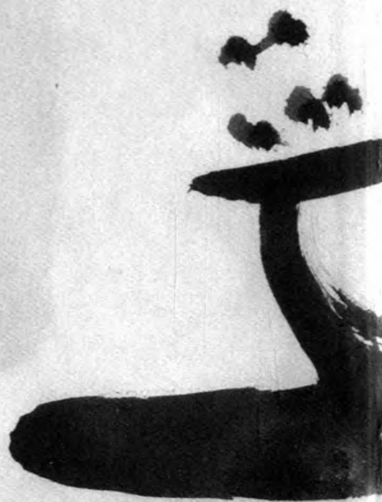
Valdas Papievis / eiti / romanas

Valdas Papievis / eiti

/ romanas / Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla

 / Vilnius

Valdas Papievis

UDK 888,2-3
PA221
KNYGOS IŠLEIDIMĄ RĖMĖ
KULTŪROS MINISTERIJA

ISBN 978-9986-39-636-9

Plačiai pravėręs langą, žvelgė į uždarą kiemą su daugybe kitų langų, už kurių matė baldus, bet nė vieno žmogaus, lyg niekas ten negyventų, su begonijomis, petunijomis ir vienišium alyvmedžiu, su virš stogų stirksančiais kokliniais kaminėliais, antenom. Lėtai pūsdamas dūmus, žvelgė į kiemą, iš keturių pusių mūrų suremtą, pažįstamą iki smulkiausio įtrūkio sienoje ir staiga visiškai svetimą. Svetimą, koks svetimas buvo ir šis kambarėlis, kuriame tiek metų gyveno, kokie svetimi buvo ant kabyklos sukabinti drabužiai, kuriuos kas dieną vilkėjo, ir daiktai, kuriuos kasdien lietė. Visu garsu pasileidęs Wong Kar-Wai filmo muziką, laukė liūties – ji artėjo, nešama sunkių debesų, vis labiau temdančių dangų, apie save įspėdama tolimais dusliais griaustinio trenksmais, geliančią melodiją karpančiais. Buvo pats vasaros vidurys, tačiau atrodė, kad vasara niekada neateis – žmonės kalbėjo apie klimato kaitą, žmonės kalbėjo, kad metų laikų nebeliko – tik pamanykit, balandžio vidury – kaip rugpjūtį, o paskui staiga – šuolis į lapkritį, koks ten *canicule*. Žmonės kalbėjo apie daugybę kitų dalykų – apie naujai išrinktą prezidentą, garsios aktorės ir garsaus krepšininko vestuves, vasaros išpardavimus, parodas ir koncertus, tačiau jam atrodė, kad visos tos kalbos su juo nė kiek nesusijusios, su juo nieko bendra neturi. Kaip ir visas šio

miesto gyvenimas – nusileis įvijais laiptais, pereis per kiemą ir išeis gatvėn, klajos, tačiau dingosis, kad pats stovi vietoj, o pastatai, žmonės, daiktai slysta pro šalį, jo nekliudydami, lyg jo iš viso nebūtų. Nebūtų galėjęs pasakyti, kiek laiko tęsias ši būsena, atrodė, kad ji amžina, kaip nebūtų galėjęs pasakyti, iš ko ji išsiskleidė – iš vasaros sąstingio, kai miesto pulsas apmiršta, iš išsiskyrimo su Marie? Tačiau išsiskyrimas su Marie buvo veikiau pasekmė nei priežastis – *Tu t'en fous de moi,* aš tau kalbu, tu manęs negirdi; tikrai jis nespjovė – ir pats nesuprato, kas su juo daros, suprast nesistengė. Kartais sakydavo sau – liga, liga, nuo kurios pasveikt jis netgi nenori. Kol kas.

Bent kol kas jam norėjosi būti šiuo kiemu – uždaru, nebyliu, artėjančios liūties vis labiau temdomu.

Palinkęs prie lango žiūrėjo, kaip už stiklo skrieja vaizdai, vienas kitą be pertrūkio keičiantys. Jie slydo kaip pagreitintame filme: pravažiavęs nykius priestočio sandėlius, aukštos įtampos elektros stulpus, aprūkusius nugyventus namus, per tunelį iššoksti į žaliuojančias, geltonuojančias lygumas, kurios pamažu ima vilnyti, banguoti, Burgundijos laukai su kalvų atšlaitėse ramiai žolę rupšnojančiom karvėm, su miesteliais ir kaimais, sutūpusiais apie bažnytėles, kurių varpinių bokštai kviečia širdis pakelt aukščiau nei dangus, netrukus – plokščios Rono pakrantės, paskui – saulės išdegto molio spalva, vėjus stabdančios tuopų alėjos, uolos su dantytais tvirtovių griuvėsiais, tai bus Provansas. Galvojo: šis kelias – kaip sakinys, kurį rašydamas neturėtum dėt nei brūkšnių, nei dvitaškių, nei kablelių, tik vienintelį tašką jo pabaigoj – atvažiavom, šis stočių nekarpomas kelias – toks pat nesuprantamas, kaip sakinys be brūkšnių, dvitaškių ir kablelių. Kaip jam nesuprantama buvo ir visa,

ką jo vaizduotėje simbolizavo šie bėgiai ir kas laikraščiuose vadinama mūsų laikų technine pažanga. Beveik tūkstantis kilometrų ir trys valandos kelio. Iš kišenės išsitraukė nešiojamąjį telefoną, išjungė. Visai savaitei. Ar tai suartina? Ar dėl to mažiau liūdesio? Kodėl išvis apie tai aš mąstau?

Atsuko akis į vagoną ir vėl išvydo priešais sėdinčią moterį, užmerktom akim klausančią muzikos, baltapūkį berniuką, ant tėvo peties tebesnaudžiantį, išvydo nepažįstamuosius, kurie ėjo prošal ir kurių daugiau niekada neišvys, o jeigu išvys, tai tik darkart, kai jie grįš iš restorano. Jei prisimins veidus ir kad jau kartą praėjo. Buvo pats pietų metas, neišvengiamas valgymo ritualas, nors kelionė trumpa, negalėjai nepasiduot laikrodžio ciferblatui. Sučežėjo sviestinis popierius, pakvipo sūriu, kumpiu. Dingtelėjo: įpročiai mus įkalina ir supanašina; dingtelėjo: mes – kaip kalėjimo vienutės, kuriose, tegul atskirtose aklinų sienų, tuo pat metu tas pat vyksta.

Užsimerkė.

Ir staiga jam panūdo, kad ši kelionė niekada nesibaigtų, kad šis traukinys niekada nesustotų – lėktų ir lėktų. Staiga susizgribo nebežinąs, kur veda šie bėgiai, nė kur jis važiuoja. Ir išvis kodėl jis važiuoja. Kodėl nepasiliko mieste, kodėl išklydo iš įprastinio maršruto, kuris buvo įaugęs į raumenų skaidulas kaip neištrinamas, kasdien kartojamas maldos sakinys: apsukti Bastilijos aikštę, pasileist išilgai šventojo Martyno kanalo (ar tikrai Saint-Martin lietuviškai – šventasis Martynas? O kaipgi kitaip? Keista, niekada ligi šiol apie tai nepagalvojau), eiti ir eiti, praeiti tuos visus išriestus tiltelius, nuo kurių smalsuoliai tyrinėja apdumblėjusius šliuzus, laukdami, kol du vandens lygiai susivienodins, ir šliuzai prasivers leisdami praplaukti laivams, praeit Stalingrado sankryžą, Villette parką, eiti tolyn, kur jau nieko nebėr,

kur tik nykios pakrantės su neaprėpiamai drykstančiais apšiurusiais priemiesčiais, kur plynės su apleistais sandėliais užkaltomis durimis, su prieplaukom be laivų, kur margaspalvė minia jau išskydus ir kur telikusios nuo kartoninių ar fanerinių dėžių į tave spoksančios kelios užgesusios, nieko nebenorinčios akys, kur tik žvirgždas, dulkės, nurudus žolė. Kur mano smilga. Ar galima įsimylėt smilgą? Vienądien, prisėdęs ant plytų krūvos, žvilgtelėjo į smilgų kuokštelį, išsitiesė tiesiai ant žemės, įsistebėjo į vieną iš jų, pačią aukščiausią. Žiūrėjo, kaip saulėj spindintis, ant liauno stiebelio linguojantis šepetėlis švitrina dangų, stumdamas tolyn lengvus plunksninius debesis. Aš norėčiau būti tenai, prie savo smilgos, ten mano vieta, kodėl aš važiuoju? Ir kur aš važiuoju?

Nebežinojo, kur veda šie bėgiai, kaip nežinojo, kur veda keliai, šalia kurių, po kuriais ar virš kurių lėkė, tolumoj pamatydavo jų krypčių nuorodas, dideles, bet per toli šmėstelinčias, kad galėtų ką nors įskaityti.

Šis vasaros rytas – daugiadienių liūčių išskalbtas, iki akinamumo išbaltintas, iki tokio akinamumo išbaltintas, kad nė atsimerkt negali, ar niekada nesat išgyvenę šitokio ryto, kai nuo tyrumo ausyse spengia, ir kaip kokiam vikšrui į save norisi riestis, riestis ir riestis – kol tavęs išvis nebeliks?

Šis visas gražumas prieš pabaigą. Balsu neištarė, tiktai pamanė, bet šita frazė, ne sakinys, frazė, brūkštelėjo tarsi geležtė, iš vidaus dreskianti venas. Vėl ta pati atsisveikinimo nuotaika, plūstelinti, kai klausais Wong Kar-Wai filmo muzikos – lyg visas pasaulis pamažu grimztų į jūrą. Lėtas saulėlydis, po kurio nebeišauš rytas. O gal visada taip – kai žlungame patys, atrodo, kad kartu su mumis žlunga visas pasaulis? Nors šįkart viskas buvo kitaip. Pats sau jis neberūpėjo, viskas jame buvo išdegę, liko tik dykumos smėlis,

kurį vėjai tepusto kaip nori, kur nori. Ir gelsmas, rakštis tarsi ietis, kurią jau seniai juto, bet kuri kaip niekada aštriai pervėrė kūną, kai mintyse išsitarė frazė: šis visas gražumas prieš pabaigą.

Dabar jau važiavo Provansu, tai buvo nauja geležinkelio linija, kuria traukiniai slydo dar greičiau nei anksčiau, kartais prašvilpdavo vienas, kitas, gretimais bėgiais lekiantis atgal į Paryžių. Mirksnis, ir jo nebėra. Kai sukdavo, atrodydavo, kad sukas visas peizažas, bet vienišų sodybų, kaimų, miestelių, kuriuos iš tolo lenkdavo, žmonės to sukimosi, aišku, nejuto, kaip nejuntame, kad sukasi žemė. Lyg pasaulis būtų suskilęs į du, skriejančius ta pačia ir skirtingom orbitom: vienas, dabartyje išsišaknijęs iš praeities ir jos ramybėje norintis likti, kitas – iš dabarties besiveržiantis ateitin, kur nežinia, kas mūsų laukia. Bet mes ten skubam, kaip skuba užaugti vaikai, nesuvokdami, kad nieko gražiau nebebus.

Stotis buvo nauja, dar kvepėjo šviežiu betonu ir šviežiais dažais, ji būtų norėjus įaugt į šio krašto peizažą, ne įaugt, o sukelt įspūdį, kad be žmogaus rankos jame iškilo, kaip savaime per šimtus tūkstančių metų iškilo tolumoj horizonto liniją brėžiančios kalnagūbrių keteros, kaip savaime jas apgaubė žemumose tiršti, kylant į viršų vis skurdesni žalumos apklotai, galiausiai nugelstantys, iki žemaūgių brūzgynų nuskurstantys, kaip savaime tarp kalnų išsiskleidė kloniai, kurių saujose dabar, jis žinojo, žydi levandos, iki violeto ilgomis bangomis sutirštinančios plyną dangaus mėlynumą, kaip savaime po tuos kalnus ir slėnius išsibarstė namai ir namukai, vienišiai ar siaurom gatvelėm sulipę į kaimus ar miestukus, kuriuose saulės įkaitintą orą ir kartu ausų būgnelius veria cikadų smuiko styga. Tačiau gal dėl

to, kad čia medeliai buvo tik šiemet pasodinti, dar nežinia, ar prigysiantys, gal dėl didelio, be jokio šešėlio *parkingo*, pilno mašinų, gal dėl to greitkelio, kuris į tolį kaip vienintelis išsigelbėjimas driekėsi, ta naujoji stotis atrodė nelyg kūdikis, ką tik oro įkvėpęs, bet jau nujaučiantis, kad niekada niekas jo nemylės, kad aplinka, kuri jį supa, niekada jo nepriims. Nors troškulio kankinamam gomuriui norėjosi bent lašo vandens ir jo gailinčios akys dairėsi kokio baro, kavinės, kojos pačios iš čia nešė – knietėjo kuo greičiau sprukti, kaip kartais norisi sprukti pačiam nuo savęs, kai savo paties nykumo nepakeliamai gailu pasidaro.

Dar reikėjo pavažiuot autobusu. Niekas daugiau autobusu nevažiavo. Tikriau sakant, važiavo, tačiau tame didžiuliame autobuse buvo tiek mažai keleivių ir tiek daug laisvų vietų, erdvės, jog atrodė, kad tu – vienui vienas, kad tie keli kiti žmonės yra ir kartu su tavim, ir tuo pat metu be galo toli, taip toli kaip ir tie, kurie pralėkdavo automobiliais, iš viršaus žiūrint panašiais į vabaliukus, nuo kurių suglaustų geležinių sparnų saulė strykčioja žaliomis, raudonomis, geltonomis žaižaromis.

Kam į tokius tuščius maršrutus siųsti tokius didelius autobusus?

Naujo tūkstantmečio pradžia ženklino dar vienos *La Belle Époque* pabaigą, žmonija atsimerkė, tiksliau, buvo priversta atsimerkti ir krūptelėjo, išsigando dėl ateities, ankstesnė pavienių žmonių nerimastis išsigaubė į visuotinį rūpestį, laikraščiai rašė apie pasaulines konferencijas, skirtas klimato kaitai, be to, ledynų tirpimas ašigaliuos, nykstantys Amazonės miškai, senkantys naftos telkiniai Saudo Arabijoj ir visame pasaulyje tapo kasdienių pokalbių temom kavinėse, baruose, restoranuose ar vakarieniaujant už šeimyninio stalo, nuo to nebegalėjai paspukti, viskas staiga

priartėjo, lyg pasaulis būtų susitraukęs į rasos karoliuką, ant voratinklio siūlo pakibusį, juk ir pats vieną rudens ar žiemos vakarą savo mansardoj išjungei lemputę kartu su kitais žmonėmis, šimtais tūktančių žmonių daugybėj šalių, ir kai pamatei, kad tavo kieme tuo pat metu užgeso dar kelios, persmelkė keistas bendrumo su visais, net toli esančiais ir nepažįstamais, jausmas; prisiminei tada tą šurmulį, šventines iškilmes, kai laiko juostomis per pasaulį žengė du tūkstantieji, tuomet dar nežinojom, jog tai buvo ne tik sutikimas, bet ir atsisveikinimas, atsisveikinimas ne tik su šimtu, tūkstančiu, dviem tūkstančiais metų, bet ir su *La Belle Époque*, kurioje mes gyvenome, nė numanyt nenumanėm, kad ji – dar viena *La Belle Époque*, kaip ir prieš pusantro šimto metų nei po Liuksemburgo sodą vaikštinėjančios ponios ilgomis sukniomis ir skrybėlėmis, kurių kaspinai plaikstėsi vėjyje, nei orūs kostiumuoti *messieurs*, kuriems ponios į parankes įsikibusios ėjo, nei vaikai, besisukantys karuselėse su angeliukais putniais raudonais skruosteliais, nė numanyt nenumanė, kad andainykštė *La Belle Époque* juos lydi į Pirmojo pasaulinio karo tranšėjas. Kad gyvenom laimingus laikus, mes suprantam tik jiems pasibaigus.

Kam į tokius tuščius maršrutus siųsti tokius didelius autobusus?

Pažvelgė pro langą.

Liuberono kalnynas, nuo jo akys sugrįžta į slėnį, nokinantį vynuoges, obuolius, persikus, į platų slėnį, kurį staiga užstoja aukštas švendrynas, paskui per akis brūkšteli platanų alėjos kamienai, posūkis, ir štai vėl – dideli laukai, saulės ir vėjų nugairinti, juose žaliuoja aukšti kiparisai. Keista, kaip seni žmonės, kurie vakare jau užmiršę, ką valgė per pietus, metams bėgant vis ryškiau prisimena tai, kas buvo

vaikystėj, jaunystėj, – taip jam bent dabar visa, kas aplink vyko, atrodė nesvarbu ir netikra; jam rūpėjo tik tolima ateitis, ta keista neišvengiamos baigties nuojauta.

Visas šitas gražumas prieš pabaigą.

Miestas driekėsi slėniu – kelias, kuriuo į jį atvažiavo, pavirto pagrindine gatve, kuri kitame miesto gale vėl išsišakos į kitus kelius, aptakesniais ir staigesniais posūkiais vinguriuojančius į kaimus ar miestelius, išsibarsčiusius po visą kalnyną. Tai buvo ilga, siaura, rugpjūčio kaitros nualinta gatvė, vangiai besitiesianti tarp ją abipus spaudžiančių išblukusių spalvų pastatų, kankinamai ilgai besibraunanti pro prekybos centrus, buvusią geležkelio stotį, mažesnes krautuvėles, vaistinę, paštą, pagaliau atgaivą randanti po plačiašakiais platanais, kurių šešėliuota ūksmė ją apgaubia, kai, pervažiavęs tiltą, apsuki apie aikštę, už kurios pradeda skleistis senamiestis. Platanų alėja rikiavosi palei pavasariais patvinstančią, bet dabar visiškai išdžiūvusią upę su skurdžiom dulkėtom pakrantėm, upę, kurios dumbliną dugną saulė išdegė tiek, kad jis dryžiais supleišėjo. Jei miestą nesustodamas pervažiuotum tik šia pagrindine gatve, veikiausiai liktų provincijos nykumos įspūdis, kuris, ko gero, dar ilgai neišsisklaidytų, kaip kad ilgai sūkuriuoja, nenoriai sklaidosi dulkės, kurias ilga juosta pakeli, automobiliu lėkdamas žvyrkeliu.

Bet viskas pasikeitė, kai iš autobuso išlipęs ir pamatęs, kad dar turi laiko, grįžo atgal ir, pralindęs pro siaurą arką, virš kurios kilo bokštas, užsibaigiantis geležinio narvelio pavidalo varpine, atsidūrė senamiesty. Taip, ir čia popiečio ramuma, kai sulėtėja laikrodžio rodyklių sukimasis, taip, ir čia popiečio tingulys, kai saulė po savo pačios išdegtos padangės skliautu dingojasi amžių amžiams sustingusi. Tačiau vos žengei žingsnį siaura šio senamiesčio gatvele,

iškart pasirodė, kad nuo kiekvienos grindinio plytos į tave dvelkia vėsa, tam tyčia kaip tik šiai dienai, kaip tik šiai valandai, kaip tik tau šimtus metų kaupta, o kai pakėlei akis, išvydai andainykščių amžių architektūrinius nėrinius, regis, tau tyčia nunertus ir tavęs laukiančius. Keista, nuo akmens sklido daugiau gyvybės nei nuo žmonių, kurie čia vaikštinėjo, tu jam jauteis artimesnis nei poilsiautojams ar turistams, žiūrinėjantiems atvirukus, čiupinėjantiems geltonas, mėlynas, violetines staltieses su cikadomis ar levandomis, užverstomis galvomis tyrinėjantiems saulės laikrodžio ciferblatą, arba mažose krautuvėlėse skanaujantiems alyvų aliejų ar uostinėjantiems Marselio muilą – įvairių rūšių, formų, spalvų. Kuo artesnis atrodė miestas, tuo tolimesni darėsi žmonės ir tuo labiau buvai su savim – kaip per klajones po Paryžiaus priemiesčių dykvietes. Norėjosi būti tik su savim, su savo nebylia tuštuma: lygu šiuo metu saulės išdegtas dangaus skliautas be debesėlio, lygu tu – be jokių liudytojų ir teisėjų.

Nusileidęs švelniai nuožulnia pagrindine senamiesčio gatvele ir atsidūręs aikštėj, kurią neseniai pravažiavo, kai autobusas, tiltu peršokęs upę, paniro į platanų alėjos šešėlius, įsuko kavinėn. Žmonių buvo menkai, didelėj lauko terasoj po skėčiais pabirai buvo apsėsti tik keli staliukai, aiškiai matėsi, atvažiavėlių, bet kai peržengė slenkstį ir atsidūrė viduj, kur storos sienos saugojo vėsą ir keletas trumpom ar atraitotom rankovėm vyrų, be abejonės, vietinių, gėrė pastisą, skaitė šio krašto laikraštį, dar pora – už žalio stalo kaukšėjo biliardo lazdom, jam pasirodė, kad salė ir terasa – tai du savaime, be žodžių pasidalyti pasauliai: atvažiavėliai gal ir nesusizgribo, jog per tokią kaitrą maloniau viduj laiką leisti, gal norėjo sėdėti lauke, kad margaspalvę gatvę matytų, bet jei ir būtum susimanęs į vidų

užsukti, kažin ar būtum išdrįsęs – tie keli vietiniai ir barmenas čia buvo tiek įsigyvenę į savo kasdienius įpročius ir susigyvenę vieni su kitais, tiek pritapę prie šitos erdvės, prieblandoj skendinčios, kad iškart būtum pasijutęs visiškai svetimas, išblokštas net iš savęs. O jis pats? O jis pats tokio svetimumo, tokio išblokštumo net pačiam iš savęs kaip tik ir ieškojo, šito jam labiausiai reikėjo – tartum būtų sirgęs liga, kuria persirgti nė nenorėjo. Bent kol kas.

Galiausiai nerimauti nebuvo dėl ko – jis, atvažiavėlis, vietiniams buvo nė motais, jie į jį nekreipė dėmesio. Ko gero, tie žmonės buvo tiek įsišakniję į savo pasaulį ar per dešimtmečius tiek susitaikę su to kito, gretimo, pasaulio neišvengiama esatim ir pripratę prie jo, kad jis jiems nebetrukdė, buvo nė motais, kaip didmiesčių žmonės nebejunta užteršto oro. Nuo įstrižai pasuktos kėdės atsainiai atsišliejęs į sieną, gurkšnojo šaltą rožinį vyną ir žiūrėjo. Žiūrėjo, kaip plačiai prasegiota marškinių apykakle vyrukas taikosi į biliardo rutuliuką, kaip barmenas į aukštą stiklinę ant šlako pastiso iš molinio ąsotėlio šliūkšteli šalto vandens ir žaliadugnė stiklinė nusidažo balzgana pieno rūko spalva, kaip vienišius senukas, užvertęs paskutinį krašto laikraščio puslapį, pasirąžo, dar ilgai sėdi, kiūto, kol pagaliau paprašo *addition*. Trumpam tarp vyrų įsimaišo ir moteris, ją išvydęs krūpteli, vos vos įsitempia, bet iš karto atlėgsta – ne, čia ne ta, dar ne ta. Moteris tik paprašo barmeno pirkinių vežimėlį pasaugoti, dar persimeta su juo vienu kitu žodžiu ir tučtuojau išskuba.

Monotoniškai tebedunksi biliardo kamuoliukai.

Barmenas šnekasi su vyru, prie baro gurkšnojančiu pastisą, tačiau jis per toli, kad girdėtų, ką jie ten kalba.

Per didelę, nežinia kiek laiko čia jau kabančią juodai

baltą nuotrauką, vaizduojančią ano šimtmečio pradžios levandų kirtėjas, ropoja musė, paskrenda, nutupia, vėl ropoja. Lyg ko ieškotų, bet ko gi ji gali ieškoti?

Jo akys pavirto filmavimo kameros objektyvu: jis žiūri, mato, tačiau – jokių jausmų. Viskas pro akis slysta, praslysta, iškart – užmarštis: jo akys – nieko nefiksuojanti filmavimo kamera. Filmavimo kamera be juostelės. Ir be jokių kitų dvidešimt pirmo amžiaus stebuklų, kurie padėtų įrašyti vaizdus.

Ir kurių galų man prisireikė trenktis toliau? Būčiau galėjęs išsinuomot viešbučio kambarėlį, būčiau galėjęs miegot netgi miegmaišy kur nors užmiestyje ar kad ir čia, išdžiūvusios upės pakrantėj tarp kiečių *à la belle étoile,* dabar šilta, o ir kas gi mane kiečiuos užtiktų, net jei užpultų, ką iš manęs atimtų, jei aš nieko, ničnieko – nė pats savęs – nebeturiu; būčiau galėjęs ateit čia kasdien maždaug tokiu metu, šitą valandą, tokią pat tingią, mieguistą, kokia tingi ir mieguista saulės atokaitoj ant palangės išsirietus katė; būčiau galėjęs lygiai taip pat, kaip dabar, atsišlieti į sieną už šito staliuko ir žiūrėti, žiūrėti. Iš pradžių jie manęs nebūtų pastebėję, kaip nepastebi šiandien, tik po kelių dienų gal būtų dėmesį atkreipę kaip į svetimą, nežinia iš kur atsiradusį daiktą, būtų pasišnabždėję: keistuolis, dar vienas keistuolis, ko čia kasdien?

Dar vienas. Iš tiesų jautėsi vienišas, bet vienas nebuvo. Užteko savaitės, dviejų, kad ištisas dienas vaikščiodamas po Paryžių ir jo nykius priemiesčius įsitikintų, jog tokių kaip jis – tomis pat valandomis sukančių dažnai net tuos pačius maršrutus – ne vienas, ne du. Mes susitinkam – prasilenkiam, žvilgtelim vienas į kitą, jie turėtų prisiminti mane, lygu aš prisimenu juos. Bet tarsi būtume davę amžinus tylos įžadus, mes niekada nesisveikinam, ką jau ten, kad

šnektelėtume. Mes visi einam, einam ir einam. Kur? Ir kodėl? Į niekur. Kodėl? Paklauskite jų. O aš pats? Aš nežinau.

Nieko apie save aš nežinau.

Aš bijau išvyst save veidrody, bijau apžiūrėt savo kūną, aš bijau prie mėlynos riešo arterijos prispaust nykštį ir išgirst, kokiu ritmu plaka mano širdis. Tai, kas esu aš, kas many dedas, man yra tolimiau nei kraštai, kurių aš niekada nemačiau, niekada neišvysiu. Pats sau – tolimesnis negu mėnulis per pilnatį, kai šis taip priartėja, jog visi krateriai, plynės matosi, lyg būtų pieštuku apibrėžti ir gelsvai angliuku rausvame fone papilkinti.

Bet aš žinau, tiksliau – jaučiu, kad mes, vaikštinėtojai, sudarom bendruomenę – niekur, galbūt tik mūsų sąmonės metrikuos įregistruotą. Mes einam, einam, vis einam, ir tai mūsų bendruomenei priklauso net tie, kurie eina, bet niekada susitikę nebuvo.

– Iškart jus pažinau.

Vos žvilgtelėjęs, vėl mintyse sušnabždėjo: geriau būčiau likęs čia, ko man prireikė trenktis toliau?

Tai buvo kokių šešiasdešimties metų valdinga, ryžtinga, savimi pasitikinti ir, keista, tuo pat sykiu tvilkančio liūdesio smelkiama moteris. Sutartinis ženklas – apsirengusi ryškiai raudonos spalvos suknele, buvo teisi – net jei nebūtų priėjusi, jau iš tolo būtų pažinęs, kad tai ji; reikia paieškoti, jog rastum, kas mėgsta ir vilki tokio ryškio raudonį.

– Iškart, – vėl pasakė. – Nedaug kas po vieną čia atvažiuoja, vis porelės, vyrai ir žmonos, šeimos, draugai. O iš jūsų balso, jau kalbėdama telefonu supratau...

– Bonjour, – kilstelėjo, padavė ranką, savo vardą pasakė.

– Bonjour, – moteris kiek sutriko. – O aš Anne. Bet mes iš pokalbio telefonu jau pažįstami.

– Kalbėtis telefonu ir susitikti – tai ne tas pat.

– Žinoma, žinoma, – skubomis pritarė. Ir pamačius kuprinę, lyg perkarusį šunį subliūškusią ant grindų prie jo kojų, paklausė: – Daiktų – tiktai tiek?

– Nieko aš daug neturiu. Ir nieko labai daug man nereikia.

Vos ištarė, iškart susizgribo – ar ne per daug atvirai? Nors ką gi tokio pasakė?

– Būna, kiti atvažiuoja savaitei, o į lagaminus visus namus susikrauna.

Namus?

Žvilgsnis staiga smigo į langą ir lyg karštis jo stiklą būtų išlydęs, tame degančiame stikle išsiliejo, išskydo: nieko daugiau nebematė – tik raibuliuojanti balta tuštuma. Ir vienas į kitą atsimušančių ir rikošetu smilkiniuos atsidaužiančių biliardo kamuoliukų bumbsėjimas.

– Ne, ne, nieko tokio, tiktai kaitra, – iškart atsipeikėjo. O gal ne iškart – juk pastebėjo.

– Taip. Kaitra. Ir sausra. Jau pusantro mėnesio, kai nė lašo lietaus. Net ir mums, pripratusiems... Bet gal eisim? – nebaigė sakinio, lyg būtų kažką ūmai prisiminusi. Iš tikrųjų prisiminė, veikiau susizgribo: – Pažinties proga galėtume po stiklą išgerti, bet pakentėkite, kol nuvažiuosime – Elisabeth laukia mašinoj. Ant pačios saulės – neradau šešėlio, kur pastatyti...

– Ačiū, aš neištroškęs, štai – ką tik baigiau, – parodė į taurę.

Ji žengė pirma, jis – jai iš paskos.

– ...nė vienos net mokamos vietos, – tęsė, lyg nebūtų nutilusi, – visada taip rugpjūtį, kai privažiuoja daugiausia turistų, kamščiai, grūstys, gerai, kad šiokiadienis, o matytumėt, kas čia dedas savaitgaliais, ypač šeštadienį, šeštadienis –

turgaus diena, žmonių maišalynė iki antros valandos po pietų... – bėrė vis atsisukdama, aplenkdama žalia gelumbe apmuštą stalą, praeidama barą, rankos mostu atsisveikindama su barmenu ir pastisą geriančiu vyru, stumdama stiklines duris, dar sparčiau žingsniuodama per terasą link atviros aikštės, kur saulės šviesos nebeužstojo nei per visą kavinės ilgį nuleista drobinė pastogė su vienais per kitus šokinėjančiais baltais ir mėlynais dryžiais, nei lygiai taip pat dryžuoti plačiai išskleisti skėčiai – tarsi saulės šviesos jai nelyg oro staiga būtų pritrūkę.

Elisabeth laukia mašinoj.

Elisabeth? Kokia dar Elisabeth?

Siauras keliukas suko į kairę, krypo į dešinę, kilo į viršų, leidos žemyn, bet leidos žemyn vien tik tam, kad po posūkio užkoptų dar aukštėliau ir atvertų tolydžio platesnį vaizdą į slėnius, violetinius levandų laukus ir ten, toli toli, lyg iš lėktuvo skrydžio matomas žemumas, kantriai brandinančias vynuoges; retkarčiais šmėstelėdavo rodyklės, kviečiančios į užeigas ir restoranus, pavienės sodybos ar vilos, Anne sakė, kad jų yra daugiau, tik jos apsodintos taip, jog jų nesimato, todėl tik atrodo, kad vietovė taip retai apgyventa. Važinėti kalnų keliais moteris buvo įpratusi, mašina šasčiojo, lyg pati būtų žinojusi kelią, ir galbūt nuo įspūdžių gausos rodėsi, jog vaizdai vieni kitus keičia vis didėjančiu pagreičiu, čia – virš tavo galvos pasvirusių uolų grėsminga ūksmė, čia vėl – neaprėpiamas dangaus mėlis, kurį smelkia vakarė šviesa. Toji šviesa, į kurią jie vis iš kalnų ir uolynų paunksnių išnerdavo, jį vėrė tarsi geluonis – tyra, gryna iki skambesio, vis keičianti atspalvį nelygu aukštis ir kampas, kuriuo kelias kilo į dangų, ji ramiai, nebyliai, vos juntamai liūdna sklido, kiek akys užmato, širdį sklęsdama neužsklendžiamu ilge-

siu. Galbūt dėl to ir dingojosi, kad kažkas tavyje nerimsta, išsiveržti norėtų, o išsiveržti negali. Ir jeigu ne Elisabeth žvilgsnis, kurį be perstogės juto smingant į nugarą...

– Tai mano dukra – Elisabeth, – praverdama mašinos dureles tarė Anne. – Labai nepavargai, *ma chérie,* tikiuosi, per ilgai neužtrukom?..

Ant užpakalinės sėdynės susigūžusi Elisabeth liūdnai šyptelėjo.

Anne buvo liūdna, tik liūdesį slėpė, Elisabeth buvo liūdna, bet liūdesio neslėpė. Jos abi buvo liūdnos, lyg liūdesys persiduotų iš prigimties kaip liga, iš kartos į kartą paveldima.

O gal jam tik taip pasirodė...

Vieniša moteris išnuomoja... keturiasdešimt kvadratinių metrų... visi patogumai: virtuvė, vonia... lauko baseinas...

Kodėl neparašė, kad yra Elisabeth? O kodėl būtų turėjusi? Nejaugi Elisabeth – inventoriaus dalis?

Žmonėms, turėjusiems atvažiuoti, kažkas nutiko, jie atsisakė paskutinę minutę, suprantama, jums vienam per brangu, gal ir galėčiau truputį nuleisti, bet, žinote, sezono metas, o namus išlaikyti čia ne taip paprasta, tad tenka nuomoti, kad nors kiek dėl kasdienių reikmių prisidurtum ir už netikėtus remontus, tegul smulkius, apsimokėtum, o dar šildymas žiemą, aišku, galėčiau palaukti, norinčiųjų atsirastų, bet jūs paskambinot pirmas, o mano taisyklė: pirmenybė pirmiesiems, bet sakau, labai daug nuleist, nors jūs vienas...

Galiausiai susiderėjo.

Ir vos padėjo telefono ragelį – ar gerai padariau?

Bet dūlinėjimai po Paryžių ir jo dykvietes jam jau buvo įgrisę, kiek gali minti kelius, kiekvieną rytą prasidedančius ir kiekvieną vakarą pasibaigiančius toje pačioje mansardėlėje, kuri jo ištikimai laukdavo tarsi kampe susigūžęs balandis: pareis, nepareis? Akligatvis. Norėjosi pratęsti šį kelią, gatves

paversti į greitkelius ar geležinkelio bėgius, ką išgyveno čia, išgyventi kitur, galbūt dar aštriau. Norėjos dar labiau rupiu smėliu aitrinti žaizdą, kuri nežinia dėl ko vėrėsi...

– Vis daugiau vokiečių, anglų, olandų, prancūzams šios vietos jau – ne pagal kišenę. Nuvešiu į turgų šeštadienį, pamatysite, kiek svetimšalių. Iki šeštojo dešimtmečio visi iš čia bėgo į Paryžių, kitus didelius miestus, paskui įsikūrė keletas menininkų, pradėjo namus pirkti kiti, tada čia viskas buvo neišpasakytai pigu, galiausiai pasidarė mada. Bet iš tiesų šičia gražu, ar ne?

– Labai gražu.

– Ilgainiui pripranti ir nebepastebi. Dėl to man ir patinka važiuot pasitikt, ypač tų, kurie šiuose kraštuose dar nebuvę. Viską pamatai jų akimis, viską pamatai tarsi iš naujo.

Būtų norėjęs pasakyti, kad ekskursijų vadovas į skelbime išvardytas paslaugas neįrašytas, tačiau neišdrįso. Jautėsi pats sau pasispendęs žabangus: buvo akivaizdu, kad ne taip lengva bus šios moters globos atsikratyti. Ne iš tų, kurios nuomotų dėl pinigų ir tave ramybėj paliktų. Vienatvė, liūdesys ar dar kas nors, nuo ko ji atsitiktinėmis, trumpalaikėmis, nenumatomomis pažintimis ir nesibaigiančiu savo tauškėjimu norėtų pabėgti. Šįkart jai nepasisekė. Įkliuvęs ir sykiu niekuo dėtas, bet kaltas.

Paskui atrodys, jog nė kiek nenustebo, kad iš anksto žinojo, jog kitaip būt negalėjo – it gyvatėlė pravinguriavusi siaurom kaimelio gatvelėm, stačiu duobėtu laukų keliuku nusileidusi ir pro kiemo vartus įsukusi mašina sustojo prie pat vežimėlio.

– Ne, ne, nereikia, – mostelėjo moteris, kai pats nepajuto, kaip, iššokęs pro dureles, puolė joms padėti. – Mes jau įpratusios.

Buvo įpratusios – Elisabeth, motinai vos prie peties prisilietus, regis, be jokių pastangų slystelėjo į vežimėlį ir, vos jame atsidūrusi, rankomis ėmė sparčiai sukti ratus. Tučtuojau ir pradingo – pravažiavusi figmedžio paunksnę, pasuko už kampo. Lyg būtų gėdijusis.

Anne nieko nesakė, jis nieko neklausė.

Kas galėjo pamanyt, jog taip bus, bet kai pamatė, negalėjo įsivaizduot, kad kitaip būti galėjo – atrodė, jog vos Anne ištarė *Elisabeth,* jo akyse stojosi šis vežimėlis. Atrodė, kad išgirdus Elisabeth vardą, jį sutrikdė ne tiek dar vieno žmogaus buvimas namuose, kuriuose jis tikėjosi rasti vienatvę ir atskirtį, kiek negalia, kurią pajuto it tiltą, jungiantį motiną ir dukrą. Atrodė, kad dar Paryžiuj žinojo, jog šitaip bus.

Juk dažnai taip ir būna – kai atsitinka kas nors, regis, kad tai neišvengiamai atsitikti turėjo.

Kad atsitiktinumai tik taip ir niekaip kitaip negalėjo susidėliot.

Vakarieniauti drauge, kiek mokėjo mandagiau, atsisakė.

Dabar stovėjo kambary antrame aukšte prie lango ir žvelgė, kaip Anne kieme dengia stalą, dviem žmonėms aiškiai per didelį, kaip tiesia staltiesę, kasdienei vakarienei lyg ir per puošnią, kaip dėlioja lėkštes, taures vynui, peilius, šakutes. Kaip eina į vidų, kaip grįžta *tapenadų* lėkšte nešina, kaip įpila vyno Elisabeth, sau, valgo. Beveik nevalgo – iš didelės lėkštės paima tik po vieną užtepėlę ant paskrudintos duonos riekelės, kramsnoja mažyčiais kąsneliais, užsigeria vynu. Smulkutės naktinės plaštakės spiečiais lekia į laukan išneštos halogeninės lempos šviesą, į lempą bloškiasi, krinta. Juodvi tyli. Ilgai sėdi. Anne atsistoja, vėl eina į vidų, išneša didelį padėklą, sidabruojantį mėnulio šviesoj, ant to padėklo – žuvis, kurios vardo jis nežino ar kuri per toli, kad

ją atpažintų. Iš pradžių perpjauna nugarą, paskui – rėžis per šoną. Supjausto į gabaliukus. Du gabaliukai Elisabeth, du gabaliukai sau. Gal norėtum citrinos? Elisabeth purto galvą, motina vidury stalo padeda dubenėlį su geltonom skiltelėm, tada dukra pasilenkia, ištiesia ranką, paima vieną.

Jis atsišlieja nuo lango krašto, sukasi, nugara atsiremia sienos. Ilgai stovi nekrustelėdamas. Paskui aukštielninkas išsitiesia ant lovos.

Viskas yra neviltis. Viskas yra begalinis kartojimasis. Mums skirta per daug labai greit bėgančio laiko, su kuriuo mes neturim ką veikt. Kiekviena diena prabudus – kaip ežeras, kurį nežinia kaip perplaukt reikės, o savaitės, mėnesiai lekia, kad nė mirktelt nespėji.

Mes turim save ir lygiai taip pat mes neturim kur savęs dėt. Visiškai nebūt jam nesinorėtų, tačiau jam norėtųsi būti migla, sklendžiančia tarp žmonių ir daiktų. Niekur nebūti ir būti visur, nieko nedaryti, niekur nedalyvauti, bet viską jausti, žinoti, aprėpti – iki laikų pabaigos.

Mes turim vieni kitus, bet nežinom, ką vieniems su kitais veikt. Mes plakamės tarsi švendrės saulės įkaitintam ore vieni į kitus, tardamiesi, kad turim kažką padaryt, nesgi negalim šičia būti tik šiaip, o ežero bangos teliūskuojas į pašaknes, neleidžia nuo jų atsiplėšt.

Kodėl mes kankinam vieni kitus? Ir patys save?

Citrinos skiltelė prie dviejų gabaliukų žuvies ant lėkštės, kurią nutvieskia halogeninės lempos šviesa.

Stojasi, vėl eina prie lango.

Juodvi sėdi ir tebetyli. Aukštame danguje labai daug žvaigždžių. Mėnulio delčia jau perkopusi bažnyčios varpinės bokštą. Ant padėklo – vos pradėta valgyt žuvis, šalia – nuo mėsos atskirtas kaulas su uodega ir galva. Iš viršaus žiūrint, tarsi natiurmortas.

Galbūt nesikalba todėl, kad junta jo žvilgsnį?

Paskui kiekviena iš savo pakelio prisidegs po cigaretę, rūkys, irgi tylėdamos, o jis pamanys, kad žmonių, kuriuos vadiname artimaisiais arba draugais, turime nedaug. Jiems išsaugoti reikia pastangų. Ilgėliau neatsakyk į jų ženklus, arba neduok jiems ženklų, ir jie dings. Nebeprisiminė, kiek laiko nešnekėjo nė su vienu iš jų – nekėlė telefono, neatsakinėjo į elektroninius laiškus. Nesimatė. Ir gijos sutrūko. Šį akimirksnį artimiausi jam žmonės pasaulyje buvo jos, Anne ir Elisabeth, tos dvi moterys, sėdinčios apačioj už joms dviem per didelio stalo. Bet kaip jos gali būti artimos jam, jeigu jos tokios tolimos viena kitai? Nelyg susisiekiantys indai, kuriuose tas pats liūdesys, bet stikliniai vamzdeliai lygiagretūs iki begalybės.

Atsikėlęs ir išėjęs į kiemą supras, kad dienai laimėti reikės paaukot rytą – stalas pusryčiams jau buvo padengtas.

– Jeigu norite užsibaltinti kavą, tuoj iš šaldytuvo pieno atnešiu. Karštis toks, kad lauke iš karto sugyžta.

– Ačiū, nereikia, aš geriu juodą. Pieno nemėgstu.

– Labai jau prancūziški pusryčiai, – pusiau ragindama, pusiau teisindamasi, įdegusia ranka apvedė cukrinę, dubenėlį uogienės, sviestinę, krepšelį su paskrudinta duona. – Bet jeigu norite ko stipriau...

– Ne, ne, tikrai visko užtenka. Ačiū. Per pusryčius beveik nieko nevalgau.

– Neįtikėtina, Paryžiuj vėl lyja. Per radiją pranešė.

– Paryžiuj šią vasarą lyja be perstojo. Lyja ir lyja, – atsakė kilstelėdamas akis į dangų, vaiskų ir tuščią.

– Taigi, – atsiduso taip skaudžiai, lyg tas už šimtų kilometrų pliaupiantis lietus ir jai būtų iki kaulų smegenų įkyrėjęs. Ir kiek patylėjusi atsiprašomai: – Atleiskite, šiandien kaip

tyčia daug reikalų, neturėsiu laiko jūsų po apylinkes pavažinėti. Nebent lig miestelio pamėtėti galėčiau.

Tai jau taip.

– Ačiū, nereikia. Aš mėgstu keliauti pėsčiom.

– Pėsčiom?

– Taip, pėsčiom. Dešimtis kilometrų perdien nueiti galiu.

– Betgi toks karštis. O ir atstumai...

– Kuo karščiau, tuo man smagiau. Kai pradedu eiti, sustoti nebegaliu.

Švelniai piktdžiugiaujant apsibrėžt kreidos ratą...

– Mūsų laikais žmonės beveik nebevaikšto.

– Aš nė vairuoti nemoku.

– Nemokat vairuoti?

– Nemoku.

– Kodėl?

– Bijau. Ir man patinka vaikščiot pėsčiom.

Ratas apsisuko, ji vėl atsiduso.

Šiandien vilkėjo mėlyna berankove suknele. Tokia ryžtinga ir pasitikinti savimi nebeatrodė. Veikiau dar liūdnesnė. Nors šį akimirksnį jam dingtelėjo, kad tai buvo ne liūdesys, kaip vakar sau sakė, bet kažkas, kam įvardyti žodžio nerado. Bent kol kas.

Lyg stovėtų su ta mėlyna suknele ant liepto virš prarajos. Kasdienybė – turėklai, už kurių jai iš paskutinių jėgų dar pavyksta laikytis.

Bet ar visiems mums, ar su visais mumis – ne tas pat?

– O Elisabeth? – nejaukiai pasijutęs dėl to lengvo erzinimo, kurio ji galbūt visiškai nepajuto, pasiteiravo. Ir iškart susizgribo, kad nederėjo.

– Elisabeth? – pakėlusi akis, pervėrė tokiu žvilgsniu, jog net šiurpuliukai nubėgo per nugarą. – Elisabeth visada lovoje pusryčiauja.

Paskui ilgai tylėjo. Ant lėkštelės statomas puodukas trinktelėjo taip skardžiai, kad vos nesudaužė viso šio trapaus rytmečio.

– Atsiprašau.

– Už ką? Tai – akivaizdu. Ji nelaiminga nuo pat vaikystės.

Būtų turėjęs darsyk atsiprašyti, nes anas atsiprašymas išsprūdo už nevykusiai pastatyto puoduko džergžtelėjimą į lėkštelę.

Tik ką reiškia – nuo vaikystės? Iš prigimties? Ar vėliau kas nors atsitiko?

Tačiau ar dabar ne vis tiek?

– Galėčiau pasiūlyti?

– Ačiū, turiu.

Bet paėmė prisiminęs, kaip kiekviena išsitraukia iš savo pakelio.

Pūtė dūmus, dūmai beveik nesisklaidė. Tik palaipsniui dilo giedrame, jau dabar karštame ore. Nebežinojo, ką jai sakyti. Ji irgi tylėjo.

Staigiai sutraiškė cigaretę, nors buvo likęs dar trečdalis.

– Ar galėčiau pasinaudoti baseinu?

Kažkodėl atrodė, kad reikia sakyti „pasinaudoti", o ne „nusimaudyti".

– Žinoma, viskuo, kas yra namuose, galit naudotis. Svetaine taip pat. Jeigu panorėsite pažiūrėt televizorių, pasišnekėt, šiaip pabūt.

Tai jau taip.

– Ar galėčiau visiškai nusirengęs?

Kažkodėl nedrįso pasakyti „nuogas", kažkodėl atrodė, kad reikia sakyti „visiškai nusirengęs".

Vėl pažiūrėjo tiesiai į akis, bet žvilgsnis nebebuvo nei veriamai atviras, nei skaudus, veikiau staiga nuo nieko pavargęs.

– Žinoma, kaip tik tam ir apželdinom tujom nuo kelio, o iš kitos pusės uolos tokios aukštos, kad nesimato. Kai po vieną, visi čia nuogi maudosi. Rankšluosčių rasite ant šezlongų šalia baseino, visi švarūs. Išsirinkite. O va ten, tarp dviejų tuopų – hamakas. Labai malonu išsimaudžius.

– Ne, ne, palikit, – pasakė, pamačiusi, kad taikosi kraustyti stalą. – Atvažiuos Alice ir sutvarkys viską.

Alice? Kokia čia dar Alice?

Bet šįkart tučtuojau susizgribo, kad tai – namų tvarkytojos vardas.

Juk ne iš tų, kuri pati tvarkytų namus.

Nors jai ir reikia kuo tvirtesnių kasdienybės turėklų.

Gulėdamas ant nugaros žvelgė į dangų, kurio vieną paraštę brėžė tujų alėja, o kitą – banguojanti banguojanti, paskui staigiai žemyn sminganti plikos uolos ketera. Vanduo po nakties dar nebuvo spėjęs įšilti – atrodė, kad jo gaivi žydruma smelkias į kūną ir atveria odos poras, kurios štai tik dabar pradeda busti. Dangus buvo toks giedras, jog neatsispindėjo vandenyje, vanduo buvo toks stingliai ramus, jog dingojosi esąs ant žemės prisiūtas dangaus lopinėlis – nuo tos giedrumos ir ramybės net smilkiniuos spengė. Tik savo krūtinės ataidus girdėjo, tačiau atrodė, kad alsuoja ne jis, o visa, kas buvo aplinkui: ši terasa, medžiai, kalnai, per tuos kalnus vinguriuojantys keliai ir takai. Viskas gaubės į jį ir viskas skleidės iš jo: trumpas paliaubų akimirksnis, kai išgyveni taiką su kūnu ir su tuo, kas aplink. Žinojo, kad tokia būsena ilgai nesitęs, kad visa netrukus suduš, ir, baugindamasis sutrikdyti šią trapią veidrodinę pusiausvyrą, beveik nejudėjo, tik gulėjo ištiesęs rankas – sakytum, tarpininkas tarp dangaus ir vandens.

Paskui trinktelėjo vienos, antros durelės, pasigirdo variklio

burzgimas, padangų slystelėjimas žvyruotu taku; netrukus – andainykštė tyla.

Atsisėdo ant baseino laiptelių, ant pečių užsimetė rankšluostį.

Dabar vienas, jau vienui vienas.

Kirbtelėjo pasalūniškas noras apeiti namus, apžiūrėt visus kambarius, juose esančius baldus ir daiktus, trumpam likusius be šeimininko, ir tuo pat metu knietėjo kuo greičiau ir toliau sprukti iš čia, kur, kaip ta naujoji stotis Provanso laukuos, jautėsi visiškai svetimas. Išmestas. Ant jūros kranto. Kur tik vandens plakimasis smėlin, dumbliai ir akiračio linija, begalinė ir tuo pat metu palaipsniui skliaudžianti, kaip kad sukui apsukui kaulinis kiaukutas galiausiai užskliaudžia išgąsdintą sraigę.

Kas mane gąsdina? Ko aš bijau?

Atsisuko, už nugaros nieko nebuvo.

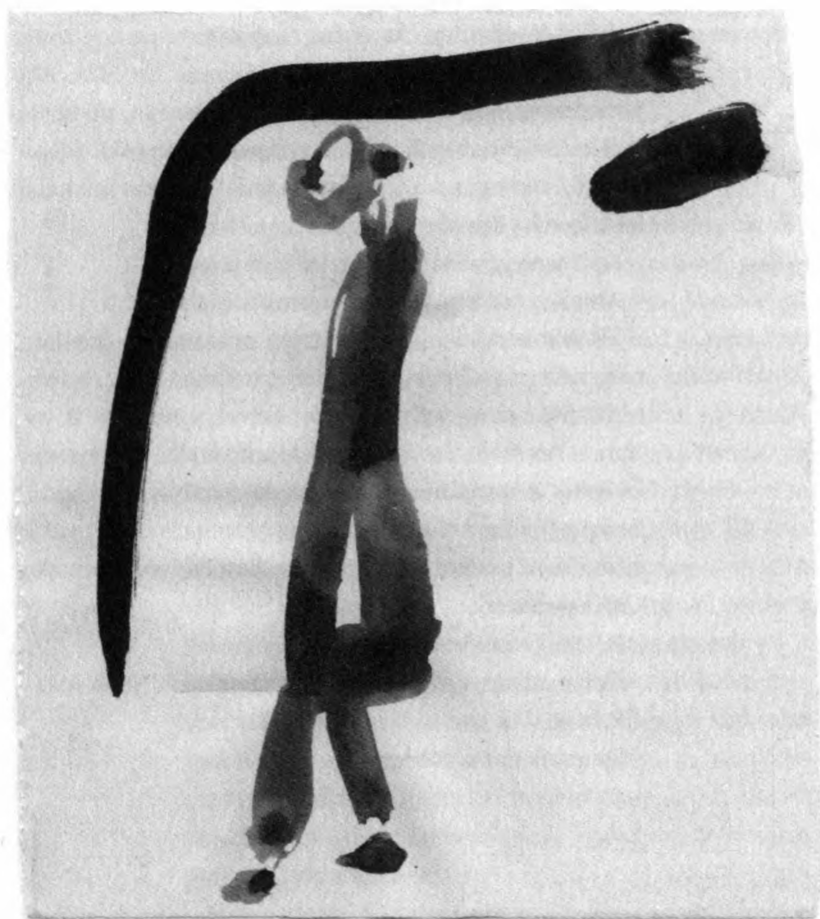
Tik namas raudonų čerpių stogu, priestatas po priestato sulipdytas prie akmeninės piemenų trobelės, kurių, apleistų ir apgriuvusių, retkarčiais dar pamatys eidamas ar važiuodamas šio krašto keliais; tik terasa, kurios ribą žymėjo levandos ir nuo kurios vėrėsi vaizdas į kalnus; tik kedras, žemaūgė pušis, kiti medžiai, kurių jis nepažino. Krūmai ir gėlės. Veja, per kurią aukštyn nuo baseino veda laiptelių kirčiuojamas takas.

Ir – nė gyvos dvasios.

Tačiau atrodė, kad kažkas jį žvilgsniu smelkia. Verte veria.

Pabėgt.

Staiga tik noras pabėgt.

Tvoskė karštis, o jis ėjo ir ėjo.

Vingiuotu keliu iš kaimelio nusileidęs į miestą, užsuko į tą pačią kavinę aikštėj prie tilto, iš kurios vakar jį pasiėmė Anne. Vėl užsisakė rožinio, vėl atsišliejo į sieną prie to pačio staliuko, nuo kurio matėsi nuotrauka su ano amžiaus pradžios levandų kirtėjom. Žmonių buvo dar mažiau negu vakar, tik dabar pastebėjo, kad virš nuotraukos kabantis laikrodis nėjo, betgi pats daiktų stingulys, o ir barmeno ramybė bylojo, kad tokie visi rytmečiai šioj kavinėj. Artėjant vidurdieniui, klientų rasis daugiau, per pietus jų prigužės, paskui apmažės, vakarop subumbsės kamuoliukai, kas nors iš barmeno pažįstamų užeis išgerti pastiso, saulei pasisukus ir terasą apgaubus šešėliui, čia, viduje, žmonių turbūt išvis nebeliks, strazdanotai padavėjai, kuri dabar beveik neturi ką veikti, reikės bėgioti į lauką. Kaip buvo vakar, taip yra šiandien, taip bus rytoj. Iki rudens. Kitą vasarą viskas iš naujo.

Niekas nesikartoja ir visą laiką viskas tas pat.

Būdavo, vos prabudęs, jausdamas, kaip pro dar užmerktas blakstienas nedrąsiai, tarsi bijotų išgąsdinti, pradeda skverbtis šviesa, regi, kaip ranka atkelia antklodės kraštą, kaip basa koja stojasi ant kilimėlio, kaip į kavinuko dugną atsimuša čiaupo srovė... Beviltiškai laukdamas, kad kas nors ims ir staiga pasikeis, kad užuolaida plyš ir ši aušra pagaliau išskleis kitokią dienos perspektyvą, kad save nelyg veidrodis daiktus ir veidus atkartojantis laikas skils, viskas pažirs, ir atsivers įtrūkis, proskyna, takas, vedantis, kur dar nebūta, mato patį save, rengiantis, rieškučiomis prausiantis, geriant ką tik užsiplikytą kavą, žvelgiant pro langą į tolyn nusidriekiančius stogus su raudonais kokliniais kaminėliais, vėl atsisukant į žvilgsnio ir rankų nuzulintus baldus. Stinglius, nebylius. Pakeliant telefono ragelį. Surenkant Marie numerį. Vėl padedant. Vėl surenkant. Girdint pypsė-

jimą, ilgą iki begalybės. Tarsi viską regėtų per vienodumo klampinamą ir vis labiau akių vokus spaudžiančią miglą, tirštėjančią, kaip tirštėja ir sunksta medus, kartais užsnūsdavo, kad paskui, jau iš tiesų prabudęs, pasijustų nevykusiu aktorium, atidėjusiu niekados nepatenkinto režisieriaus įkyriai reikalaujamą pakartot sceną. Neįmanoma prisimint, ką pamiršai, bet kaip užmiršt, ką prisimeni?

Ilgai sėdėjo kavinėje, joje ilgai sėdės ir rytoj. Kaip šiandien žiūrėdamas į nuotrauką su levandų kirtėjomis, į trikampin sustumtus baltus kamuoliukus ant žalia gelumbe apmušto stalo, į gipsines vynuogių kekes lubų apvadų kampuose ir aplink šviestuvus, į laikraščius prie tuščių stiklinių ant baro.

Kol galiausiai susitaikai su tuo, kad kitaip būti negali.

Ir pradedi eit.

Vaizdai keitė vaizdus, žingsniai kartojo žingsnius – jis ėjo ir ėjo. Lyg viskas, ką žinojo, mokėjo, galėjo, būtų susilydę į vienintelį gebėjimą eiti, arba lyg iš visko, ką žinojo, mokėjo, galėjo, būtų likęs tik vienintelis gebėjimas eiti, monotoniškais žingsniais matavo atstumus ir reljefą piešdamas šių vietovių žemėlapį, kurio niekam, nė jam pačiam nereikėjo. Kadangi viskas čia buvo jau daugybę sykių išmatuota, suskirstyta, įvairių reikšmių spalvom nuspalvinta. Tų žemėlapių tiek ir tiek pripiešta. Dar vienas?

Bet vis tiek ėjo. Aš nežinau, gal iš tų mano ir visų mūsų pasikartojančių patirčių kažkas klostosi, gal jos, nelyg vandens gyslos, smelkias per saulės iki neįmanomo tvirtumo išdegtą molį, jį pamažu, vos vos, po colio luistelį skaldydamas, trupindamas, kad galiausiai, vienos su kitomis susiliejusios, neregėtą galią įgavusios, jį sutrupintų, perskeltų tarsi žaibas pajuodusį dangų ir ištrykštų, plūsteltų, įsilietų į jūrą, kurioje kelius rodytų jau tikrōs – nei sau, nei kitiems nemeluojamos – prasmės kompasai, kompasai, kurių ro-

dyklės po tūkstančio, daugelio tūkstančių metų po mūsų gyvensiančius ves į tolimesnes platumas, o jose pagaliau atsiskleis, kam reikėjo šio nuovargio, kam reikėjo viso šito begalinio kartojimosi, šitos – negirdimai verčiantis šimtmečių maldaknygės puslapiams – milijardų balsų kartojamos kasdienybės litanijos; gal mes, dešimčių, šimtų tūkstančių metų ratą apsukę, vėl sugrįšime prie to paties vandenyno, kuris mus išsūpavo ir kurio bangos jau tada mums kuždėjo, gal ir dabar kužda didžiosios paslapties įminimą, tik mes, į savo pačių sukeltą triukšmą panirę, nieko negirdime? Ir nematome. Gal šito begalinio kartojimosi reikia, kad ištobulėtų mūsų klausa? Ir rega.

Tik ar tu tiki pažanga?

Siaurom vingiuotom gatvelėm kelias dienas kops link pilių, tvirtovių, bažnyčių, skaičiuojančių šimtus metų, mačiusių, ko mes nematėm, ir matysiančių, ko mes jau nematysim, mus pasitinkančių, mus priimančių, tačiau į mus žvelgiančių iš atsainumo aukštybių, kaip kad mes žvelgtume į skruzdėlyną, po mūsų kojom po šapelį suneštą; net ir tie maži jaukūs Provanso namukai, išpuoselėti ir išgražinti, atrodė abejingi ne tik jam, prošal einančiam, bet ir šeimininkams, juose gyvenantiems ir jais besirūpinantiems, – jų akmeninės širdys žinojo, kad prisirišti negalima. Liūdesys ateina iš neišsipildymo, arba netekties, akmenys, mūrai nieko nesitikėjo ir nebijojo nieko prarasti, jie buvo, ir tiek. Jam irgi norėjosi būti, ir tiek.

Bent kol kas.

Stovėjo ant terasos krašto ir žvelgė į gyvenviečių trupinius, kalnagūbrio raukšlėse kitapus slėnio pažertus. Tos šviesos iš tiesų atrodė nelyg spindintys trupiniai, nuo pasibaigusios dienos stalo nubraukti, saujomis tai čia, tai ten paberti. Jau

buvo išmokęs tų miestelių vardus ir mintyse juos kartojo, kaip kad užvertęs galvą į dangų ir atpažinęs žvaigždynus, tarsi stropus mokinys astronomijos mokytojui pats sau juos šnabždi. Dar niekada nebuvo matęs tiek ir tokio ryškumo žvaigždžių – Anne sakė, kad čia visada taip rugpjūtį. Pasukus akis nuo kalnų ir pažvelgus aukštyn, jos atrodė artesnės negu kaimeliai. O kiek šimtų, tūkstančių šviesmečių nuo jų sklindantys spinduliai skriejo, kol štai šį akimirksnį tavo vyzdžius prakirto? Kitos gal jau iš viso užgesusios.

...Tai buvo žiedas, panašus į nužydėjusios pienės. Tik daug kartų didesnis. Jis, daugybės skėtinių šluotelių į baltą rutulį išgaubtas, išdidus ir sutrikęs, nes nė pats nežinojo, kaip nei sodintas, nei sėtas čia atsirado, baltavo ant aukšto koto be jokio lapelio ir kiekvienąsyk, dvelktelėjus menkiausiam vėjukui, drebino širdį – atrodė, kad ims ir pažirs, arba jį laikantis stiebas nulūš. Atmintyje šmėstelėjo baltapūkis traukinio vaikas.

– Et cette plante... Comment s'appelle-t-elle? – paklausė šį rytą.

– Cosmos, – atsakė Anne.

Kosmosas?

– Iš tikrųjų ne kosmosas, tai aš jį šitaip pakrikštijau. Kosmosai – tai tos mažos gėlytės plonais plevenančiais žiedlapiais, ana va ten žydinčios. Aš jas vadinu kosmosiukais. Nors iš tiesų šiuo vardu kiekvieną gėlę, kiekvieną augalą pavadinti galėtum. Bet šis princas – tai jau tikrai kosmosas. Tik pažiūrėkit, kokia tobulybė.

Pasilenkė, neliesdamas plaštakom apgaubė. Blizginamas mėnesienos, žiedynas tviskėjo sidabrine šviesa. Rutulinės simetrijos įsikūnijimas, tuo pat metu standus ir irus, menkiausio prisilietimo suardomas, jis spinduliavo liūdnu žemiško grožio pasmerktumu. Žvelgiant į jį, viskas stai-

ga pasirodė be galo trapu: šis jauno mėnulio nutviekstas sodas, nuo terasos tolyn nusidriekiantis slėnis, kitapus jo iškilę kalnai, tos dulksvos žaltvykslės, kurių spiečiai buvo kaimeliai. Ir kad ir kiek stengtumeisi, neišsaugosi šito biraus sidabruojančio nėrinio, iš kurio ryt poryt teliks tuščias žiedsostis, taip atrodė, kad ir kiek stengtumeisi, neišsaugosi nei šito sodo, nei terasos, nei kalnų, nei šviesų, kurių spiečiai buvo kaimeliai: kadangi viskas yra nuolatinis irimas, kadangi viskas yra neišvengiamas slydimas į pabaigą. Dingojosi, kad kiekvienu ūmai it styga įsitempusio, paskui lygiai taip pat ūmai atsipalaidavusio kūno plaukeliu junta, kaip vysta gėlės ir džiūsta jų šaknys, kaip aiži uolienos ir pamažu smenga už nugaros stūksančios prabangios vilos, jo laikinų namų pamatai, kaip blunka spalvos, byra smėlis ir dūla prieš jo akis nusidriekęs Liuberono kalnynas, kaip senka požeminiai vandenys, kaip vis lėčiau kyla syvai senstančio sodo medžių kamienais – kaip visa, kur tik pažiūrėsi, negirdimai, nematomai dyla ir nyksta: mums tik atrodo, kad viskas tęsis be galo.

Ausyse vėl suskambo Wong Kar-Wai filmo muzika.

Dabar dangus sukosi. Kaip anuomet, kai vaikystėje naktį atsiguldavo vidury pievos. Kiek metų naktį lauke aš nebuvau išsitiesęs aukštielninkas ir nežiūrėjau į dangų? Turbūt nuo tada, kai buvau vaikas. Ir pamiršau, kad tereikia atsigulti aukštielninkam ir dangaus skliautas ims suktis. Kaip tikriausiai nebeprisimenu daugybės kitų vaikystės stebuklų. Kadangi išmokau, jog taip būti negali.

Suaugti – tai išmokti, jog taip būti negali? Nors iš tikrųjų suaugęs niekad nesijautė. Galbūt tik pavargęs. Šiek tiek. O gal ir labai. Kaip vis labiau pavargę būti atrodė daiktai. Jo ir ne jo. Visi, su kuriais susidurdavo, prie kurių prisiliesdavo, kurie tiesiog buvo aplink.

Tiesą sakant, nė nežinojo, ką reiškia suaugti. Galbūt pradėjo jausti, ką reiškia senti. Vis mažiau džiaugsmo liesti. Vis mažiau džiaugsmo užuosti. Vis mažiau džiaugsmo skanauti. Vis mažiau džiaugsmo girdėti. Vis mažiau džiaugsmo regėti. Vis mažiau džiaugsmo atspėti. Vis mažiau nuostabos.

Ir vis mažiau akimirkų kaip štai ši.

Žvaigždynai sukosi, ausyse skambėjo Wong Kar-Wai muzika, o jis gulėjo aukštielninkas ir juto, kaip į jį iš dangaus, tarsi iš didžiulio krištolinio piltuvo, liejamo mėnulio šviesos, srūva palaima. Toji palaima, kai raumenų skaidulos atsipalaiduoja ir nebedega troškimu eiti, jį jau nualinusiu, toji palaima, kai laiko nebeketvirčiuoja nei sekundžių, nei minučių, nei valandų rodyklių sukimasis, ir praeitis, dabartis, ateitis susitelkia į mažytį gyvsidabrio rutuliuką, virš amžinybės bedugnės pakibusį, toji palaima, kai nebelieka ribų tarp tavęs ir tavojo kūno, ir to, kas aplink, ir kas galbūt yra šiek tiek daugiau nei paprasčiausia kasdienos užmarštis. Lyg visą erdvę akytų nematomų vargonų vamzdynai, girdėjo jį gaubiančios tamsos tylą – be pradžios ir be galo, vienodą ir abejingą. Traukiančią į nežinomybę, bet nebauginančią, kaip nebegąsdina niekas, kai susitaikai su neišvengiamybe. Ir dar žinojo, kad jį šiuo metu saugo kosmosas, rutulinės simetrijos princas. Tai kas, kad ryt, poryt jo nebeliks.

Atsistojo, vėl pasilenkė. Tarsi akimis būtų įmanoma vystančius, blunkančius, senstančius daiktus susiurbt į save, staiga panūdo įsižiūrėti į kiekvieną šio žiedyno ašelę, iš jų išsišakojančius smulkius skėtukus, mažiausią tų skėtukų narelį – susirinkti visas iki vienos detales ir, atminties raktu užrakinus, išsaugoti savyje, kad tuomet, kai šis trapus darinys bus suiręs, kada panoręs galėtum jį lyg iš skrynelės išimti ir vėl kaip dabar pamatyti, plaštakom neliečiant apgaubti. Būti kartu. Be žodžių kalbėtis. Vienas kitą suprasti. Lygu įsižiūrint, į kiek-

vieną gyvą ir negyvą daiktą akimis įsismelkiant, susirinkti, savin susigaubti visą šią naktį: paslapties skliaudžiamą sodą su visais jo medžiais ir krūmais, ir gėlėmis, kiekvieną žiedelį levandų, terasos pakraštį brėžiančių, vienišai dunksantį bažnyčios varpinės bokštą, uolas, į vis aukštesnius kalnus kopiančias, – kad ir po daugelio metų galėtum į šį peizažą įžengti ir tai, ką patiri šiuo metu, iš naujo patirti. Nuo kosmoso akys nukrypo prie kosmosiukų, paskui nelyg dvi muzikantės, nė vienos natos praleisti negalinčios, slydo per žolės partitūrą, stengėsi užkliudyti menkiausią smilgelę, netrukus skaičiavo figas, didelių, nuo kaitros suvytusių lapų lopšiuose baigiančias nokti, sliuogtelėjo veidrodiniu baseino paviršium, atsimušė į stinglų tujų alėjos juodumą, kilo viršun...

Žvilgsnis.

Staigiai atsigręžė.

Buvo jau visai netoli.

It stipraus vėjo gūsio pūstelta vėtrungė staigiai nusigręžė.

Bėgo. Pasiramsčiuodama ramentu, klupinėdama, kone virsdama. Ramentas prieky, žingsnis, už susikūprinusios nugaros likęs ramentas švysteli priekin, kēlis linksta, jau grius, išsitiesia, dar vienas žingsnis, vėl viskas iš naujo. Norėjosi šūktelt, Elisabeth, atsargiai, palaukit, nebėkit, pargriūsit, tačiau tik ausyse skambėjo ir smilkiniuos aidais daužėsi, atsargiai, palaukit, nebėkit, pargriūsit, kažkas kirdo žadą – tai nebuvo nei pyktis, nei baimė, tai buvo, ko nė paskui nemokėjo žodžiais įvardyt, turbūt niekada nemokės. Ranka griebia už rankenos, stumia duris, koja per slenkstį, ją vejas kita, ramentas įkypai slysta iš paskos, tamsa.

Mėnesienos sidabro blizginamas rutulinės simetrijos princas kaip stovėjo, taip tebestovėjo. Ant aukšto stiebo, aristokratiškai ramus, aristokratiškai išdidus, aristokratiškai vienišas.

Akyse raibuliavo. Juto, kaip viduje kažkas lūžta.

...Visas šitas gražumas prieš pabaigą.

Kaip vakar ilgai žiūrėjo į juodai baltą nuotrauką, į tas ano amžiaus levandų kirtėjas, darbe užsimiršusias, po saulėtu dangumi valstietiškai kantriai violetinį Provanso auksą į prijuostes semiančias, užsimojusias pjautuvais ir kiekviena savo judesy amžiams sustingusias, jau išėjusias, tik šitoj nuotraukoj likusias, lyg anas vienui vienas akimirksnis, joms to nė neįtariant, visą jų gyvenimo esmę būtų sukaupęs, visas jų laimes ir nelaimes raiškiausiai bylotų; žiūrėjo į trikampin sustumtus baltus biliardo kamuoliukus, kurie po žemai nuleistu apmūsijusios varinės skardos abažūru su levandų kirtėjų kantrumu laukė, kol juos pažadins trinktelėjimas lazdele ir jie pažirs, išsisklaidys po žalia gelumbe apmuštą stalą, vieniems pergales, kitiems pralaimėjimus skelbdami; žiūrėjo į vynuogių kekes lubų kampuose ir aplink šviestuvus, ir per palubių karnizus nuvinguriuojančias vynuogienojų girliandas, į visus tuos gipso lipdinius, papilkėjusius, daiktais aptrupėjusius, su tuo pačiu levandų kirtėjų ir biliardo kamuoliukų kantrumu vis neateinančių remontininkų veltui besišaukiančius; žiūrėjo į laikraščius su vakarykštėm naujienom, ant kartelių stove prie tuščių stiklinių ant baro sukabintus, iš tolo panašius į paukščius, dar nepakilusius, o jau pavargusius, sparnus nusvarinusius. Atsišliejęs į sieną, kaip vakar žiūrėjo į nuotrauką, į kamuoliukus, į gipso lipdinius, į laikraščius, į tuščias stiklines ir pamanė, jog nieko keista, kad laikrodis, prieš jį kabantis, neina, jog kitaip būti negali – čia tekantis laikas dildo, bet viską toj pačioj vietoj palieka, ničnieko iš pirmykščių lizdų nepajudina.

Do.

Galėjo išvis niekada nesutikti, bet jei jau sutiko, pažintis su ja buvo beveik neišvengiama – kaip sakė Anne, ištisas dienas tūnos griuvėsiuose už aklinų mūro sienų, neduos jokio gyvasties ženklo, tik vakarais įžiebs lempą – jos atšvaitus uždarame kieme gali, jei atsisuki, iš viršaus pamatyt kopdamas ant uolų, kurių papėdėj sutūpę kaimo namukai; kiūtos tarsi vienuolė, be įžadų atskirčiai pasismerkusi, tuose savo griuvėsiuose, kasmet vis labiau trupančiuos, skeldinčiuos, nenumarinamai gajaus laukinio klevelio kibių šaknų vis labiau ardomuos; lyg negalėtų ištrūkti iš pačiai sau pasispęstų spąstų, nepravers lauko durų, neišeis nė į kiemą, tris keturias dienas, visą savaitę niekas jos neregės, bet kai išlįs, kaskart prakaulesnio, gelsvesnio, raukšlėtesnio, vis tragiškesnio veido, į gatvę žengs nelyg į sceną ir per kelis akimirksnius atsigriebs už dienų ir naktų nebylumą, už visą tą laiką, per kurį ji, matyt, bluosto nesudėdama piešdavo ir tapydavo, nesgi tiek pripiešti ir pritapyti, kiek pripiešusi ir pritapiusi buvo ji, kaip kalbėjo saujelė liudytojų, kurie į jos būstą buvo įžengę, paprastas mirtingasis, laiką į dienas ir naktis skirstantis, niekaip neišgalėtų: piešiniais ir paveikslais nukabinėtos visos sienos nuo lubų iki grindų, bet dar daugiau jų sukrauta į stirtas lentynose, etažerėse, ant stalų, tiesiai ant žemės, tų stirtų – galybė. Kiti porins, kad iš griuvėsių išslinkdavo tik tuomet, kai katės, jų turėjo dešimt, gal net dvidešimt, nebeištverdamos alkio, pradėdavo vienos per kitas kniaukti, sienomis lipti, popieriaus ir drobių stirtas draskyti, – štai tuomet nelyg laumė į dienos šviesą išnerdavo, bet išnerdavo taip, kad visas kaimelis apie tai tučtuojau sužinodavo: rėkaliodavo, skeryčiodavosi, beveik visada skandalą sukeldavo. Tą dieną, kai ją pirmą kartą pamatė, skandalas kilo dėl *bagetės*. Kur tai matyta, kovojau, kovojau ir išsikovojau, kad katėms maisto parduotuvėj paliktų, visada joms

atsargų laiko, bet jūs pamiršot, kad ir aš ne šventąja dvasia gyva, kad ir aš pati turiu bent kartais pavalgyt, tik pamanykit, dar tik pusiaudienis, o duonos jau nebėra?! – atsisukus į gastronomėlį, mosuodama aukštyn iškeltu kumšteliu šaukė. Ko spoksai?! Tai vis per tokius kaip tu, per jus, atvažiavėlius! Viską kaip skėriai iššluojat! Aš... Aš... Ir jūsų veidai tokie idiotiški, lyg visi būtumėt tų pačių idiotų tėvų pagimdyti. Pro-šal, ar čia apsistojęs? Čia. Pas Anne, pasakė jos pavardę. Pas Anne? Taip, pas Anne. Ir staiga... Staiga suknęžta, sulinksta, nutyla, apsisuka, dar negyvesnė už šešėlį, jai už nugaros įkypai krintantį, žengia, atrodo, ne eina, bet kojomis grindinio neliesdama slysta, vis žemiau svyra jos pintinis krepšys, kuriame – kačių maisto skardinės.

– Madame, gal galiu jums padėt?

Tik po kelių dienų supras, kad išdidi ir ori, ne dėl to, jog sunku būtų nešti, sutiko.

– Užsuk kada nors, kai eisi pro šal, – užuot atsisveikinusi, tarė.

Ir dingo už vartų.

Lyg jos nė būti nebūta.

Kodėl pasakiau, kad pas Anne?

Kodėl sugniužo, kai išgirdo jos vardą?

Kodėl – taip apšauktas – pasisiūliau padėti?

Ir kodėl kviečia užeiti?

Anne kalbės:

– ...bet jeigu sutikot, nesusipažinti su ja buvo beveik neįmanoma; kiūtos, kiūtos tuose savo griuvėsiuose, bet kai pasirodys, tai per kelis akimirksnius už viską atsigriebs – sukels skandalą, prie visų kabinėsis ir jai nebus nei savų, nei svetimų, nei pažįstamų, nei nepažįstamų.

Pakeldama vyno taurę, Anne tvirtins:

– ...nei jūs pirmas, nei paskutinis. Tūnos, tūnos užsidariusi, bet kai išnirs į dienos šviesą, pirmąjį pasitaikiusį aprėks, nesvarbu, ar jis būtų vietinis, ar, pasak jos, atsibeldėlis.

Siurbtelėjusi gurkšnelį, Anne atsidus:

– Bet ji nepikta. Ji nelaiminga.

Staiga susimąsčiusi, vos vos primerktomis akimis Anne, tarsi smalsaujantis vaikas, klaus:

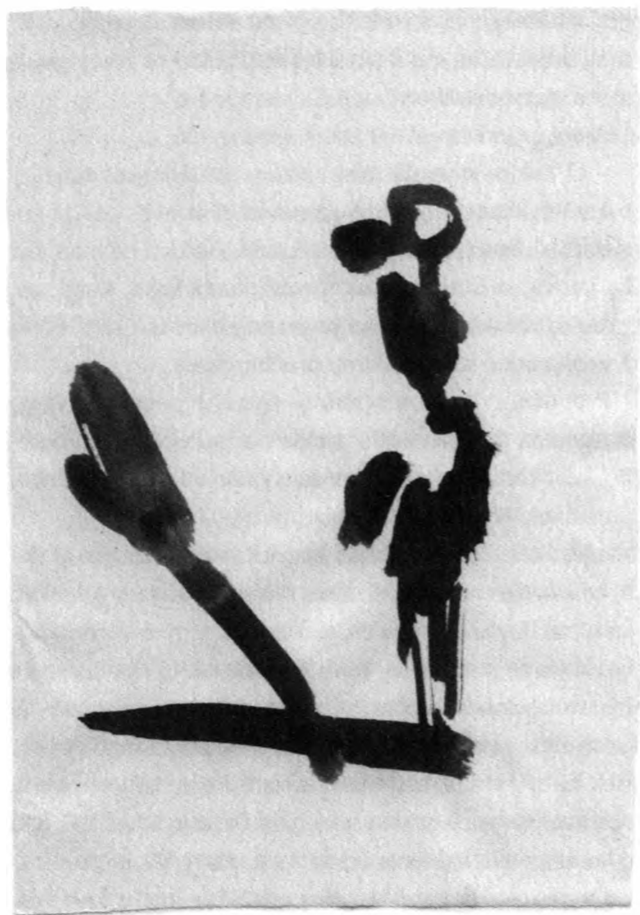
– Ar jums niekada taip nebuvo, kad draugauji, bičiuliaujiesi su žmogumi, atrodo, be jo nė dienos ištvert negalėtum, ir nei iš šio, nei iš šio sklendė taukšt – to žmogaus nė akyse matyt nebenori?

Anne prisimins:

– O kokios draugės mes buvom, šeštadieniais turguj ji sukneles, sijonus, palaidinukes man rinkdavo, paskui taisydavo – mano pirštai išsukinėti, adatą valdyti ne man, bet ką jau ką, o siūti ji moka. Dedasi menininke, kurgi tau, tokia dailininkė, bet iš tikrųjų jos pašaukimas – siūti. Gaila žmonių, kurie su pašaukimu prasilenkia.

Pro platų, iki pusės siaurų pinučių pridengtą langą žvelgdama į saulėlydžio raudonio nutviekstą Liuberono kalnyną su tolydžio tamsėjančiom medžių viršūnėm papėdėse, Anne pasakos:

– Nathalie, Jacques, Serge, Angelo... – buvo laikai, kai vieni be kitų mes negalėjom, dienų dienas, ypač vasarų, leidom kartu, tai buvo *communitée*, susilipdžiusi tartum korys, o avilys, kuriame ji susilipdė, buvo šitie namai. Jų durys visąlaik būdavo atviros. Kai dabar štai sėdim už šio mėlyno stalo ir kai jūs žvelgiat į vidury jo įtaisytą ruletę, nė įsivaizduoti negalit, kiek kartų ji sukos, pagal įvairiausių žaidimų taisykles mūsų akis traukdama. Tada mes sakėm, aš ir dabar sakau sau, kad gyvenimas – tai žaidimas ir kad žaisti – tai į gyvenimo pilnatvę panirti. Ar kada nors dar patirsim tokią pilnatvę, kokią pa-

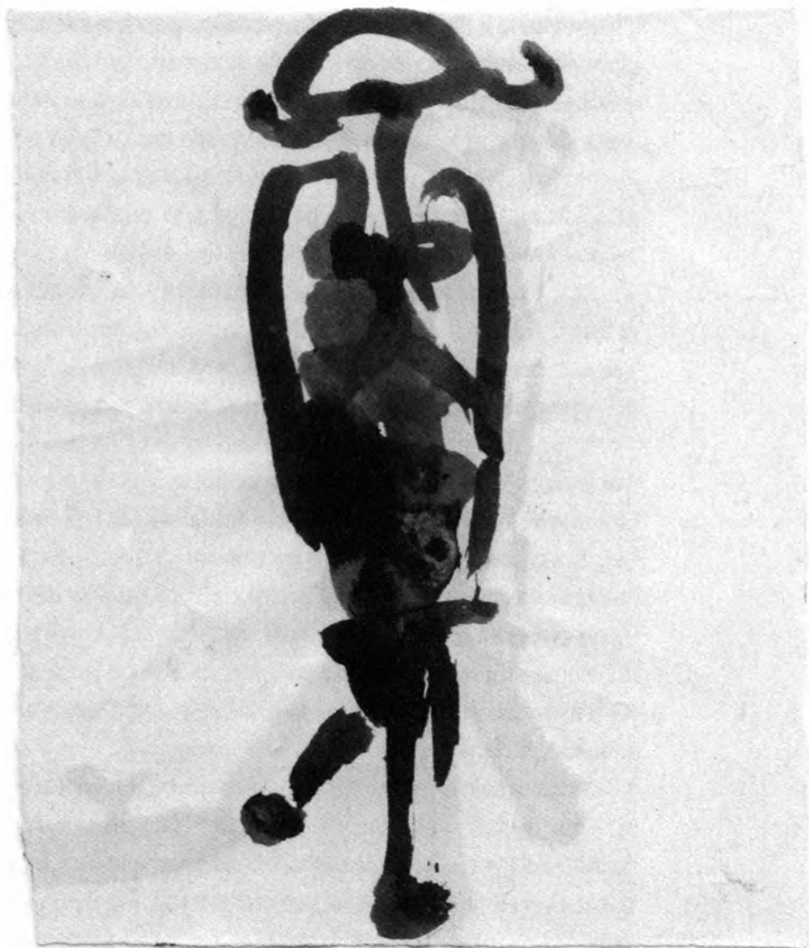

tirdavom, kai buvom vaikai? Žaisdami. Nors to nenumanėm. Ir netgi įtarti neįtarėm, jog ir žaisti ilgainiui pabosta.

Į krištolines taures vėl įpylusi vyno, tebeskverbiama it strėlė aštraus Elisabeth žvilgsnio, į ją tiesiu taikymu smingančio nuo pinto supamo krėslo pačiam svetainės gale, Anne tęs:

– Žaisdavome mes dažniausiai po vėlyvų vakarienių, kai, kieme nukraustę didelį stalą, juk šitiek žmonių, grįždavome į šitą svetainę ir Pierre paskaitydavo tąvakar parašytą eilėraštį apie virš Caseneuve – tai tas kaimelis, kurį matot pro langą, – pakibusį debesį ar Angelo parodydavo vielinį narvelį su sode rasta iškleipta nukirsto klevelio šaknim, sakydamas, jog tai – Avinjono popiežius, vienutėn jo šiandien įkalintas; kai vieni su kitais tos dienos išmonėm pasidaliję, tarsi po išpažinties priimti komunijos susėsdavom štai už šito mėlyno stalo. Iš visų gal tik aš nelabai drįsau vadintis *artiste,* visi kiti buvo *artistes,* poetai, dailininkai ar muzikantai. Kur tau. Net ir tas pats Serge, jos vyras, mūrininkas. Argi statyti – ne kurti? – prisimenu, pusiau ironizuodamas, pusiau tuo patikėti norėdamas ar patvirtinimo laukdamas, kartais klausdavo jis, kai pirmąsyk išgirdęs Schönbergo ar kokią kitą neįprastai skambančią pavardę, nejaukiai pasijusdavo mūsų draugijoj. Nors, tiesą sakant, teisintis jam nebuvo dėl ko – tai jinai griuvėsiuos palikti jį vieną baugėjosi, tai jinai iš pradžių kone prievarta jį čia atsitempdavo. Bet ilgainiui įsigyveno, su mumis jam pradėjo patikti. Jaučiau. Visi mes tai jautėme. O pati tai jau nemanykit – ir dailininkė, ir skulptorė, ir architektė. Ir dar kas tik norit.

– Imdavo suktis ruletė, ir mes persikeldavom į kitą pasaulį, – jau truputį apsvaigus nuo vyno, kiek patylėjusi, toliau kalba Anne, regis, kuo toliau, tuo labiau jį pamiršdama, o jis žvelgia į ją, tuo vienišesnę už šito mėlyno stalo, kad prie jo, jeigu tikėsi jos žodžiais, kitados susirinkdavo šitiek žmonių, ir

su ta pačia nuostaba kaip po susitikimo su Do klausia savęs, kodėl jinai jam, visiškam prašalaičiui, visa tai pasakoja, kaip nutiko, kad jis, bėgdamas nuo žmonių, šitame Anne, Elisabeth, Do trikampyje sau nejučiom atsidūrė. Galbūt žmonės jaučia žmones, neturinčius savo gyvenimų? Atmintyje šmėsteli trikampin sustumti balti kamuoliukai, laukiantys, kol juos išjudins biliardo lazda. Tačiau jis žino, kad jo... Taip ir bus. Motina, tarsi iš slėptuvės kitame svetainės gale sėdinčios dukters žvilgsnio veriama, pasakos, o jis tik klausysis.

– Imdavo suktis ruletė, ir mes persikeldavom į kitą pasaulį, – pakartojusi, o gal tik jam pasirodys, kad pakartojo, tęs Anne. – Įsivaizduoti negalit, kiek žaidimų mes buvom prisigalvoję. Jų taisykles patys sau kurdavom, kai nusibosdavo, perkurdavom. Ir nesvarbu, kas laimės, svarbu būdavo žaisti.

Vėl prityla. Įkypai ištįsęs šešėlis, kurį jai už nugaros meta kokių septyniasdešimtųjų metų toršeras su siaurėjančiu kūginiu abažūru, krinta ant sienos prie didelio židinio kaip žvakės dagties pilkuma pasivertęs sielvartas, jos balsą vis labiau virpinantis.

– Sakau, persikeldavom į kitą pasaulį. O gal ir ne, – suabejoja. – Gerai pagalvojus, iš tikrųjų ne persikeldavom į kitą pasaulį, bet išplaukdavom į to paties pasaulio naktinę dimensiją, juk tie mūsų žaidimai buvo ir Pierre surimuotas debesis, ir Angelo įkalintas popiežius, ir Nathalie aplikacijos, ir tie patys paukščiai – taip Jacques vadino natas, ant penklinės kiekvieną popietę tupdomas. Argi kurti – ne žaisti? O žaisti – ne kurti?

Kilsteli taurę, nustebusi, kad tuščia, paima butelį, pilasi.

– Geltona, raudona, mėlyna, žalia – kai dabar prisimenu anas bemieges naktis, akyse vilkeliu ima suktis kaleidoskopas, lyg tie žaidimai į spalvas ilgainiui įsikūniję būtų, naujas žaidimas – nauja spalva. Ir vis greičiau ir greičiau sukasi.

Keistas pojūtis – kažkas sprūsta pro šalį, mes kasnakt metam atsitiktinumų tinklus ir niekaip to kažko sugauti negalim, vėl metam, ir vėl tinklas tuščias.

Bet apie tai niekada nekalbėdavom. Lyg būtume rezgę sąmokslą, apie kurį vienas kitam prisipažinti nebūtume drįsę.

Toji neįmanomo ryškio raudona suknelė. Bet ne tik ji. Tik dabar supranta, dėl ko dar tokia keista pasirodė, kai pirmą kartą pamatė kavinėj. Toršero metamas šešėlis ant sienos prie židinio. Šukuosena. Tų pačių septyniasdešimtųjų metų mada.

– Įsipilkit, – pasiūlo pastebėjusi, kad ir jo taurė tuščia. Ir klausia, bet iš tiesų tvirtina: – O ir tos mūsų šventės, kurias vasarą vos ne kiekvieną šeštadienį čia rengdavom, argi tai nebuvo žaidimas, tas pats noras laiką išsemt iki dugno, saujoj suspaust, kas pro tarpupirščius byra, tarsi taurę vyno vienu ypu išgert esmę, nors kas ta esmė, turbūt nė vienas nebūtume mokėjęs įvardyt. Arba įvardiję būtume kiekvienas savaip. Ir tas vardas nieko sakęs nebūtų. Kadangi vos tik įvardiji... Dėl Dievo meilės, nesivaržykit.

Darsyk paragintas ima butelį, kaip ką tik jinai, pats sau įsipila.

Elisabeth sėdi nekrustelėdama. Motinos pripildyta taurė greta jos ant mažo staliuko stovi nepaliesta.

– Tie visi fakelai, girliandos, kaspinai, kaukės, kostiumai, vaidinimai, cigaretės ir vynas be saiko... Pati stebiuosi, ko mes neprasimanydavom. Skrybėlių balius. Mistralio balius. Šviesų ir garsų balius. Ir kiek svečių prisikviesdavom...

Palenkia galvą, žvilgteli į grindis, vėl pakelia, kresteli atgal plaukus.

– Paskui mirtis.

– *Maman*...

– Likau viena...

– *Maman*...

– Bandėme tęsti, bandėme nustumti į šalį, bandėme nepalūžti ir nepralaimėti, nesgi visi mūsų žaidimai ir šventės buvo išankstinis pasipriešinimas tam, kas nutiko. Bet nieko nebebuvo, kaip buvo anksčiau.

Patylėjusi sako:

– Nors ir žinojome, kad Pierre būtų norėjęs, kad tęstume.

Ilgai žvilgsniu tyrinėja rankas, lyg iš jų, pirštais tarsi praeitis ir ateitis sunertų, gyvenimo mįslių įminimus atburti galėtum. Į ją žvelgiant atrodo: atgniaužtų rankas ir visos paslaptys jai atsiskleistų. Tačiau ji tik dar labiau jas suspaudžia.

– Viskas buvo taip pat ir viskas buvo kitaip. Blunkančios spalvos, paskui skeldintis dažas, dryskanti drobė...

– *Maman*.

– Moteris prie fontano... Ta keista moteris... Prisimenat, klausiau, ar jums kartais nebūna, kad draugauji, bičiuliaujiesi su žmogum, o paskui sklendė taukšt, ir to žmogaus nė akyse matyt nebenori... Ko gero, iš prigimties pavyduolė, ko gero, dėl to ir bijojo jį vieną griuvėsiuos palikti. Nė nežinau, iš kur radosi tie įtarimai, nei per daug artimi jautėmės, nei labai dideli draugai buvom, bet tai, ko nėra, juk kartais daugiau sveria ir lemia, nei tai, kas yra. Iš pradžių užuominos, paskui priekaištai, ilgainiui... Nė įsivaizduoti negalite, kokius skandalus...

– *Maman*!

– O Elisabeth...

– *Maman*!!!

Nė krūptelt nespėja.

Paskui atmintyje suksis kaip sulėtintam filme: ramentas lanku skrieja ir trenkias į sieną prie židinio, kitos rankos blokšta taurė krinta ir šukėmis žyra, vynas ant grindų liejas.

Tyla.

Anne kalbės, tvirtins, klaus, prisimins, pasakos, kai jis prasitars:

– Aikštėj prie fontano sutikau keistą moterį.

– Do. Jos vardas Do, – Anne pasakys ir kalbės, tvirtins, klaus, prisimins, pasakos, daugiau šito vardo nepaminėdama.

Nei tą vakarą, nei visą laiką, kiek dar pas ją bus.

Biliardas.

Nuotrauka.

Neinantis laikrodis.

Tuščia rožinio taurė.

Atsisveikindamas linkteli.

Barmenas atsakydamas kilsteli ranką.

Grindinys, paskui vėl – šalikelių žvirgždas.

Julijaus tiltas pažemiui atkartoja danguje iškilusių kalnų linkį, upelė išdžiūvusi tiek, kad vanduo, regis, jos vaga niekada netekėjo ir niekada netekės, ir tiltas čia atrodo toks pat nereikalingas kaip židinys Anne svetainėj karštą vasaros dieną, sako sau: šį tiltą ne žmonių rankos dviem krantams sujungti pastatė, bet jis pats čia atklydo ir tarsi maldininkas, apkerėtas šio krašto grožio, suklupo, išsitiesė ir jau trečią tūkstantį metų iš vietos nepajuda. Popietė, saulė į aukščiausią dangaus tašką įkopusi, o jis, kniūpsčias ant žemės be jokio šešėlio, iš tolo stebi tą tiltą nelyg pareigingas sargybinis, anais laikais paliktas laukti, kada tiltu Romos imperijos legiono kariai vėl ims žygiuoti. Galėtų įsivaizduoti, kaip jie, gaubiami pačių sukeltų dulkių, pasirodo ties akiračio linija, kaip artėja, virš ilgos kolonos ant stiebų plaikstantis vėliavoms, pamažu ryškėjant žmonių siluetams, paskui ir veidams – įdegusiems, nugairintiems vėjų, bejausmiams, nes ilgas kelias, ta pati saulė ir tie patys vėjai išdegino ir išgairino visus jausmus, juo geriau – kareivis turi pamiršti

jausmus ir paklusti įsakymams; galėtų įsivaizduoti, kaip jie artėja, tiek priartėja, kad jų uniformų raudonis ir mėlis, šarvų varis pradeda taip kibirkščiuoti, kad tinklainės siūlelius, atrodo, sutraukys, ir vokai instinktyviai prisimerkia, o nuo horizonto plunksnele atslydusi dulkių juosta bloškias kaip šuoras, kurio smūgį vos atlaikai; galėtų įsivaizduot, kaip subilda, sudunda, sutrinksi tiltas, žirgų kanopų ir pėstininkų aulinių kulnų kirčiuojamas, kaip nuo jo atšokstantys ataidai ima varpyt dangų ir kaip vyrai, išsekę tiek, kad nuovargio nė nebejunta, žygiuoja, žygiuoja, žygiuoja, ir regis, šitai jų procesijai niekada nebus galo. Dar galėtų įsivaizduoti, kaip – paskutinėms gretoms nuo tilto nužengus – kolona šiuo Domicijaus keliu, per Galiją iš Narbonės link Turino vedančiu, tolsta, palaipsniui iš audros šuoro siaurėjančia dulkių juosta atvirsta, it plunksna už horizonto nuslysta. Ir kaip atrodo, kad, triukšmui nutilus, ausų būgneliai tuoj plyš – spenglos, po šitokio dundesio veriančios, nebeatlaikę. Galėtų, tačiau neįsivaizduoja. Gal dėl kaitros, gal iš nuovargio jo galvoje tuščia kaip vėjų išpustytoj aguonų dėžutėj, saulės iki baltumo ištrintoj atminty tik keli vietovardžiai šmėsteli. Tačiau jie pasirodo tokie keisti ir netikri – miestai, kuriuose jis nebuvo ir kurių nepažįsta, jam tokie pat tolimi kaip laikai, kuriais negyveno: kad tai buvo arba yra, tikėk, netikėk.

Tik žiūrėti dar gali. Kiek tolėliau yra kitas tiltas, visai neseniai pastatytas naštai nuo senojo, labai jau pavargusio, perimti. Mato, kaip prie to naujo tilto privažiuoja mašinos, kaip iš jų lipa žmonės, kaip jie eina prie senojo, vieni kitiems kažką pasakoja, dairosi, rodo... Kaip, užsikniaubę ant geležinių turėklų, ilgai žvelgia į išdžiūvusią upę, į slėnį, į tolumoj dunksančius kalnus, galbūt mąstydami apie tai, kad, palyginus su šiuo skulptūrišku gamtos stinglumu, du

tūkstančiai metų, prabėgusių nuo tada, kai buvo pastatytas šis tiltas, – tiktai vienas akimirksnis, o gal priešingai – apmąstydami savo gyvenimus, trumpus kaip brūkšnelis, žodį iš vienos eilutės kiton keliantis, lygu jų gyvenimai giminę iš vienų dešimtmečių į kitus perkels, kaip tik tariasi jaučią amžinybę, nuo šio romėnų tilto akmenų atsigaubiančią.

Viskas priklauso nuo atskaitos taško.

O gal negalvodami nieko.

Gal tik žiūri, ir tiek.

Dar mato.

Mato, kaip paskui leidžiasi kriaušiu, kaip išdžiūvusios upės vagoj stovėdami akimis tyrinėja polius, tris arkas išrietusius, vidurinė – aukščiausia, kitos dvi – nelyg jos seserys dvynės šiek tiek mažėlesnės, kaip fotografuojasi – vieni iš kitų perimdami aparatus, kad už laiko kadro nė vienas neliktų.

Ir kaip paskui grįžta prie naujo tilto, kaip lipa į mašinas, kaip apsisuka arba neapsisukę tiesiai važiuoja, kitam krante tolsta, kaip atvažiuoja kiti.

Kas man yra? Kodėl aš negaliu taip, kaip jie? Apžiūrėti, nusifotografuoti, džiaugdamasis įspūdžiais kartu su draugais važiuoti toliau, praverti langą, mostelt ranka ir sakyti, pažiūrėkit, kaip čia gražu, ar balsu svarstyti, kur šiandien vakarieniausime. Kur vakarieniauti, svarbu.

Kodėl visa tai, ką matau, man atrodo tiktai paveikslas, netikrumo rėmų įrėmintas, kuriame tie žmonės yra nelyg degtukai, dar vos vos rusenantys, bet netrukus užgesiantys, į bedugnę, tokią pat juodą kaip užgesusių degtukų galvutės, nukrisiantys?

O gal ne jie, bet aš pats?..

Ne netrukus, o jau.

Ir staiga – vėl.

Vėl tas pasiutiškas noras eiti – ir eiti – ir eiti, tarsi kiekvienos

kūno ląstelės branduolys būtų žaizdras, kurį iki treškesio kaitri saulė ūmai iš naujo būtų įplieskusi. Jos spinduliai krinta pro mikroskopą, o tu esi pamokos neišmokęs ir nieko nesuprantantis vaikas, per to mikroskopo vamzdelį save tyrinėjantis. Nors esi tūkstančius kartų išdidintas, viską matai ir nematai nieko.

...Mindamas siaurą vingiuotą keliuką palei vynuogienojus, regės, kaip tolydžio artėja ir kaip artėdamas vis statesniu kampu dangun lipa kalnas ir jį vainikuojanti markizo de Sado pilis, kaip pamažu ryškėja tos pilies kuorai. Ant pačios viršūnės iškilę, apgriuvę ir apleisti, jie kuo arčiau, tuo nykesniu didingumu smelks. To nykaus didingumo įspūdis dar labiau sustiprės, kai pro mažus kiemelius, sodelius ir vijoklinių gėlių žieduose skęstančius akmeninius namukus, pro paslaptingas duris į rūsius, pro krautuvėles ir kišenines dailės galerijas, pro kalinėtos geležies tvoreles, pro laiptelius, apačion leistis siūlančius, šešėlyje atokvėpį žadančius, ir pro arkas, priešingai, raginančias lengvai pagundai nepasiduoti ir kviečiančias per jas, vienas iš kitų išsigaubiančias, toliau aukštyn kopti neįtikėtinai skardžia ir siaura gatvele, pamažėl pavirsiančia į balkšvų klinčių taką, galiausiai užlips ant plokščiakalnio. Ten erdvė bus sustingusi nelyg išgaubtas stiklas, ten niekas nė krustelt nekrustels, bet slėnyje ramų, tegul gildančia šviesa tvilkiusį didingą nykumą ir kūnu pajus nelyg stepių vėjo pūtimą – tokio sauso ir švitraus vėjo, kad, iki pačių kaulų čiulpų prasismelkęs, jis tuos čiulpus išdžiovins ir tuščiais kaulų vamzdeliais – tarsi į begalybę nutįsusiom molinėm švilpynėm – ims nenumaldomą ilgesį ūkti. Įkaitęs smėlis ir dulkės, balkšva pilkuma, parudavus žolė. Smilgos, nuo kriaušio į gynybinį griovį nulinkusios. Geležinės sijos, laikančios aižinčias sienas – lyg ramentai, bandantys atgal pasukt ar bent sustabdyt laiką.

Nereikia.

Pavojinga, bus užrašyta, krintantys akmenys, bet vis tiek pralįs pro skylę vielinėj tvoroj ir, vos vos juntamam nerimui kūno plaukelius virpinant, palei pačius pamatus slinks. Kur čia gali vykti koncertai, kurių skelbimus viršun lipdamas matė, – aikštėj prieš pilį, pačioje pilyje? Pamanys, pasaulyje yra turtingų žmonių, kurie gali nusipirkti pilis ir dar jose muzikos festivalius rengti. Kur toji pilis, kurią aš įpirkčiau ir, kaip šioji de Sadą, iš Paryžiaus pabėgusį, priglaudė, mane nuo begalinio ėjimo išgelbėt galėtų?

Paskui pamatys sulysusią katę, po aplūžusiu, nežinia kam čia reikalingu, suoliuku snaudžiančią. Išgirdusi gurgždančius, byrančius akmenukus, kilstels galvą. Neišsigąs. Gal, vidurdienio saulės nualinta, išsigąsti jėgų neturės. Gal išsigąsti paprasčiausiai patings. O gal prie tokių kaip jisai jau pripratusi bus. Nors pavojinga, jis tikrai ne pirmasis. Čiagi net takas išmintas. O ir skylė vielinėj tvoroj.

Pilis, kuri išgelbėt galėtų...

Gerai būtų, jei save ir tikrovę metaforom išgydyt galėtum, – gal pats sau mintyse, gal balsu pasakys palinkdamas ir paglostydamas. Katė atsuks galvą. Iš akių pasirodys, suprato. Išskaitė mintis.

Neužtruks.

– Lik sveika, turiu eiti, – darsyk ranka perbraukęs kailį, šiurkštų, bet anų laikų, kai dar nebuvo benamė, švelnumu tebedvelkiantį, jau tikrai pasakys ir prisimins, jog šiandien dar nė žodžio niekam nebuvo ištaręs. Nustebs, kad toks liūdnas jo balsas. Negi toks pat liūdnas ir tada būna, kai šnekuosi su Anne?

Nereikia.

Užvers galvą, kelis žingsnius žengs ir pasirodys, kad ne pats eina, o pilis... Kad ne saulės metamas šešėlis apie ją,

o ji apie savo ašį, šešėliui toj pačioj vietoj stingsint, pamažu sukas. Atsipeikėjęs susigriebs, kaip yra ištroškęs. Panors kuo greičiau atsidurti ūksmėj.

Eiti apačion bus lengviau, bet kojų nuzulintas grindinys bus dar slidesnis – vietomis net sienų prisilaikyti reikės. Kaimelis atrodys pažįstamas ir nepažįstamas – kopiant ir leidžiantis jis bus tas pats ir kitoks. Trumpam išklys iš tiesaus kelio – susidomėjęs, kur veda visai siaura šalutinė gatvelė. Ja nuslys iki parapeto, nuo kurio tarsi per staiga atsilapojusias langines atsivers vaizdas į kalnus su visai netoliese ant uolų stūksančiu kitu miesteliu, pamatys link jo vinguriuojantį kelią, kuriuo važiuojančios mašinos lenks vienos kitas ir vienos su kitomis prasilenks. Jų bus nedaug ir iš aukštai jos atrodys labai mažytės. Kiek pastovėjęs, grįš į pagrindinę gatvelę, paeis dar keletą žingsnių ir už jos linkio sustos.

Furgonėlis, važiavęs iš kiemo ir užskersavęs visą gatvelę. Vairuotojas turbūt sekundę pavėlavo pasukt vairą ir dabar – nei pirmyn, nei atgal.

– Quels imbéciles, quels imbéciles, – plūsis barmenas, jam pavymui nulipęs į rūsį. – Čia trankytis su tokiu furgonu! O dar prisišniaukę...

– Un verre de rosé, – paprašys.

Kilstels taurę, beveik palies lūpom, staiga atitrauks, vėl prieš save pastatys – pajutęs artėjantį malonumą, panūs pratęst laiką, kol jį iš tikrųjų patirs. Juk dabar nebe taip, kaip ten, dykvietėj aplink pilį, dabar troškimas gali išsipildyt, kai tik užsigeisi. Gi taip nedažnai ir taip mažai kas nuo mūsų valios priklauso.

Neatsispyręs smalsumui, barmenas vėl į lauką išeis.

...Vienui vienas likęs, žiūri į aprasojusią taurę, iki kraštų sklidiną vyno ir taip gundomai spindinčią ant stalo vidury įkypai tįstančio trapecinio šviesos stačiakampio, kurį pro

atdarų durų staktą įstrižai krintantys saulės spinduliai meta. Tarsi baugintųsi, kad menkiausias judesys galėtų sutrupinti šį dužų paveikslą, kurį laiką nekrusteli. Galiausiai neištveria. Ima, priglaudžia prie lūpų, gurkšteli. Darsyk gurkšteli. Dar – kad ši po visą kūną krištoliniu aidu pradėjusi sklist rožinė gaivuma pasiektų atokiausius kapiliarus. Paskui stato, vėl į ją žvelgia. Kol galiausiai vokai patys savaime ima merktis. Lyg susiglaustų nusiskraidžiusio drugelio sparnai.

Neinantis laikrodis, mašinos, ūktelinčios ir nuvažiuojančios, Julijaus tiltas, kiek užmatai nusidriekiantys vynuogienojų laukai, markizo de Sado pilis... Bet – jokių jausmų, nė įspūdžių jokių. Jeigu kirbteli kas, tai iš karto užgęsta. Lyg išvis neitų, o šis kraštas prieš jį skleistųs tartum albumas, kurio puslapiai verčiasi, jam jų nė nepalietus. Ir vos atsiverčia, iškart užsiverčia.

Kodėl aš einu?

Liga, nuo kurios pasveikti kartais panūstu, bet nuo kurios pasveikti iš tikrųjų nenoriu?

Bent kol kas?

Nežinau.

Nieko apie save aš nežinau.

– Imbéciles, quels imbéciles, – pakartos grįžęs barmenas. – Neįsivaizduoju, kaip išsikrapštys. Ir susimanyk gi tu man...

Atsišliedamas į atkaltę, ant staliuko pastatys tuščią taurę. Jaus, kaip palaipsniui gęsta krištolinis ataidas ir kaip po trumpalaikių paliaubų vėl ima kilt ir kūną semt nuovargis, kuris apgaulinga atoslūgio banga buvo laikinai pasitraukęs. Bet vis tiek klaus, mostelėdamas ranka į tą pusę, kur, jo manymu, turėtų būt parapetas, nuo kurio atsiveria kalnų vaizdas:

– Le village, là-bas, comment il s'appelle?

– Bonnieux.

– C'est loin?

– Cinq, dix minutes.

Prisimins Anne nuostabą, kai pasakė, kad nemoka vairuoti.

Vadinasi, valanda, pusantros. O gal dvi.

Pajus, kaip išgąstingai susitraukia raumenų skaidulos.

Bet nieko su savim padaryt negalės.

Prie furgonėlio bus prisirinkę žmonių, daugelį jų atpažins – juos iš tolo bus matęs ant plokščiakalnio prie pilies. Kai kurie, atsivertę kelionių vadovus, tyrinės kaimelio planus, kiti ginčysis ar kažką aiškinsis su vyrais mėlynais kombinezonais, šie iš tiesų atrodys, kaip sakė barmenas, įkaušę, jauna moteris, vilkinti marškinėliais, ant kurių užrašyta „L'Europe Unie", isteriškai reikalaus, kad jai leistų į kitą pusę per kabiną pralįsti, tačiau vairuotojas užsispyrėliškai jos nepraleis. Atvažiuos vilkikas, dar didesnis sąmyšis kils, vežimėlyje pravirks vaikas, supras, kad niekas čia greit nesibaigs.

Apsigręš. Juk negali būt taip, kad šios vingrios kaimelio gatvelės susipintų į labirintą, iš kurio vienas išėjimas tėra. Tik gyvenime kartais kito pasirinkimo nebūna. Nuojautos vedamas, kils į viršų, leisis žemyn, suks vienon, kiton pusėn, galiausiai į plentą išeis.

Diena links vakarop, iki saulės laidos bus dar toli, bet akinamai ryški jos šviesa vos vos gesti pradės ir kalnus, uolas, medžius ir laukus ims tvieksti vis švelnesnis geltonis. Šis dienos metas, kai popietė baigiasi, bet dar nepasibaigusi, o vakaras artėja, bet dar neprasidėjęs, jį visada vos juntama gėla užlieja – lyg lauktum to, kas niekada neateis, arba su kuo nors visiems laikams atsisveikintum. Jis nieko nelaukė, o ir neturėjo su kuo atsisveikint, tačiau liūdesys vis tiek gildė – tarsi šis vakaris geltonis būtų šilkas, per sielą vilnijantis. Ir kuo toliau, tuo labiau rodysis, kad šio šilko gijų į akis sugaubtas gamtovaizdis – ne tik apčiuopiamai tikras paveikslas, bet ir tuo šilku bėgantis ornamentas, kurio simbolinę prasmę taip norėtųs atskleisti, tačiau kurios, žinai, niekada neatskleisi.

Kelias, iš viršaus nuo pradžios iki galo matytas, einant žvilgsnio sieksniais versis. Pamanys, kad gal kas nors, kaip ką tik jis, dabar nuo parapeto žiūri į šią geltonos šviesos tirpdomą juostą, dvi viduramžių gyvenvietes jungiančią, ir regi taškelį, mašinų tai iš vienos, tai iš kitos pusės kartais pralenkiamą. Net ir jos, iš toli žvelgiant, atrodo, nelabai greitai važiuoja, o tas taškelis tai išvis nejuda. Reikia įsižiūrėti ir ilgai kantriai stebėti, kad pamatytum, jog plento posūkiais lėtai slysta – tartum akutė gulsčiuko, labai labai pamažu čia keliamo, čia nuleidžiamo, labai labai pamažu iš kairės į dešinę ar iš dešinės į kairę sukamo. Bet tikriausiai nuo parapeto niekas nežiūri, o jeigu žiūri, tai jo nemato. Kaipgi iš taip aukštai ir iš taip toli galėtų įžvelgti, jeigu kartais atrodo, kad nepastebi visiškai iš arti, iš prie pat? Lyg jo nė nebūtų.

Kelio galas bus ilgiausias – atrodys, jau atėjai, bet dar teks žingsniuot ir žingsniuot. Vynuogienojai, pavienės sodybos, tiltelis, vyšnynas su sudžiūvusiom nenuskintom vyšniom tarp didelių suvytusių lapų, vėl posūkis... Gal prie šio krašto gamtovaizdžio nepripratusi akis nemoka skaičiuoti atstumų, o gal kaip visada ir visur – kilometrai trumpėja ar tįsta, nelygu nuovargis ir dar nuotaika: būna, net nustembi, kad jau atėjai, o kartais, regis, čia pat, o eini eini ir niekaip prieit negali. Bet kuo labiau artės prie miestelio, tuo labiau nekantra prieit virs malonumu neprieit – lyg būtų pavargęs tiek, kad nuovargis į kūną būtų įaugęs ir tapęs jo dalimi, jau nebejaučiama, kaip nejauti to, kas neskauda, keliaus girdėdamas, kaip vis didesne tuštuma žingsniai iš ausų būgnelių smilkiniuos atsidaužia. Ši tuštuma – tai ėjimas be tikslo, ši tuštuma – tai eiti, kad eitum, ši tuštuma – tai vienišiaus ėjimas ten, kur tavęs niekas nelaukia, bet tau ir nereikia, kad tavęs kas nors lauktų. Santarvės su pasibaigusia diena ir artėjančia naktimi tuštuma. Ji liesis iš po besileidžiančios saulės labai lėtai su-

kamo vakaro kupolo, tartum milžiniškos bažnyčios skliautai tave pilnatvės palaima užliejančio. Kaip iš tuštumos gali išsiskleisti pilnatvė? Apie tai nesusimąstys, išvis negalvos apie nieką. Norėsis tik eiti ir eiti. Ir niekada neprieiti.

Eiti – tai mano namai. Jie tikresni už namus, turinčius pamatus, stogą ir sienas. Namai, turintys pamatus, stogą ir sienas, yra tariami. Tereikia sustot, įsikurt ir prarasi namus. Namuose galima būti, bet negalima juose įsikurti. Jie – tik laikinas prieglobstis, tikrieji tavo namai – eiti. Eiti ir eiti. Eiti be galo. Į šiuos tavo namus niekas nepasikėsins, jų niekas sugriauti, nė sudegint negali. Ir tu juose nepasiekiamas. Tu juose kaip ant akiračio linijos tupintis paukštis – nutolstantis tiek, kiek taikiklis prie jo priartėja.

Žingsniai tarsi vinis plaktuku galvoje kals. Ir kelyje, o ir paskui, kai įžengs į miestelį, kai, aikštę praėjęs, vingiuotom gatvelėm ims suktis, kai pamatys, kad, užuot sukęs vingiais, stačiais laiptais gali tiesiai užlipt, kai jais lips, kai užlipęs viršun, nestabtelėdamas praeis pro bažnyčią, kai slinks palei panoraminį vaizdą veriančią akmenų tvorą ir kai – lygu nuo parapeto regėjo šitą miestuką – išvys dabar jau toli toli dunksantį markizo de Sado kaimelį, stačia uolų įstrižaine link pilies kopiantį, ir plentą, kuriuo atėjo iš ten...

Kol, pamatęs neįtikėtinai plačiai išsišakojusį kedrą, po juo atsisės.

Ir iš vakaro palaimos išsilies neišsipildymo gėla. Prieš jį atsivers tokios neaprėpiamos, milžiniško kedro šakų gaubiamos platumos, jog akimirksnį net galva svaigtels ir pasidingos, kad jos, palaima ir neišsipildymo gėla, liejasi viena iš kitos ir viena į kitą, tarsi būtų begalybės sūpynių sūpuojamos: kaip ką tik iš palaimos išsiliejo neišsipildymo gėla, taip iš neišsipildymo gėlos liejas palaima, neišsipildymo gėla liejas palaimon, o palaima – neišsipildymo gėlon. Jos

neigs viena kitą ir tuo pat sykiu, viena kitą papildydamos, skleisis kita iš kitos nepasiekiamuos toliuos nuvilnijančiais pilnaties raibuliais, iš paskos ilgus nuoliūdos takus tiesiančiais. Bet tai bus ir širdį dilgantis, ir džiugus liūdesys – tos retos akimirkos, kai pasaulį laiminanti ranka viską sugaubia į viena ir tave kaip erdves, prieš akis išsiliejusias, tos pačios dangiškos sūpynės ima sūpuoti. Išsities ant medinio suoliuko, švininio nuovargio apsunkintu kūnu pajaus jo šiurkštų kietumą, girdės balsus žmonių, jį iš tolo aplenkiančių.

Šimtamečio kedro šakos, plačiai plačiai išsikerojusios.
Pro jas atsiveriantys tamsėjančio dangaus lopinėliai.
Juos pradedančios akyti pirmosios žvaigždės.
Kasnakt dygsniuojamas dangaus siuvinys.
Visą laiką tas pats ir visą laiką kitoks.
Išbluksiantis priešaušrio šviesoje.
Vakare iš naujo pradėsimas.
Ir taip – iki laikų pabaigos.
Ničniekas nepasikeis.
Ir kol čia dar esi....
Ir kai nebebūsi...
O dabar patylėk.
Ir užsimerk.
Įsiklausyk.
Į tylą.
Į...

Į tylą...
Ir nieką.
Dabar tik klausykis.

Cypteli stabdžiai, pralėkusi mašina kelkraščio žvyru atgal čiūžteli, pro pravirą langą:

– Où allez-vous?

Nulipęs laipteliais ir nusileidęs gatve, paplatėjusia ir vingiuotu plentu virtusia, žingsniuoja, tebejausdamas kedro šakas, tokias plačias, kad atrodo, virš galvos pasaulio stogo gegnės kryžiuojasi ir, akyse tebesiskleidžiant tokiems neaprėpiamiems toliams, kad atrodo, juos matai iš sklandytuvo, danguje virš šio krašto pakibusio. Vakaro saulės geltonis žiežirbuoja ir besimerkiančias erdves raudonumu tvieskia, prieblanda tolydžio tirštėja – jau vėlu, tačiau dėl to nė kiek nesijaudina. Ausyse tebeskambant Wong Kar-Way filmo muzikai, pasigirdusiai, kai nuo suoliuko pakilo ir tarė sau, jog metas grįžt, dabar vėl galėtų eiti ir eiti – dešimtis kilometrų, iki pačių paryčių. Niekas nebesvarbu, niekas nieko pakeisti negali, ar anksčiau, ar vėliau, kaip bus, taip. Virš galvos palinkusios stačios uolos lieka už nugaros, atsiveria levandų laukai, kurių mėlyje teberusenančių saulės atšvaitų tamsa užgesint dar nespėjo, – atbulom į dieną žengei, bet vingis, ir vėl – sodrėjanti prieblanda, vėl – neišvengiamai artėjantis pasimatymas su naktimi, tavęs pasitikt nuo kalnų besileidžiančia.

...Cypteli stabdžiai.

– Où allez-vous?

– Grįžtu, – žodis namo neišsitaria.

– Toli?

Pasako kaimelį.

– Betgi jums galvoj negerai, – išsprūsta nustebusiam vairuotojui. Trūkteli dūmą, išpučia: – Sėskitės, – sako, – aš – ton pačion pusėn, nors kiek pavėžėsiu.

Tai maždaug dvidešimt penkerių trisdešimties metų vyrukas įkritusiais, šįryt neskustais skruostais, vilkintis med-

vilniniais, iki krūtinės atlapotais baltais marškiniais. Jo senutėlaitis, kokių šešiasdešimtųjų metų „Renault“, kokių turbūt niekur kitur, tik šio krašto laukuos dar gali pamatyti, kresčioja nuo menkiausio nelygumo kely, ir tarp lūpų suspaustos cigaretės žiežirba juduliuoja, svyruoja – regis, ne tik šio seniai neremontuoto plento nuovargį, bet ir juo važiuojančio vairuotojo nervingumą išduodama. Kad nervinasi, aiškiai matyti. Galbūt keikia save, kad sustojo. Gal jam dar kas nors šiandien nutiko. O gal nervingo būdo iš prigimties.

Staiga ratai slysteli šalikelės žvyru, vėl – stabdis.

– Klausykit, bet tai neįmanoma, aš gi negaliu jūsų palikt naktį vidury kelio.

– Dar ne naktis.

– Pasižiūrėkit į laikrodį. Kas tokiu metu jus paims?

– Pėsčiom pareisiu.

– Dvidešimt kilometrų?

– Man vis tiek.

– Ką jūs kalbate...

Iš sulopytų džinsų kišenės išsitraukia nešiojamąjį telefoną.

– Tiek to... Tik įspėti turiu, kad vakarieniauti nelauktų. Ir taip jau vėluoju.

Pradeda rinkt numerį, ūmai ištrina, telefoną atgal į kišenę įsikiša.

– Bus geriau, jei užvažiuosime. Tik keli šimtai metrų iš kelio.

– Ačiū, nesitrukdykit, – mašinai vėl trūktelėjus, nelabai ryžtingu balsu sako. – Tikrai pareisiu.

– Kada jūs pareisit?

...Vingiuotas, tai aukštyn kylantis, tai žemyn besileidžiantis plentas. Ilgas, mašina važiuojant dar ilgesnis nei einant. Atrodo, jei būtų ėjęs, jau būtų parėjęs. Turėtų ką nors pasa-

kyti, tačiau nesugalvoja, ką pasakyti. Ar tu supranti, ką darai? – jaučiasi kaip paikystes krėtęs vaikas, netikėtai tvirtos rankos nustvertas. Ar supranti?

Galiausiai vyrukas pasuka vairą, provėžų išduobta nuosklanda „Renault" į siaurą vieškelį smukteli, toliau keliukas lygesnis. Platanų alėja, vynuogynai, tiltelis...

Sustoja. Link palubės kilsteli ranką, uždega blausią lemputę, nuo užpakalinės sėdynės į kibirą sumeta mentę ir pora mentelių, plaktuką, kampainį, dar keletą įrankių, vėl kilsteli ranką ir užgesina.

– Palaukit, ilgai neužtruksiu.

Kurį laiką šviesa geltonuoja tik viename tamsoje skendinčio namo lange. Netrukus užsidega antrame. Tačiau ir dviejuose languose švytinti, ji, regis, tokia silpna ir tolima, lyg būtų nuotraukoj nufotografuota kitados pasaulį tvieskusiai šviesai priminti. Ilgainiui pradeda rodytis, kad vaikinukas niekada nesugrįš, kad mašina niekada iš šitos tarpuvartės nepajudės, kad rytas niekada neišauš ir kad sodas, ties kurio riba jie sustojo, nuo savo rachitiško vaiduokliškumo niekada nepasveiks. Kad Wong Kar-Way filmo muzika, atskambanti iš patefono, kažkuriam šito sodo gale nublokšto ir jo atminties sukamo, nudilusia adata per širdį taip skausmingai braukiančio, niekada nenutils – skambės ir skambės. Pasidingoja, jog visas pasaulis pradeda trauktis, dar kiek, ir susitrauks į kiemą ir sodą, į automobilio saloną – į šitą kalėjimo vienutę, kurioje jį naktis visiems laikams jau rakina. Parūps dureles stumtelt, iššokt, bėgt, vėl eit, kuo spartesniu žingsniu eit. Tačiau nepajėgs. Nė cigaretės prisidegt ranka nepakils. Atrodys, kad viskam per vėlu.

Bejėgystė.

Visiška bejėgystė.

Užsimerkia.

Kurį laiką tamsa.

Paskui akyse ima šmėkščioti ką tik matyti vaizdai: uolos, kai mašina suka, virš tavęs grėsmingai palinkstančios, šoniniame veidrodėlyje pamažu tolstanti, galiausiai užsiverianti praraja, kurią ką tik aplenkėte, dar vienas vingis, ir vėl neaprėpiamos platumos su laukais, ant kurių pasisiūbuodamas leidžias pilkas vualis, vis labiau juostantis, tiesi kelio juosta, viena iš retų, staiga – nuolydis, iškart vėl viršun, dar posūkis, ir – bedugnis, beribis dangus, mašinai kylant į kalną, atgal tave lošiantis. Vairas. Ir tas vairas, raumeningų rankų čia kairėn, čia dešinėn sukamas, nuolat sukiojamas, dabar toks svarbus vairas, vairas, kuris staiga jo akyse tiek išdidėja, kad ima atrodyti, jog jis ne mašiną, bet visą pasaulį vairuoja: mašina stovi vietoj, kelias po jos ratais pats slysta, o aukštumos, žemumos, tolumos, platumos, kuriose daug uolų, skardžių, slėnių, kalnų, siūbuoja, svyruoja, vairo sukinių ritmui paklusdamos. Nuo tą vairą spaudžiančių pirštų žvilgsnis per alkūnę, per petį į viršų nuslysta. Nei ryžtingo, nei neryžtingo, tik ko nori žinančio ir tuo, ką daro, tikinčio žmogaus veidas, kiek kampuotų bruožų, su įstrižai ant kaktos krintančia pelenų spalvos plaukų sruoga ir po surauktais antakiais į kelią įsmeigtomis akimis, jį mintinai mokančiomis, bet vis tiek iš regos lauko nė akimirksnį jo nepaleidžiančiomis. Nei baimė, nei sąmoningas atsargumas – tiesiog įpročiu virtęs žinojimas, jog dabar, šiuo metu, taip reikia, ir viskas. Nors jaunas, bet žvelgiant į jį regisi, kad jo valia jau užgrūdinta patirties, ir jo paties, ir iš tėvų, senelių paveldėtos, jis – iš tų, kurie jaučia žemės svarumą ir nuo kurių žemišku svarumu dvelkia. Taip, jis – iš žmonių, kurie pačia savo esybe išmano, kas yra ir kur glūdi prasmė, šios dienos ir viso gyvenimo, bet jei paklausi, kas ji yra ir kur glūdi, jie sutriks dar labiau, negu tie, kurie apie

prasmę nuolatos mąsto, jos ieško ir rasti negali. Dabar jau žino, kas ten ant galinės sėdynės trinksėjo mašinai kalnų keliu sukinėjantis, dabar jau žino, kad jis – statybininkas, tinkuotojas ar mūrininkas, veikiau mūrininkas, bent jam taip norėtųsi. Kad galėtų įsivaizduoti jį ant pastolių, nuo kurių atsiveria platus vaizdas į kalnus, kad galėtų įsivaizduoti, kaip jis pasilenkia, mente pasemia skiedinio, kaip jį tepa, uždeda plytą, mentės kotu į ją iš viršaus ir iš galo stuksena, vėl lenkias, vėl tepa ir deda kitą, ir kaip ta siena, saulės skriestuvui pamažu dienos pusratį brėžiant, dantyta šumerų rašto linija kyla, ilgėja. Kad galėtų įsivaizduoti, kaip vakare, nuo pastolių nulipęs ir per kelis žingsnius atsitraukęs, į ją žvelgia, prieš saulę primerktomis akimis iš tolo matuodamas, kiek per dieną pastatė, o gal mintyse sau skaičiuodamas, kiek dienų dar prireiks, kol statyti pabaigs. Ir kaip į namus važiuodamas pro didelę vilą, kurios kieme laksto vaikai, o jos šeimininkai su svečiais prie verandos po skėčiu geria vakaro aperityvą – pastisą, viskį, gal martinį, abejingai prisimena, kad jo rankos prie tos vilos statybos irgi yra prisidėjusios. Abejingai – be savigarbos, be pasididžiavimo. Pamano, ir tiek. Tai – jo kasdienybė, jo darbas, tam jis čia yra.

Ką šitame gyvenime?..

– Nesijaudinkit, viskas gerai, susitariau, galim važiuoti.

Tiltelis, vynuogynai, platanų alėja, kriaušis, vėl – plentas.

Kurį laiką važiuoja tylėdami. Paskui paklausia, iš kur. Kai pasisako, prisimena, kad pernai tekę pavėžėt dvi estukes, pakeleivingas mašinas gaudžiusias.

– Atostogaujate?

Ir jo viduje gūžintis driežas krūpteli, tarsi ant savęs grėsmingai besileidžiančios rankos šešėlį būtų pajutęs. Kitas klausimas bus, pas ką apsistojęs.

Lyg jas visas tris pažinti galėtų ir lyg jam žūtbūtinai pėdas sumėtyt reikėtų, kad jų biliardo rutuliukų trikampin vėl nebūtų užsklęstas, taria, veikiau nelauktai jam išsprūsta:

– Ne, dėl darbo.

Ir pats nustemba išgirdęs, ką pasakė.

Mašina slysteli nuokalne, posūkis, atvirų, bet dabar jau tamsos užmerktų laukymių platybės.

– Dėl darbo? – vyrukas kiek pavėluotai irgi truputį nustemba. – Vasarą į šiuos kraštus tik poilsiaut atvažiuoja.

Kol nepaklausė, koks gi jo darbas, galvoje ima suktis – ką atsakyt, kai paklaus? Tačiau jis neklausia. Tyli. Pasirodo, kad laukia, kol pats pasakys. Atmintyje šmėsteli dūmai, nuo Anne terasos šį rytą matyti. Gal dėl to, kad vaikinuko plaukai, pilki ir plonyčiai, kiekvienąkart „Renault" krestelint, atrodo, į smulkias smilteles subirsiantys, jam taip pelenus primena...

– Redakcija atsiuntė straipsnį apie Provanso miškų gaisrus parašyti. Aš – žurnalistas, Paryžiuje Lietuvos laikraščiui dirbu.

Ir vėl pasirodo, kad žodžiai mintis pralenkė. Kad jie savaime, be jo valios išsitarė, kad tik pasakęs suvokė, ką pasakė. Žurnalistas? Paskui ir pats stebėsis, kaip tai jam į galvą galėjo ateiti.

– Kam Lietuvoje Provanso gaisrai gali rūpėti?

Ne iš nepatiklumo paklausia. Matosi, kad jam tikrai keista, jog kas nors kitame Europos gale Provanso gaisrais galėtų domėtis. Kažkodėl pasirodo, kad šiek tiek įsižeisti turėtų:

– Gal rūpi, jeigu komandiruotėn pasiuntė.

Komandiruotėn?

Žurnalistas, redakcija, komandiruotė... – iš kur šitie žodžiai? Jie net skamba keistai, jie su juo nieko bendra neturi, jie jam visiškai svetimi... Ir kaip gali būti, kad juos, tokius keistus ir

svetimus, tariant atrodo, jog jie tave laisvina, pasitikėjimą savimi sugrąžina? Pajunta palengvėjimą – lyg būtų iš kibių tinklų išsinėręs, lyg iš spąstų paskutinę minutę būtų išsprukęs.

– Gaisrai čia dažnai būna tyčiniai...

Ir tęsia:

– ...padega, kad leidimus statyt lengviau gautų... pasitaiko ir piromanų... išdega neaprėpiami plotai, šimtai hektarų, – girdi toliau pasakojant vaikinuką. Jo balsas nuotrupom ausyse trūkčioja, lyg „Renault" kresčiojimai jį karpytų. – O kai mistralis pučia, tai ugnis – nesuvaldoma. Gali siųsti dešimtis sraigtasparnių, gali...

Kaip suvaldysi, jeigu ir be ugnies regis, kad viskas čia treška ir skeldi, taip treška ir skeldi, jog bijai prisiliest? Ugnis šituose saulės išdegtuose kraštuose – kiekvienoj smėlio smiltelėj, kiekvienoj smilgoj, kiekvienam prie žemės susigūžusios pušelės spygly; kad ji įsipliekstų, pakanka butelio šukės blyksnio. Kad kiltų gaisras, nė *piromanišo* liguistumo nereikia.

– ...dažniausiai tai nesugauna. Bet pernai vieną sugavo. Tai buvo gaisrininkas.

Nutyla, kurį laiką važiuoja tylėdami.

– Gaisrininkas? – pavėluotai nustemba. Vėl pavėluotai. Tarsi ten, prie namų su rachitiškai vaiduoklišku sodu, patirtas jausmas, kad viskam pavėlavo, dabar luisteliais skeldėtų.

– Taip, gaisrininkas.

...Visą kelią, kol grįš, apie gaisrus tekalbės. Kai per miestą važiuos, vyrukas ranka mostels į gaisrinę – ten jam esą reikia nueiti, o jis pasakys, kad jau buvo nuėjęs ir su sekretore susitarė, *sapeurs – pompiers* viršininkas jį priims rytoj dešimtą valandą. Savo išmone nebesistebės, stebėsis veikiau tuo, kad jam šitai sakant dingtels, jog tikrai yra susitaręs ir rytoj turi nueiti. Lyg būtų pamiršęs, o vaikinuko paraginimas jam

būtų priminęs. Kalbėsis apie gaisrus veikiausiai dėl to, kad nė vienas apie save šnekėt nenorės, nors abiem vienam apie kitą gal ir būtų rūpėję daugiau sužinot. Tikriau, pasakos tik tas vyrukas, kuris į jį akių nepasuks, laiko pažvelgt į jį neturės, kurio vyzdžiai nuo kelio nė akimirksnį neatplyš, o jis tiktai probėgšmais įsiterps – pajutęs, kad neįsiterpti negali. Arba jei ko paklaus. Jo akyse plieksis liepsna – kol įsibėgėja, raudonais mažyčių kibirkštėlių batukais per sausas samanas nekaltai sprygsi, truputį vėliau vis didėjančiomis skiauterėmis per krūmus, skurdžius ir aukštesnius medelius ūžteli, galiausiai tarsi nesulaikomos burės ima sklęsti. Ir kūlvirsčiais verstis, riedėti – pakriaušėmis, skardžiais, takais, žemyn vinguriuojančiais. Taip pat aukštyn strykčiot, švytuot – tarsi uodegos lapių, per uolas šokinėjančių. Ir štai žaizdras jau įsisukęs, jo skriemuolys, beprotiškos baltos aistros toliau labiau kaitinamas ir sykiu kvaitinamas, vis greičiau ir greičiau skrieja, vis toliau nusidriekiančias naikos bangas skleidžia. Dabar jau viskas čia spragsi, spirga, čirškia, iš karščio net cypia. Ir nėra tokios galios, kuri šį pasiutimą sustabdyti pajėgtų – vanduo, nuo žemės ir iš dangaus liejamas, stichijos įniršį tiktai padidina.

Stabdžiai, mašina aikštėj priešais fontaną sustoja. Už fontano – prabangus viešbutėlis, kurio restorano terasoj keli vėlyvi lankytojai vyną tebegurkšnoja. Virš jų galvų – girliandos mažyčių lempučių, tarsi įvairiomis spalvomis švytintys jonvabaliai naktyje kyburiuojančių, ant staliukų – žvakidės su aukštomis žvakėmis. Pro pravirą langą girdi, kaip čiurkšlėmis krinta ir teška fontano vanduo.

Visas šitas gražumas...

Nereikia.

Vaikinukas prisidega cigaretę. Trumpam plykstelėjusi žiebtuvėlio liepsna – tarsi kibirkštėlė, nuo girliandos atšokusi.

– Ačiū.

– Nėra už ką.

– Jums galvoj negerai? – ir vėl jam išsprūsta.

– Tai gal galėčiau pakviesti?

– Dėkui, tikrai ne. Manęs laukia...

Atrodo, kad turėtų dar ką nors pasakyti, tačiau nesugalvoja, ką pasakyti.

– Darsyk labai ačiū, – išlipdamas taria. – A bientôt...

– A bientôt, – išpučia dūmą. – On ne sait jamais... Et bon courage pour votre article, – vos vos šyptelі. – Salut, – pamoja ranka.

Ir nuvažiuoja.

Jis irgi mosteli, bet pavėluotai – kai kokių šešiasdešimtųjų metų apdulkėjęs „Renault" jau pasukęs už kampo.

Siauru, išduobtu keliuku eina link vilos. Tamsu, nieko nemato, bet Anne paskolintos kišeninės lempos iš kuprinės netraukia. Jei kas jį iš tolo regėtų, pamanytų, jog tas žmogus labai vienišas. Tačiau niekas jo neregi, o pats jis vienatvės nejunta. Jis jau pamiršęs, ką reiškia su žmonėmis būti.

Žibintai prie laiptų palikti neužgesinti. Šviesa, iš po jų gaubtų pažemiui sklindanti, dylančiais ratilais iš tamsos atitvieskia apsamanojusį vandens rezervuaro tinką, sidabruojantį kosmosiukų plevenimą, per verandos langą tįstančias nuobėgas – automatinio laistymo čiaupą bus ką tik užsukusios. Ir dabar sėdi prie nenukraustyto stalo. Turėtų sėdėt ir rūkyt, kaip kasvakar žodžio viena kitai nepratardamos.

Atsargiai į spyną įkiša raktą, užlipa laiptais. Iš tiesų sėdi. Prie dar nenukraustyto stalo. Rūko. Mažytės naktinės plaštakės spiečiais skrieja į laukan išneštos halogeninės lempos šviesą, į tą lempą bloškiasi, krinta.

Atsitraukia nuo lango, aukštielninkas išsitiesia ant lovos.

Diena atrodo be galo ilga. Tarsi romano ar apysakos skyrius, kurį baigęs skaityti nebeprisimeni, kuo jis prasidėjo. Nė nesupranti, kam jo reikėjo. Visko tiek daug ir sykiu – nieko nėra. Tuštuma.

Tokia tuštuma, kad norisi rėkti, bet net krustelt bijai. Ir jėgų neturi.

– Vis dega?..

– Dienų, ištisų parų prireikia, kol užgesina.

Ant stalo – termosas, krepšelis skrudintos duonos, sviestinė, indelis abrikosų uogienės. Virš kalnų kitame slėnio gale – debesiukas, stingliame ore dūmai beveik nesisklaido.

Rytas kaip visada ramus ir tylus, devynias valandas išmušusio bažnyčios varpo aidai dangaus mėlin jau susigėrę.

– Vis ką nors užmirštu, – apgailestaujamu balsu sako. – Palaukit, tuoj cukraus atnešiu. Nežinau, kaip jums, bet man kava be cukraus – ne kava. Nors yra žmonių, kurie nesisaldo.

Ir vidun eina, o jis regi ją, ant Julijaus tilto stovinčią, abiem rankom į jo geležinius turėklus iš visų jėgų įsitvėrusią. Nė vienos nei atvažiuojančios, nei nuvažiuojančios mašinos, nė vieno žmogaus, nė vieno paukščio, nė driežo, už saulės įkaitinto akmens pasislėpusio. Ji šiose sapno platybėse – vienui viena, jai vienai skleidžias visas pasaulis, dabar ji – jo šeimininkė, dabar ji – jo karalienė. Tai kodėl ji neatgniaužia pirštų nuo šito tilto turėklų, kodėl ji dar labiau į juos įsikimba, kieno ranka baugulius jos veide rašo? Dabar, kai aš ją sapnuoju, kai ji bet ką gali, kai tereikia vos vos atsispirt ir ištrūktum iš visko, prie ko tave žemės trauka laiko. Saulės spinduliai erdves lydo, karštis toks kaip to kalnų gaisro žaizdre, pasaulio karuselė vis lėtėjančiu pagreičiu sukasi, o ji šauksmo iškreiptu veidu stingsi nelyg paveiksle,

kuris Oslo muziejuje kabo. Kodėl nedrįsta atgniaužt pirštų, kodėl bijo atsiduot skrydžiui, kas gi ją varžo? Dabar, kai aš ją sapnuoju. Net kai antrąkart ją sapnuoju. Šįsyk – atmerktomis akimis. Ir kai taip trumpai jai dar viskas įmanoma. Trečio karto nebus.

– Kiekvienais metais – tas pats, – sako statydama ant stalo cukrinę. – Tokia sausra... Kartais ir tyčia padeginėja. Nepatikėsite. Pernai susekė vieną. Tai buvo gaisrininkas.

Laukia, kol jis nustebs.

Jis nenustemba.

Bet ir ji nenustemba, kad jis nenustebo.

Abejingumas, terasos žolę iki rudumo nušiurinęs, figmedžio lapus nusvarinęs, visame šios dar neprasidėjusios, bet jau pavargusios dienos sąstingy tvyrantis, toks alpus, kad nustebti tiesiog negali, kūnas instinktyviai jėgas taupo.

Diena – vaiski, į bekrantę begalybę išskydusi ir kartu taip sunkiai prasidedanti – lyg kūdikis, motinos įsčių palikti nenorintis.

Ir šitie pusryčiai... tokie ilgi pusryčiai... pusryčiai, kurie, atrodo, niekada nesibaigs. Nors taip norėtųs kuo greičiau pakilti nuo stalo. Ir sykiu kažkas tave laiko, atsistoti neleidžia.

– Gal dar vieną puoduką?

Linkteli galvą.

Ji paima termosą, pila.

...Galbūt žinojimas, kad tai – tik dar vienas puslapis knygos, kurią skaityt pavargai, kurią norėtum laikinai atstumti, bet kurios tik laikinai atstumt negali?

Iš anatomijos pamokų jis prisimena, kad akyje yra stiklakūnis, ir nors neprisimena, nei kam jo reikia, nei koks jis yra, žvelgdamas į vandenį, per žoles ir akmenis bėgantį, sako sau, kad jis grynesnis ir už akies stiklakūnį, tokio

gryno vandens dar nėra matęs. Iš šaltinio po milžiniška uola trykštantis, pasaulio nuodėmių dar nespėtas užteršt, jis liejas krištoline tėkme, srūvios lopšinės liūliuojamų žolių smaragdu dažoma. Tos žolės vienų kitus palydinčiais sieksniais nutįsusios, vanduo toksai tyras, kad atrodo, ne tik jį patį, bet ir jo dildomus akmenis permatai, net neįtikėtina, kad po alpulio, viską prie žemės priplojusio, tokia gaivuma – tarsi visi šio krašto langai staiga būtų atsilapoję, atlapodami ir tavo krūtinę, kurios ląstą karštis į lanką buvo surietęs. Ir tuojau pajunti, kaip nuo to išsitiesiančio lanko įtemptos stygos strėlė staiga šauna ir skrieja – prakirsdama pilką nuovargio stinglą, visas akiračių linijas, dangaus skliautą ir atverdama tokias erdvių ir laiko platybes, kad net žadą užkanda. Tada jau malda: tai – pirmapradis pasaulio krikšto vanduo, iš kurio išsilies visi kiti vandenys – upeliai, ežerai, upės, deltos, jūros ir vandenynai, tai – visų gyvenimo sakramentų vanduo, laiminantis ir atėjimą, ir išėjimą, tai – vanduo, savo iki skambesio išgryninta tyrumu nelyg varpas pasaulio lopšį sūpuojantis.

...Tik labai pamažu grįš į tikrovę. Tarsi nirtų iš sapno, iš kurio į dieną išnirti nenori. Iš pradžių išgirs tik balsus, paskui pamatys ir tolimus siluetus. Šyptels – kai balsai priartės tiek, kad į žodžius subyrės, o siluetai kūnais ir veidais virs. Jų bus daug, tų žmonių – lengvais vasariniais drabužiais vilkinčių, įvairiomis kalbomis šnekančių, jaunų, vyresnių ir senų, tarp jų taip pat daug vaikų bus, berniukų, mergaičių. Jie stačia pakriauše leisis prie kranto, į upę žiūrės, ant jos srovės skalaujamų plokščių akmenų lips, fotografuosis. Kiti, į vandenį pirštus kyštelėję, aikčios – vaje, koks jis šaltas! Tėvai tramdys vaikus, už rankų laikys, kai jie kaip suaugę prie vandens lenksis. Šyptels ironiškai – lyg prieš kažką kitą savo staiga plūstelėjusį romantinį jausmingumą reikėtų sumen-

kint. Užbėgant už akių pasišaipyt pačiam iš savęs, kol kitas iš tavęs pasišaipyti nespėjo. Nors kito taigi nėra. Pašaipa pats nuo savęs ginasi.

Tačiau nors ironiškai šypteli, kurį laiką vis tiek dar nelabai susigaudo, kas aplink dedasi – mato ir girdi, visa kasdieniškai paprasta, taip kasdieniškai paprasta, kad nieko suprast negali. Ir visa taip tikra, taip geliamai tikra, jog nuo to tikrumo atrodo truputį ir nebetikra – lyg nepaisant upelės vėsos, pleventų ir raibuliuotų saulės įkaitintam ore.

...Perdėtam jausmingumui pasiduoti negalima, perdėtas jausmingumas yra pavojingas.

Provanso Venecija.

Išgirsta sakant *Provanso Venecija*.

Venecija – jo neišsipildžius svajonė, Venecija – miestas, į kurį jis nevažiuoja iš baimės, kad neišsipildys svajonė.

Nepaisydamas, jog gali pasirodyt keistokas, gal ir juokingas, duris praveria, prie baro prieina.

Labai didelis, didesnis, nei iš lauko atrodė, restoranas jau tuščias. Tik prie vieno staliuko vyras ir moteris sėdi. Bet ir jie tuoj išeis – jau kavą geria. Ir iki vakaro čia viskas sustings.

– Atsiprašau, gal galėčiau pasiteirauti, kur yra Provanso Venecija?

Barmenas balta prijuoste pakelia galvą nuo sąskaitų, truputį nustemba.

– Sophie, – šūkteli padavėjai, kraustančiai stalą, – čia klausia, kur yra Provanso Venecija. Gal tu žinai?

– Taigi... – pasako miestelio vardą. – Jie visi jį šitaip vadina.

Sutrinka. Pačiam rodosi, kad su visais nieko bendra neturi.

– Na, žinoma, qu'est – que je suis con, – barmenas ant savęs pykteli.

– C'est loin?

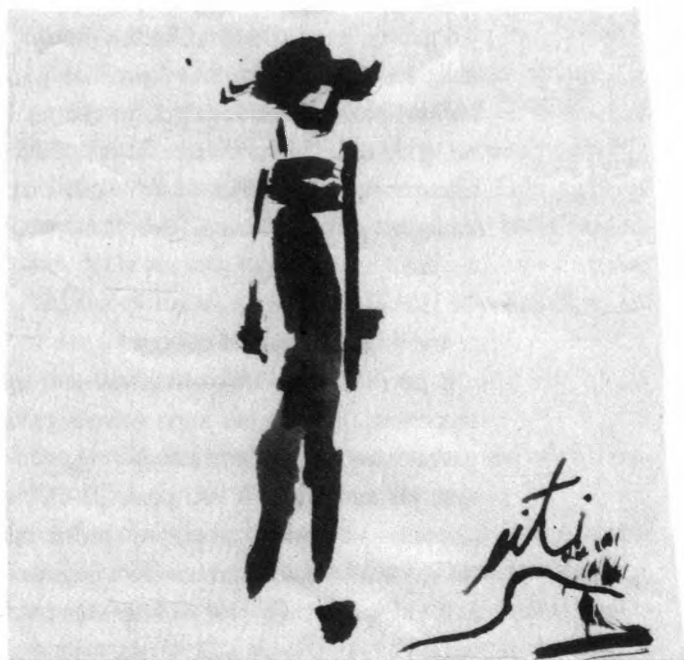
– Cinq, dix minutes.

Vadinasi, pusantros, dvi valandos kelio. O gal daugiau. Jau patyrė, kad šio krašto žmonės nemoka savo krašto atstumų matuoti – viskas jiems čia arčiau. O gal visų kraštų žmonėms viskas jų kraštuose atrodo arčiau? Ne tik atrodo – iš tiesų yra arčiau nei svetimiems?

...Kaip užvakar, vakar, jo dienos maršrutą brėžia ne žemėlapis, į kalėjimo pinučius suliniuotas, irgi paskolintas Anne ir kuprinės kišenėj užsegtas, bet atsitiktinai išvystamos kelių rodyklės, miestelių ar kaimų vardai, kuriuos irgi iš netyčių išgirsta. Ar ne vis tiek jam, kur eit? Jis gi eina, kad eitų, jis gi eina dėl to, kad sustoti negali. Ir dar rytoj, poryt šio svetimo krašto keliais šitaip eis – be tikslo, be plano, nežinodamas, nei kur nueis, nei kaip parsigaus. Jam įdomu, ką pamato, bet jam visai nesvarbu, ką pamato – kad ir ką pamatytų, grįžus vis tiek atsivers ta pati tuštuma. Kartais išgirsta stabdžius, jį pasivijusios pakeleivingos mašinos slysteli per šalikelės žvirgždą – gali būti, kad vairuotojams jo pagailsta, kaip pagailo tam vyrukui peleniniais plaukais, vakar jį parvežusiam, gali būti, kad sustoja iš nuostabos, suprast negalėdami, kaip šis žmogus čia atsirado – vidury ilgo plento, kuriuo iš vienos gyvenvietės į kitą ir mašina nuvažiuot reikia laiko, kiti gal iš nuobodulio, tik dėl to, kad pasišnekėt nori. Bet sustoja palyginti retai. Kai sustoja, jis suabejoja, lipt ar nelipt, nors žino – įlips. Tiek apkeliaut, kiek perdien apkeliauja, pėsčiom negalėtum. Tiesą sakant, kiekvienąkart, kai už nugaros išgirsta mašinos burzgimą, širdis šiek tiek virpteli, kai jį pralenkia ir keliu tolsta, širdį šiek tiek sugnybia. Sykiais ir pats nejučia ranka mosteli, nors kad mostelėjo, iškart stengias pamiršti. Jis turi eiti. Ir eina. Kai kuriuose kaimeliuose kas nors atsitinka. Kaip tame markizo de Sado, kur furgonėlis gatvę užtvėrė.

Bet dažniausiai nieko neatsitinka. Jis ateina, apžiūri, užlipa ant kalno, iš kur atsiveria panoraminis vaizdas – dauguma kaimelių čia ant uolų išsistatę, atgal leidžiasi, kartais išgeria taurę rožinio vyno, eina toliau. Visi jie vienas į kitą panašūs, šitie Provanso kaimeliai. Ir nė vienas nėra toks kaip kiti. Matė ochros raudonio kaimelį, iš kurio veda takai į apleistus karjerus, juose, sako, vėjas, saulė ir lietūs antgamtinius peizažus sukūrė. Matė tokį, į kurį visi alyvų aliejaus pirkti važiuoja, jo alyvų malūnas, atstatytas turistams, neveikia, bet miestelis alyvų aliejum tebegarsėja. Matė... Tačiau kokie jie, nieko nereiškia. Suprantama, kol eina, jam šiek tiek smalsu, ką pamatys. Tačiau kai pamato, atrodo, kad jau regėta. Lyg ir nauja, skirtinga, lyg ir kitaip, bet iš esmės viskas tas pat. Tačiau kuo čia stebėtis? Juk viskas yra begalinis kartojimasis. Akių ir klausos įspūdžiai jausmą, kad jau patirta, stengias išdildyt, kartais įstengia. Trumpam. Bet dažniausiai neįstengia. Šitie kaimeliai, į kuriuos ateina ir kuriuos palieka, nežinodamas, ar visiems laikams, ar dar ne, greičiausiai visiems – tai viso labo balti Jonuko ir Grytutės pasakos akmenėliai, tik išdrykusio maršruto taškai, be kurių jis, nuolatos eidamas, išvis pasiklystų.

Tai jau taip.

Argi jį kitaip pavadinti galėtum?

Iš po milžiniškos uolos ištryškusi upė sruvena aplinkui senamiestį, iš kurio bet kuria gatvele grįždamas neišvengiamai save jos vandeny sutinki – lyg šitas miestelis būtų sala, jos apskliausta iš visų pusių. Iš tikrųjų jis – ne sala, ne saloj, pro jį upė tiktai pusratį apsuka, bet šiose vietose, saulės nusvilintose, ramus vandens bėgsmas toks netikėtas, kad rodos: miestelis – ne tik šiaip sala, bet ir viso šio krašto gyvybės sala, jo plaučiai, nuolatos pulsuojančiom gaivos

dumplėm jam nualpti neleidžiantys. Paskui sužinos, kad visame Provanse tėra du – šis ir anas, iš kurio atėjo, – miesteliai, per kuriuos bėganti upė vasarą neišdžiūsta. Visuose kituose, per kuriuos upės teka, jų vandenys šiuo metų laiku – saulės išgarinti, o vagos – į lopus supleišėjusios. Kiek jų, tų vagų, tysančių nelyg saulės iščiulptos gyvačių išnaros, dar pamatys, visos jį nutvilkys tokia pat skaudžia nykuma, kokia nutvilkė aną vakarą iš aukštai pamatytas žuvies kaulas su uodega ir galva – padėklo, mėnesienos šviesoj sidabruojančio, į natiurmortą įrėmintas. Su citrinos skiltelėm šalia.

Gal nueiti rožinio taurę išgerti?

Bet ir toliau nuo tiltelio žiūri į apdumblėjusį ratą – malūno nebėr, likęs tik ratas – ir nuo to rato akių atitraukti negali. Jis sukas labai lėtai, jei ne menčių užkabinto vandens lašai, tarsi stiklo karoliukai nuo nutįsusių žolių byrantys, gal išvis nesuprastum, kad sukas.

Štai čia ir padarė klaidą. Kad sustojo. Kad įsijautė. Kad per ilgai žiūrėjo į stiklo karoliukus. Ir kad nepajuto, kaip monotoniškas jų byrėjimas jį vis labiau užburia.

Tada mintis, nuo kurios bėgo, jį ir pavijo. Tada jau turėjo pripažinti, ką nuojauta smelkė, bet su kuo sutikt nenorėjo – dabar jau eina ne vien dėl to, kad eitų, ne vien todėl, kad sustoti negali, ne vien todėl, kad savo pamišimo eiti nuslopint neįstengia.

Ir paskui jau – kad tik greičiau.

Kuo greičiau iš šito miestelio, kuo greičiau susistabdyti mašiną.

...Stovėjo prie turgaus aikštės su prekystaliais, nusėstais dulkių, mojavo ranka, niekas nestojo. Buvo pavakarys, po siestos keliukas atgijo, kiek jis gali atgyti, mašinų pravažiuodavo ne per daugiausia – turistų lankomas, bet vis tiek

užkampis, – tačiau atvažiuojant kartais išvysdavo. Ir akimis nulydėdavo. Vėl ėjo, variklio burzgimą išgirdęs gręždavos, ranką pakeldavo. Nežino, kiek laiko šitaip kulniavo, laiko nuovoką buvo praradęs, kol galiausiai – ilgas čiuožtelėjimas šalikelės žvyru. Tai buvo autonamelis, jį vairavęs olandas vos vieną kitą žodį suprato, greta jo sėdėjusi moteris prancūziškai išvis nemokėjo. Bonnieux? A taip, kaip tik vakar aš ten buvau, ne, jūs neklystat, iš tikrųjų šiuo keliuku iki didžiojo plento reikia važiuoti...

Buvo keista sėdėti už stalo mažyčiame kambariuke ir regėti, kaip vaizdai vieni iš kitų skleidžias – lyg už namo langų, pro kuriuos pažvelgęs vis tą patį išvysti, pasaulis bėgti būtų pradėjęs. Vis toj pačioj vietoj liekantis arbatinukas, vis toj pačioj vietoj liekantys du puodukai su arbatos tirščiais ant dugno, vis toj pačioj vietoj liekanti vazelė su gėlėmis, kurių nei prancūziškai, nei lietuviškai pašaukt jis nemoka – kiek mažai augalų aš pažįstu, – ir pro juos slystanti juosta, lyg kas nors ją tai kilstelėdamas, tai nuleisdamas, tai į vieną, tai į kitą pusę pasukdamas trauktų.

– Okay? – trumpam atsisukęs, klausia vairuotojas.

Tai – gyvenimo džiaugsmu trykštantis pusamžis vyras balta kepure, veidrodėlyje mato, kaip po jos snapeliu mėlynose akyse linksmai spirgčioja vyzdžiai. Atsilošęs sėdynėje, vyras švilpaudamas viena ranka vairą sukioja, kitos alkūnę ant praverto lango parėmęs. Atrodo, kad jei kalba nevaržytų, ne švilpautų, bet šnekėtų – šnekėtų be galo: iš visko matosi, kaip labai jam pasišnekėti norėtųs. Jo pakeleivė – žmona, gyvenimo ar šiaip draugė – santūresnė ir uždaresnė. Visą kelią ji, vedžiodama pieštuku, žemėlapį akimis narplios.

– Okay, – atsako.

Po posūkio paspaudžia greičio pedalą, paskui atžagaria

ranka neatsisukdamas mosteli. Iš nelabai taisyklingos frazės supranta, kad rodo į šaldytuvą – ten esą mineralinio vandens, taip pat rožinio vyno, galįs pasiimti, ko nori.

– Tu dois avoir soif, – tujintis pradeda. – Bien sûr, tout le monde a soif par ce temps-là, – priduria ir atsainiu, ir šiek tiek iškilmingu balsu, lyg kalbėtų ne tik apie troškulį, bet ir apie viso gyvenimo lemtį, nuo kurios nepabėgsi.

Rožinį vyną kasryt gėrė mieste, iš kurio jį pasiėmė Anne, rožinio vyno kartais prisėsdavo išgert ir kaimeliuos, bet gerti rožinį vyną ten ir šitam namely ant ratų ne tas pat buvo.

...Atsidarė šaldytuvėlį, prisipylė kone sklidiną taurę, žiūrėjo į ją, sviduliuojančią pradedančioj gesti pavakarės šviesoje. Skysčio paviršių brėžianti linija slysčiojo, atkartodama metronomą, kurio ritmą diktavo kelio reljefas, – tais nežymiais pasvirimais ištikimybę jūros lygio tiesei bylodama, jūros lygio tiesei neištikima būti ji tiesiog negalėjo. Toks gamtos dėsnis, taip jau gamtos sutvarkyta. Matė, kaip aukštyn, žemyn, čia vienon, čia kiton pusėn taurė pasvyra, bet vyno horizontalė vis ta pati lieka. Kartais, kai namukas labiau į šoną pakrypdavo, beveik briauną pasiekdavo, regėdavos, lūš, vynas šliūkštels, bet ne – prisipylė beveik sklidinai, bet ne tiek, kad išsipiltų. Žiūri į tą taurę, bet jos paliesti nedrįsta – kaip kad Anne šį rytą jo sapne atmerktomis akimis, kai jai viskas buvo įmanoma, nuo tilto turėklų atsiplėšt neišdrįso. Ko aš bijau, ko išsigandau, kas mane kausto? Niekas manęs nesapnuoja, aš negaliu atsispirti nuo tilto ir į dangų nuskrieti, bet kas man trukdo šitą taurę pakelti? Gal dėl to, jog kuo ilgiau į ją žiūri, tuo labiau rodos, kad jos aidi rožinė skaidruma – ne tik vynas, bet ir liūdesys viso šio krašto, dar vienai dienai sudiev sakančio. Ir viso pasaulio – kaip didelio laivo, iš dar vienos dienos uosto išplaukiančio. Nei kunigui, nei vyskupui, nė pačiam

popiežiui nevalia šitos taurės paliesti. Vos tik kieno pirštai prie jos prisiliestų, ji dužtų, neišgydomam pasauliniam sielvarte visus paskandintų.

Atsargiai.

Perdėtas jausmingumas yra pavojingas.

– Sustokit. Sustokite čia, šitoj sankryžoj.

Moteris nuo žemėlapio atsuka galvą:

– And we?

– This road one, – nežino, taisyklinga ar netaisyklinga anglų kalba pasako.

– Okay here? – klausia vyras.

– Okay.

– Jūs tikras?

– Taip, aš esu tikras.

– Tai gero kelio. Sėkmės.

– Jums taip pat.

Ir nepaliesta rožinio taurė jau nuvažiavus.

Staiga labai gailu jos pasidaro. Lyg būtų nuvažiavus ne taurė, bet galimybė. Dar viena praleista galimybė. Niekad negrįšianti. Ar gyvenime yra galimybių?

Troškulys juo didesnis. Atsisega kuprinę, išsitraukia butelį, geria. Vanduo drungnas, išsivadėjęs. Gerdamas apsidairo.

Tai – svarbi sankryža, joje keletas kelių kertasi, jos ašis – pagrindinis šio departamento plentas, vedantis tiesiai į miestą, kurį jam pervažiuoti ar pereiti reikia, kad pas Anne grįžtų. Po kaimelių, kuriuos šiomis dienomis matė, tas miestelis dabar jau atrodo didelis miestas.

Šįkart ilgai laukti netenka.

Sustoja ūkininkas, namo važiuojantis iš Avinjono. Iki galo tai ne, bet pamėtėti galįs. Buvęs ligoninėj sergančios žmonos aplankyti, ta pačia proga ir apsipirkęs.

– Quelque chose de grave?

– Nieko tokio, – atsako, – krūtinės vėžys, bet laiku pastebėjo.

Iš balso supranta, kad pats nuo savęs ginasi. Ką sakyt, nebežino. Su žmonėmis bendraut pamiršau. Tas maždaug jo amžiaus vyras taip pat žodžio neprataria. Važiuoja tylėdami. Gerai, kad neilgai.

– Man čia sukti reikia.

Dėl tiek ir sėstis galbūt nevertėjo.

Išlipęs ilgai akimis lydi mašiną, šalutiniu keliuku per plačiai išsidriekusius vynuogienojų laukus tolstančią.

Žiūri tol, kol žvilgsny sutirpsta.

Vynuogės atrodo prisirpusios, bet iš tikrųjų dar neprisirpusios.

Vėl stovi, stabdo. Paskui eina, vis atsigręždamas. Plačiu plentu mašinos greitai važiuoja, pro jį švilpte švilpia, o sunkvežimiams lekiant ir triukšmingus vėjo šuorus atsiblokiant pajunta.

Dabar – mergina ir vaikinas.

Mergina nagus dildosi.

– Mes visad sustojam, – sako vaikinas.

– Ilgai laukėt? – labai išsidažiusi mergina klausia, bet jos balsas visiškai abejingas.

– Teko šiek tiek.

– Taip, – ji atsidūsta, lyg pati būtų pavargus stabdyti. – Vis išgirsti, kad kas nors atsitiko. Paima savo nelaimei. Žmonės prisiklauso istorijų ir paskui bijo. Bet mes visad sustojam, – pakartoja draugo žodžius.

Sužadėtiniai. Dar neprasidėjo, bet viskas nuspręsta. Nežinomybės skleidžiamo nerimo jau nebelikę. Atsipalaiduoti gali. Vienas nuo kito pavargt dar nespėję, bet iš ateities atsiverčiančio nuovargio šešėlį jauti.

– Šį vakarą labai graži šviesa, – žvilgtelėjusi pro šoninį langą, mergina sako.

– Poetė gi atsirado... Ir baik vienąkart nagus dildyt, – sako vaikinas.

– Kas tau darbo, – mergina sako.

– Tu žinai, kad tai mane nervina. Mane tu nervini tyčia.

– Taip, aš žinau, kad tave nervinu, pačiu savo buvimu nervinu, – mergina sako ir toliau nagus dildosi.

Kartais akis į kelią pakeldama.

– Per greitai važiuoji.

– Ne tavo reikalas, dildais nagus, tai ir dildykis. Kol iki gyvuonies nusidildysi.

O gal visai ne sužadėtiniai, ką tu žinai?

Gal neseniai vedę?

Arba įsimylėjėliai, vienas kito kantrybę bandantys?

Pasijaučia nejaukiai, jie, atrodo, nejaukumo nejaučia.

– Kas tos fanerinės išpjovos, vis pakeliui šmėkštelinčios, kam jų čia tiek prismaigstyta? – klausia. Nuspėja, bet vis tiek klausia. Kad ką nors pasakytų.

– Tai – jis, – mergina atžagariu nykščiu mosteli. – Jis irgi vieną-dien taip užsimuš. Mane irgi užmuš. Mes abu taip užsimušim.

– Kvaiša.

Kurį laiką važiuoja tylėdami. Jis vėl nebežino, ką pasakyti. Jaučia, kad reikėtų ką nors pasakyti, tačiau nesugalvoja ką.

– Jie šitaip avarijų vietas pradėjo žymėti, – atsidarydama rankinę ir į jos kišenėlę dildelę įkišdama mergina sako. – Viena faneros išpjova – vienas užsimušęs. Dvi – du užsimušę. Čia labai daug užsimuša. Vienas mūsų draugas užsimušė. Paryčiais iš šokių grįždamas. Ir savo draugę užmušė. Savaitgalių paryčiais šitame kelyje labai daug prisigėrusių.

Pamano, kad žodis užsimušti baisesnis nei žūti. Todėl ir sako užsimušti, ne žūti. Tyčia. Vos juntamai pasimėgaudama.

Labai ilgu lanku išriestas posūkis, plentas šiek tiek pakrypęs, tuo ilgu vingiu sukantis rodos, kad visas pasaulis truputį pasvyra. Daugybė raudonų rodyklių ant baltos apsauginės juostos liejas į vieną ilgą raudoną rodyklę.

– Jums iki kur reikia?

Tokią ilgą, kad, atrodo, niekada nesibaigs. Ir kad – akimirksnis, dar vienas akimirksnis, ir pamažu linkstanti taurė pakryps tiek, kad ten, namely ant ratų, nelūžusi linija dabar jau tikrai lūš, ir viso šio vakaro liūdesį sugėręs rožinis vynas...

– Kas jums?

...šliūkštels, pasaulinio sielvarto bangomis...

Rusvaplaukė garbanota mergina į jį atsisukusi.

– Ne, ne.

Nieko tokio.

– Tikrai?

– Tikrai.

– Jūs esate tikras?

– Taip, aš esu tikras.

Nusigręžia.

– Jums iki kur reikia? – į priekin bėgantį plentą žiūrėdama klausia.

Pasako.

– Gaila, ne pakeliui. Mes į kitą pusę važiuojam. Bet jums nebedaug liks.

– Susuk, – paprašo vaikinas.

Mergina atidaro daiktinę, išima tabako ir popieriaus pakelius, atplėšia plonytį lapelį, ant jo nutiesia tabako takelį, suka, liežuviu paseilina ir suklijuoja.

Atidaręs langą, prisidega.

Tada pati sau sukasi.

Jei jau taip, tai ir jis.

Dabar visi trys rūko, nors skersvėjis, mašina pilna dūmų.

– Nepamiršk, kad mums pinigų išsitraukt reikia, – pasimačius miesteliui, mergina sako.

– Tau tik pinigai rūpi, – sako vaikinas.

Jo draugė nieko į tai neatsako.

Jį išleidžia prie banko.

Tas, kuris apsistojęs pas Anne, – kai pasiteiraus, pasakys. Pabels į vartus ar patrauks grandinėlę, nuo varpelio nutįsusią. Kas? Tas, kuris apsistojęs pas Anne. Bastydamasis šio svetimo krašto keliais, metrikų knygose įrašytą vardą jis kažkur bus pametęs, o jei ne pametęs, tai, bastantis šio svetimo krašto keliais, iki baltumo giedras dangus bus išblukinęs rašalą – jei atsiverstų pasą, pamatytų, kad jame Provanso saulės sanskritu įrašyta: tas, kuris apsistojęs pas Anne. Su įžambiai tą įrašą perbraukiančiom raudonom raidėm – laikinai. Atsiliepdamas į Anne skelbimą, tą antspaudą jis pats ir uždėjo.

Kas mūsų gyvenimuose nelaikinai?

Ligi šiol rodėsi, kad nelaikinai – tiktai vardas.

Mašinai į kalną su stačiomis uolomis vingiais sukantis, pajunta širdyje veriantis šulinį – su daugybe vieni iš kitų žemyn smingančių rentinių. Girdi, kaip to bedugnio šulinio apačion daužydamasis tuščias kibiras krinta.

– Iš matymo atpažinau, jūs gyvenat pas Anne? Pas Anne, kuri keliuku nusileidus...

– Taip, aš savaitei apsistojęs pas Anne. Pas Anne, kuri už fontano keliuku...

– Kodėl pėsčiomis? Neturite mašinos? Jūs čia – be mašinos?

– Be mašinos. Traukiniu atvažiavau. Mašinos aš neturiu.

– Blogai čia be mašinos. Autobusų beveik nebelikę.

– Žinau. Bet aš nė vairuoti nemoku.

– Nemokat vairuoti?

– Nemoku.

Gal jo pase šalia to, kuris apsistojęs pas Anne, jau įrašytas ir tas, kuris vairuoti nemoka?

– Kodėl?

– Bijau.

Krypstantis plentas, labai ilga raudona rodyklė. Į bedugnio šulinio rentinius daužydamasis kibiras krinta.

– Nesigailite, čia atostogaut atvažiavęs? Daugumai gi Viduržemio jūros būtinai reikia.

– Neatostogauju aš čia, dirbu. Žurnalistas, redakcija komandiruotėn pasiuntė.

– Šiaip jau vasarom čia tik poilsiaut atvažiuoja. Kokiam laikraščiui dirbate?

– Vienam Lietuvos laikraščiui. Straipsnį apie gaisrus parašyti turiu.

– Straipsnį apie mūsų gaisrus? Ir Lietuvai tai įdomu?

– Ką aš žinau. Jei pasiuntė, gal įdomu.

– Jūs – pirmas lietuvis, kurį sutinku.

– Mūsų mažai...

Nebesulaikomas ritinys su paleista rankena sukasi, grandinė vyniojas, tuščias kibiras aidais smilkiniuos daužos.

– Anądien aikštėje sutikau keistą moterį. Labai prakaulaus veido...

– Mačiau. Aš krautuvėlėje dirbu. Krepšius jai padėjot panešti.

– Labai pyko, kad dar tik vidurdienis, o duonos nebėr.

– Vasarą sunku užsakyti – tai trūksta, tai lieka.

– Gražu čia, turbūt daug žmonių, išperka?

– Kaip kada. Todėl ir sunku užsakyti.

– Ta moteris – dailininkė?

– Nežinau. Kalba...

Sako, *artiste*.

– Do?

Mašina prieš fontaną sustoja. Restoranėlio girliandos dar neuždegtos. Nė žvakės. Pro pravertą langą girdi, kaip čiurkšlėmis krinta ir teška fontano vanduo.

– Do.

Dorothée.

Bet visi ją vadina Do.

Nuo lėtai besisukančio rato – malūno nebėr, likęs tik ratas – paskutinis stiklo karoliukas nukrinta.

Nė pavėluotai mostelt ranka nepakyla.

Ne žemyn provėžų išduobtu keliuku leidžiasi, o akmenimis grįsta gatvele kyla. Pro arką, kaip aną vidurdienį nešdamas krepšius su kačių maisto dėžutėmis, pralenda, laipteliais lipa. Kita gatvelė, už posūkio ji palei skardį nutįsta. Grindinys pasibaigęs, dulkinas takas, nuo to skardžio labai platus vaizdas atsiveria. Ir Anne vila matosi. Tarsi žemėtvarkininkų nupieštoj schemoj. Palei tujų alėją vakaro šviesoje mėlynuoja baseinas. Anne buvo teisi. Jeigu jo vietoj dabar stovėtų kitas žmogus, o jis apačioj, jos sode, būtų ir nusimaudyt susimanytų, galėtų maudytis nuogas – tam kitam žmogui jis tebūtų mažas taškelis. Nė nesuprastų, vyras ar moteris.

Ima skalyti šunys. Labai daug šunų skalija. Skalijimas per visas, kiek užmatai, erdves aidi. Iš to kaimelio, kuris šiek tiek kairiau nuo Caseneuve, apie kurį prieš daug metų Pierre sukūrė eilėraštį. Turbūt tokį pat gražų kaip šis vasaros vakaras. O paskui perskaitė, prieš jiems sėdantis už mėlyno stalo. Su rulete. Tada Anne jauna buvo. Ir jos šukuosena į akis niekam nekrito. Tokia tais laikais buvo mada. Bando įsivaizduoti jos veidą. Anuomet. Ar Pierre ją atpažintų?

Ramiau būti negali, ji telefonu sako, tik netoliese yra kaimas, kuriame žmogus turi šunyną. Kai šeria, labai garsiai loja. O slėnis labai aidus. Kiekvieną vakarą aštuntą valandą šeria. Bet neilgai trunka. Pusvalandis, ir vėl – kaip Dievo ausy.

Lyg šiandien prisimena, taip jinai ir pasakė – kaip Dievo ausy.

Bažnyčios varpas aštuonis kartus nuaidėjęs, šunys skalyt pradėję. Net jei nebūtų varpo išgirdęs, žinotų – aštuonios, gal kiek po aštuonių. Kadangi labai gerai prisimena aną pokalbį telefonu, jis dar Paryžiuj. Ne toks vėlus vakaras, bet jau tamsu, lyja lietus, atrodo, kad lietus nelyti niekur negali. Atrodo, kad lietus visame pasaulyje lyja.

Kaip kad dabar regis, jog visam pasauly – giedra. Ir kad ši giedra niekada nesibaigs.

...Žino, aštuonios, kiek po aštuonių – lygu žino, jog dabar sėdi už stalo. Ir geria aperityvą. Martinį, portą, armanjaką, gal viskį. Prieš tai įjungusios automatinį laistytuvą.

Anne kiemo iš čia nesimato, jį užstoja nuožulnus čerpių stogas, bet jis tikras, kad dabar sėdi už joms dviem per didelio stalo ir geria vakaro aperityvą. Beveik negeria. Pakeltus stiklus lūpomis tiktai paliečia, atgal stato, tyli. Galbūt rūko. Tikriausiai rūko. Labai stingliam ore dūmai beveik nesisklaido. Jei į taures buvo įsidėjusios ledo, jis jau ištirpęs.

Kartais žinai, nes prisimeni, net norėdamas užmiršt negali.

Kartais žinai, nors nematai.

Ir apie save jis dabar šį tą žino. Kartais nieko nežino, o dabar kai ką žino. Žino, kad tiek skubėjęs, mašinas pamišėliškai gaudęs – kad tik greičiau, pro Do vartus nesustojęs praeis. Kaip galėjo pamiršt Anne sakius, jog vienintelis gyvasties ženklas – lempa, kurią vakarais ji įžiebia ir kurią lipdamas ar leisdamasis nuo uolų pamatai?

Ir jam ima rodytis, kad kol neįžiebta lempa, Do iš viso nėra. Kad kol neįžiebta lempa, ji ne tik iš kaimelio, bet ir iš tų savo griuvėsių pradingus. Ir kad tik iš įžiebtos lempos šviesos suprasti gali, jog iš tolimų, tik jai vienai pažįstamų pasaulių sugrįžus.

Kaip laumė.

Lyg dienos šviesa ją sudildytų, o tamsa atgal sugrąžintų.

Taip, vos ją pamatė, iškart tarė sau – laumė.

Kaip šiandien prisimena.

Pavojinga, vėl parašyta, bet šitam krašte jau tiek šitokių užrašų matė, kad į juos dėmesio nebekreipia. Iš pradžių kopia laipteliais, laiptelių paskui nebelieka, slidžiais akmenimis lipa. Kartais prasilenkia su žmonėmis, atsargiai žemyn besileidžiančiais. Uolos stačios ir aukštos, sukies ir sukies ratais.

Ir dabar jau nebe sklandytuvas, o paukščio skrydis. Labai, labai aukštai pakilt galinčio. Į visas puses atviri dangūs, kurie aplink sukas. Dar iš vienos dienos uosto išplaukiantis laivas saulėlydžio šviesoje tirpsta, vakaruos nuožulnia plokštuma slysta. Į naktį krypstančio vakaro varpo šerdis labai pamažu svyra, bet kai vario gaubtą palies, dūžis nenuaidės. Prie jo prisilies taip pat tyliai ir švelniai, kaip vienos su kitomis susiliečia blakstienos, kai po ilgos dienos pavargęs nejučiomis nuskęsti į miegą.

Jau nusileidusios saulės kibirkštims gęstant, eis aplinkui šio krašto žemėlapį su rodyklėm, ant akmeninio cokolio atverstą. Su viena po kitos rodyklėm savo žvilgsnį tapatindamas sakys sau: aš ten buvau, aš buvau ten, ir ten aš buvau. Markizo de Sado kaimelis, Bonnieux, Provanso Venecija... Erdvės atrodys neaprėpiamos, keliai – begaliniai, ir kaip aš tiek nueiti galėjau? Eidamas vien todėl, kad tik eičiau. Eidamas, nes sustot negaliu. Eidamas, nes tas begalinis ėjimas –

mano namai, vienintelis prieglobstis, kuris man dar liko. Kol pasivijo mintis, kad dabar jau einu ne vien dėl to, kad tik eičiau. Kol supratau, kad nepabėgsiu. Kad vis tiek...

Ir tada – kad tik greičiau.

Do.

Laipteliais apačion lipa, pamatęs įžiebtą šviesą sustoja. Ilgai į ją žiūri.

Smilkteli: gal visuos pasaulio kraštuos kiekvienas kaimas savo pamišėlį turi? Kaimo pamišėliu tapt labai lengva – tik būk vos vos nepanašus į kitus. Būti su kitais ir sykiu būti šiek tiek kitokiam – labai pavojinga.

Regi ją.

Jos plaukai iš kumštelin susukto kuodo ištrūkę, nors vėjo nėra, jie plačiai išsidriekę, jos plaukams už nugaros nelyg povo uodegai skleidžiantis, ji per lyną, tarp dviejų uolų įtemptą, eina. Nuo raudonų saulėlydžio žiežirbų akiračiams pleišėjant, ta povo uodega, rodosi, dega. Vietoj Wong Kar-Way muzikos girdi, kaip dvidešimt kačių kniaukia. Jų kniaukimas lyg iš proto einančių erdvių muzika skamba.

Tik būk bent vos vos nepanašus į kitus, ir žmonės apie tave pamišėlio legendą sukurs. Net žmonėms, kuriems pavyksta suaugti, pasakų reikia. Bet ir tie, kurie kaip tu nežino, ką reiškia suaugti, jas susikuria. Tie, kuriems pavyksta suaugti, pasakas kuria todėl, jog negali atleisti, kad kas nors kitoks gali būti. Tie, kuriems kaip tau nepavyksta suaugti, – todėl, kad gražu. Suaugusieji kitokių bijo, tokie kaip tu – pavydi, kad drįsta leisti sau prabangą būti kitokiais.

Todėl taip ir yra.

Jie sako: dešimt, gal dvidešimt kačių, o tu pridedi – iš proto einančių erdvių kniaukimo simfonija. Jie sako: ištisas

dienas nesirodo, o tu pridedi: po tolimus, tik jai vienai pažįstamus pasaulius klajoja. Jie sako: griuvėsiuose tūno, o tu ją matai lynu, tarp dviejų uolų įtemptu, degančiais plaukais žengiančią.

Do – kaip dūžtantis ratilas nubanguoja, kai stovi nedrįsdamas rankos pakelti. Do – tai surūdijęs o raidės formos žiedas, kurį į save patraukti turėtum, kad vartai atsidarytų. Kai, nuskambėjus varpeliui, ji paklaus kas? O tu pasakysi: tas, kuris apsistojęs pas Anne. Toks šiame krašte tavo vardas.

Bet jis stovi prie vartų ir varpelio grandinėlės paliesti nedrįsta. Dabar jo galvoje iš dešimčių tomų žodyno su šimtais tūkstančių žodžių telikęs vienas vienintelis.

Grandinėlę patrauki, varpelis sutilindžiuoja.

– Kas?

– Tas, kuris gyvena pas Anne.

Ir dešimtys tomų užsiverčia, tau palieka vienui vieną žodį, kurį, nusileidęs dulkėtu taku palei skardį, jau eidamas akmenimis grįsta gatvele girdi skambant.

Prabangaus restoranėlio terasoj du vyrai ir viena moteris vyną tebegurkšnoja. Bet ir ant tuščių staliukų uždegtos žvakės. Vėjo nėra, jos labai ramiai dega.

Išdavystė.

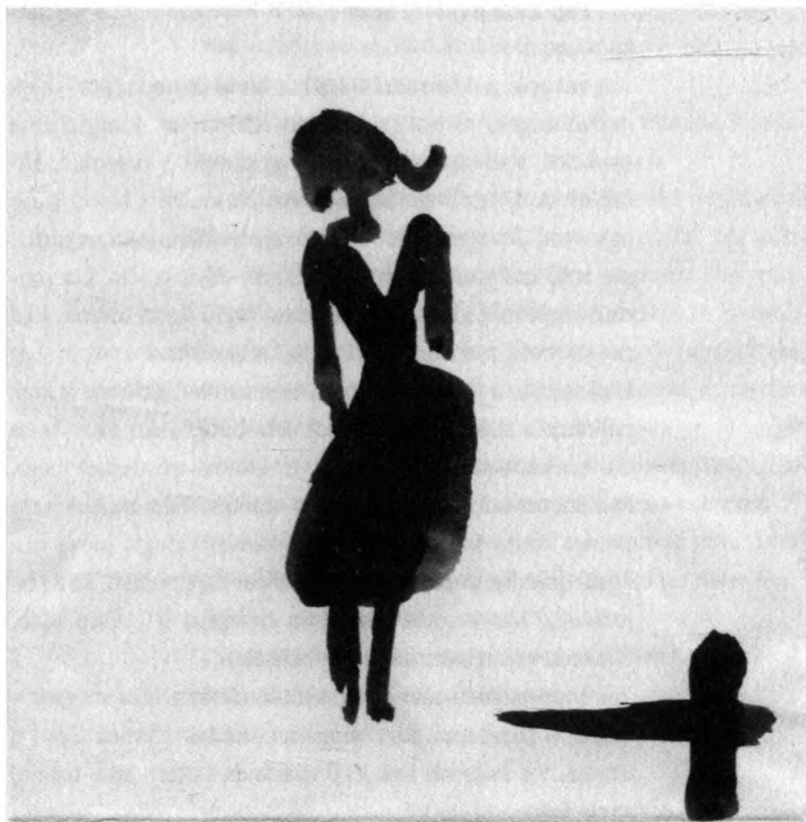
Tai būtų buvusi išdavystė.

Negaliu, jai nepasakęs.

Negalėjau, jai nepasakęs.

Toldamas girdi, kaip čiurkšlėmis krinta ir teška fontano vanduo. Paskui nebegirdi.

Labai tamsu, nieko nemato. Bet Anne paskolintos lempos iš kuprinės netraukia.

– Pas moterį, griuvėsiuos gyvenančią, eisiu, – patylėjęs ištars, kai kitądien truputį nustebs:

– Šį vakarą taip anksti grįžote... niekada taip anksti nepareinate...

Pasakys, kad būtų pasakęs. Nors niekada nesupras, kodėl rodės, jog pasakyti būtinai turi. Privalo.

– Pas ją, į griuvėsius?

– Taip, pas ją, į griuvėsius. Kai buvom susitikę, pakvietė.

– Pakvietė?

– Sakė, užeik, jeigu eisi prošal.

– Paprastai ji nieko nekviečia. Iš kaimelio mažai kas pas ją buvęs...

Ir vėl apie aukštus stiebus gėlių, kurių jis nepažįsta – kiek mažai augalų aš pažįstu, mažas kauptukas atsargiai ima strykčiot. Kad siauriau užkabintų, kampu jį palenkia. Elisabeth sėdi šezlonge, šis ant terasos krašto į kalnų pusę pasuktas, ji nugara į juos sėdi. Ar girdi? Tikriausiai negirdi – per toli, kad girdėtų. Ten, kur ji sėdi, – šviesa, čia, kur juodu, – šešėlis. Į ją žvelgiant atrodo, jog ji tokia tolima, kad nei su Anne, nei su vila, nei su juo nieko bendra neturi. Lyg kilstelėjusio ir iškart nurimusio vėjo su visu šezlongu ir kiek palinkusiu skėčiu iš kažkur atpūsta būtų. Sako sau: Anne dar niekada jos nėra mačius, ravėdama nė nepastebėjo, kad jos terason vėjas kažką bus atpūtęs. Tarsi nužydėjusią pienę, kurios pūkeliai netrukus į saulės išdegtą pievą nukris ir joje be pėdsako dings. Ir ji nė įtart neįtars, kad, be jųdviejų, šiame sode dar vieno žmogaus šį vakarą būta. Niekada nesužinos. Jeigu jis nepasakys.

– Man patinka ravėti, vienintelis darbas, kurį mėgstu – ravėti, – jausdama, kad tebestovi, vėl nuo žemės akis į jį atsuka. Jos žvilgsnis link jo įkypa linija tartum lėtai tįstanti strėlė kyla.

– Seniai jos nemačiau, – stodamasi, paskui brūkštelėdama per žemėtus kelius taria. – Net nežinau, kaip dabar ji atrodo.

Paima laistytuvą, prie čiaupo eina, prisipylusi vandens grįžta.

– Ką gi, keliaukit, – šviežiai išpurentą žemę apliedama sako. Tarsi motina, nepastebimai suaugusį sūnų į laivą tolimon kelionėn palydinti.

– Bet gal prieš tai aperityvo su mumis išgerti norėtumėt? Viskio, raudono ar balto martinio, pastiso?..

Kiek mokėdamas mandagiau atsisako.

– Elisabeth! – toldamas girdi.

Kažkodėl rodosi, kad Elisabeth neatsigręžė. Kaip sėdėjo nusisukusi, taip tebesėdi.

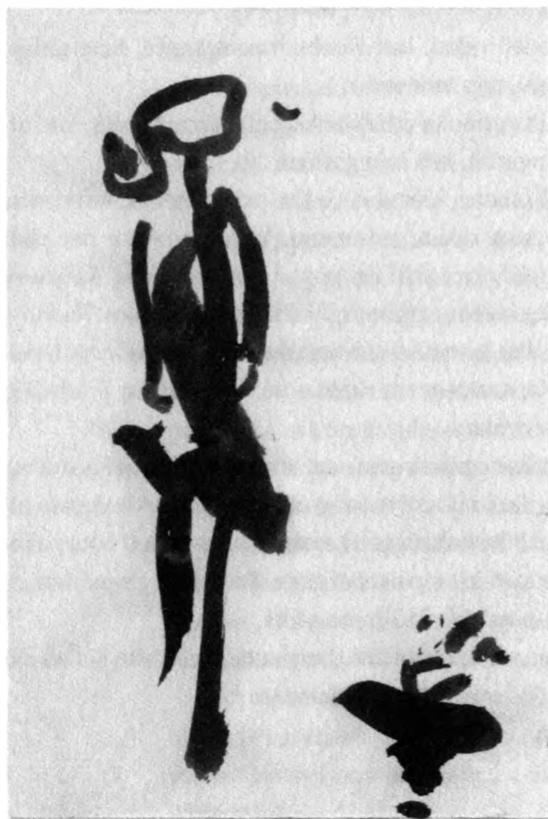
Jis irgi neatsisuka pasižiūrėt, ar atsisuko. Norėtų, kad atsisukus nebūtų. Jam taip gražiau.

Kodėl pasakė *keliaukit?* – Kai pradės temti, kopdamas keliuku savęs klaus, prisiminęs, kaip jos pirštai per piktžoles strykčioja. Labai ilgi pirštai, tarsi pianistės. Sakytum, tarp gėlių ir žolių pabirusių klavišų būtų ieškojus. Paskui – vanduo. Per laistytuvo galvutę plonytėmis srovelėmis trykštantis. Kai vandens vis mažiau lieka, laistytuvą ji tolydžio įstrižiau lenkia.

Kylant šlaitu pasidingoja, kad ir visas šis vakaras nuožulniai pasviręs. Tarsi nuo Anne atsigaubiantis liūdesys kompaso ašį nežymiai būtų pakreipęs. Ir pasaulio šalys truputį būtų palinkusios. It pamirštos palaistyti gėlės. Betgi jinai jas palaistė...

Kodėl pasakė *keliaukit*, ne *eikit*?

Lyg nuo vilos iki griuvėsių vingiuotais šio krašto keliais eiti reikėtų dešimtis ar šimtus kilometrų.

– Kas?

– Tas, kuris apsistojęs pas Anne.

– Vis dėlto atėjai?

– Atėjau. Sakėt, užeik, jeigu eisi prošal.

– Pro šalį ėjai?

– Ne visai.

– Gerai jau, gerai.

Užrakina vartus.

– Atsargiai, šviesos čia nėra.

Laipteliais įkandin jos lipa, į kairę suka, vėl apačion lipa, paskui siauru akmeniniu koridorium eina. Atidaro duris.

Tik iš lauko atrodo – griuvėsiai. Visai ne griuvėsiai. Jos namai pusiau į uolą įaugę. Uoloj išskobti. Tarsi lapės ola, kuri iš tamsos nyra ir šioje dirbtuvėje plačiu langu į kalnus atsiveria. Virš kalnų nusileidusios saulės šviesa tamsėjančiame danguje raudonom pleišenom žerplėja. Prisimena uodegas lapių, vienos per kitas uolom šokinėjančių. Kai tas vyrukas jį vežė.

– Saulė šį vakarą labai gražiai nusileido.

– Poetas?

– Ne, ne poetas. – Bet žurnalisto, apie Provanso gaisrus rašančio, legendos jai pasakot nedrįsta. O gal nenori. Labiau nenori. Nėra jokio reikalo. Tai būtų tuščia.

– Tai kas?

Nežino, ką atsakyti. Paskui netikėtai sau taria:

– Nepažįstamų pasaulio kraštų atradėjas.

– Pasauly yra kraštų, kuriuos tu pažįsti? Papasakok man apie juos...

– Bet prieš tai jūs papasakokit man apie tuos, kurių mes, paprasti mirtingieji, niekada neregėjom. Ir kurių niekada nepažinsim.

– Jie taip apie mane kalba?

– Jie taip apie jus kalba.

– Visi mano pasauliai štai čia, kitų pasaulių aš neturiu.

– Jų labai daug.

– Daug. Tiek daug, kad nuo jų pabėgt negaliu. Nuo vienų pabėgu, pasigauna kiti. Net tie, kurie nutapyti prieš dešimtis metų.

– Prisimenat Anne? Ir žaidimus už mėlyno stalo?

– Prisimenu Anne. Ir žaidimus už mėlyno stalo. Tolimi tai laikai. Pierre, Serge dar gyvi buvo.

– Sakė, seniai jūsų nematė.

– Aš irgi jos seniai nemačiau.

– Sakė, nežino, kaip dabar jūs atrodot.

– Ir aš nežinau, kaip dabar ji atrodo.

Temsta, bet lempos nežiebia.

– Gal išgert ko norėtum?

– Nebent rožinio vyno. Jei turit.

– Visada rožinio vyno turiu.

– Ačiū. O jūs?

– Nuo rožinio vyno aš jau pavargus. Nuo daug dalykų aš jau pavargus...

– Tai kam jis pas jus? Rožinis vynas.

– Tu irgi manai, kad niekas pas mane neateina?

– Aš nežinau. Atrodo, kad apie jus niekas nieko tikra nežino.

– Vis dėlto tu įdomus. Tu kalbi taip, lyg pasauly būtų kraštų, kuriuos tu pažįsti. Ir lyg pasauly būtų žmonių, apie kuriuos ką nors tikra pasakyti galėtum.

Kurį laiką tyli. Paskui taria:

– ...Žinote, retkarčiais pamanau, kad žodžiai tiktai klaidina. Kad šnekėtis visai nereikėtų. Kad kalba – tai atvirkštinė simetrija. Iš tikrųjų pasauly nėra kraštų, kuriuos aš pažinčiau, nė žmonių, apie kuriuos ką nors tikra pasakyti galėčiau. Aš tik einu. Einu ir einu.

Ir pats sau priduria: prieš mane verčiantis puslapiams knygos, kurios rašmenų aš nepažįstu.

– Ne tik poetas? Ir filosofas?

– Koks aš ten filosofas, tai jūs...

– Tu taip sakai.

– Aš taip sakau.

Akyse mato, kaip ant mėlyno stalo sukas ruletė. Lyg vilkeliu iš anų laikų atsisukusi būtų. Šis jųdviejų pokalbis – irgi žaidimas, abiem nejučiom žaisti pradėtas. Tęsinys anų, žaistų prieš dešimtis metų. Žodžių žaidimas, tais žodžiais ir dangstantis, ir retkarčiais atsidengiant. Slėpynės ir gaudynės vienu metu.

Ant palangės tarp dažų dėžučių, pilnų, pradėtų ir tuščių, susirietus katė. Po stalu pastebi antrą, paskui – dar vieną.

– Kur kitos katės?

– Jie taip apie mane kalba?

– Jie taip apie jus kalba.

– Ką dar apie mane kalba?

– Nežinau, tik kelios dienos kaip čia. Bet jūs pati žinote, ką apie jus kalba.

– Iš kur žinai, kad žinau?

Ant labai plataus lango palangės teptukų kotai, iš dėžučių pasvirai kyšantys, jam primena stiebus gėlių, kurias Anne šįvakar ravėjo. Tarsi būtų gėlynas bežiedžių gėlių, ilgame lovelyje vienos įkandin kitų susodintų. Lygu levandos Anne terasą kraštuoja, lygu šie įvairiais kampais pasvirę teptukai – didelį sodą, kuris už jų skleidžiasi. Taip, ši dirbtuvė jam primena sodą, prieblandon pamažu grimztantį. Kiek rachitišką sodą, jame tiek visko prigrūsta.

– Kodėl sakėt *užeik, jeigu eisi prošal?*

– Tavo veidas man įdomus, jį nupiešti norėčiau.

– Įdomus? Mano veidas? Kuo jis jums įdomus?

– Nežinau, kuo jis man įdomus. Bet vos tave pamačiau, tariau sau, šį veidą nupiešti norėčiau.

Balsu to nepasako – apytamsy jos pačios veidas su kasele, tartum gyvatėlė iš standžiai susukto kuodelio pakaušy išsinerianti, jam panašus į nespėtą iššifruot pergamentą, tuoj sutrupėsiantį, į dulkes subirsiantį, dūmais išskysiantį, kapuos niekada nebeįminsimas paslaptis nusinešiantį. Dar akimirksnis, ir...

– Gal šviesą uždegti reikėtų?

– Tavo veidas turi prieblandoj skęsti.

Jų abiejų veidai dabar prieblandoj skęsta. Ir trečias – kurio jis nemato, kuris ant jos kelių, kurį ji dar tik piešia. Dar nenupieštas, o jau skęsti pradėjęs.

Kai po kelerių metų netyčia užtiks ir žiūrės į savo veidus, jos dabar piešiamus, šitas vakaras jam atrodys tikresnis negu dabar. Nors pats sau tikras nei dabar, nei tada, nei niekada jis neatrodys. Kai po kelerių metų žiūrės į jos nupieštus savo veidus, tarp senų popierių vienądien atsitiktinai surastus, žmogus, šiuo metu štai jos piešiamas, jam regėsis dar tolimesnis, negu mėnulis per pilnatį, kai šis taip priartėja, jog visi krateriai, plynės matosi, lyg būtų pieštuku aprėžti ir angliuku gelsvai rausvame fone papilkinti. Bet tai bus po kelerių metų, to kol kas jis nežino. Vilkiukas kol kas ne atgal, vilkiukas kol kas pirmyn sukasi.

Argi tikrai tik trys katės?

Akimis ieško kitų, o pamato šunytį. Tas šunytis labai mažas, sustiręs, nušiuręs. Prie lovos ant nubrizgusio kilimėlio guli. Negali būti, kad juo nesirūpintų, turbūt tokia veislė. Ir taip ramiai tyso, tartum jo nė nebūtų. Gal todėl tik dabar tepamatė? Ir gal dėl to apie kates visi kalba, o apie jį nekalba niekas? Kates iš vaizduotės daugiklių padaugina, o jį iki nulio sutraukia.

Jam irgi norėtųs...

– Gali ramiai pasėdėt? Galvos nesukiot? – klausia iš krūvos traukdama kitą standaus popieriaus lakštą. Ir sako: – Iš tikrųjų ne jos tie namai. Iš tikrųjų mes juos pastatėm – aš ir Serge. Serge buvo statybininkas, visų galų meistras – mūrininkas, tinkuotojas, dažytojas, kas tiktai nori. Viską mokėjo daryti. Ir viską darė gerai. Rankas iš tėvo buvo paveldėjęs. Ir iš senelio. Statytojai. Visa jų giminė buvo statytojai. Ar žinai, ką reiškia statytojas?

– Žinau.

– Iš tiesų tai nežinai. O gal ir esi vienas tų, kurie žino. Tavęs nepažįstu. Tačiau jaučiu, kad galėtum žinoti. Bet tiek to.

– Aukštyn kylantis šumerų dantiraštis?

– Kodėl staiga kalbi apie šumerų dantiraštį?

– Nežinau. Bet tiek to.

Kurį laiką tyli, abu. Jam įdomu būtų matyti, kaip jo antras veidas ant jos kelių ryškėja. Tačiau nemato. Nematė ir pirmojo. Kuris šalia jos ana va ten užverstas guli.

– O aš kaip dabar tavo veidą paišau, taip anuomet visus ano namo planus nubraižiau. Pierre paprašyta. Daugiau tarp mūsų nieko nebuvo. Pierre tik paprašė, Dorothée, sako, nubraižyk man mano namo planus. Ir aš nubraižiau. Sugalvojau tą vilą, kurioje tu dabar pas Anne laikinai apsistojęs. Aš braižiau, o Serge statė. Kartais aš jam irgi padėdavau. Jis buvo pripratęs. O aš grįždavau nejausdama rankų. Kaip šiandien prisimenu.

Sodas vis labiau tamson skęsta.

Kaip ji dar gali matyti?

Gal per daugel dešimtmečių šituos griuvėsiuos jos vyzdžiai prie tirštėjančios prieblandos prisitaikyt išmoko?

Prisimena, Paryžiuj yra didelis pastatas, kurio langai, saulei plieskiantis, merkiasi, jai tirpstant, tolydžio labiau atsidaro.

Atrodo, visų mūsų vyzdžiai, šviesai stiprėjant, siaurėja, šviesai silpnėjant, vis plačiau verias?

Tačiau ji ir tamsoj išmokus matyti.

Pats jis vis menkiau mato.

Bet jis nepaišo.

Tai ji paišo. Dabar jau antrą portretą. Ir sako:

– Tengi nieko nebuvo. Ten tik piemenų trobikė stovėjo. O kas yra aplink ją, mūsų su Serge pastatyta. Taip, kartais kitų meistrų pasikviesdavo. Ir talkas rengdavom. Bet daugiausia tai...

Ir sodą aš sugalvojau. Pierre vieną dieną – vila jau beveik baigta buvo – paprašė, Dorothée, sako, nubraižyk, ką ir kur mano sode sodinti. Ir aš nubraižiau. Tik vėliau sodininką jis pasisamdė. Bet kai kas ten ir mano rankom sodinta. Daug kas ten mano rankom sodinta...

Tą sodininką ji tebelaiko. Kai Pierre jį pasamdė, jis buvo dar jaunas vaikinas. Dabar jau pusamžis vyras. Kartais matau – keliuku link jos vilos važiuoja. Dulkės kyla, „Citroën" krypuoja, jis į jos sodą važiuoja. Kiek kartų sakiau, Pierre, reikėtų sutvarkyti keliuką. Bet jis atidėliojo. Vis svarbesnių reikalų atsirasdavo.

O pati ji nei anksčiau, nei dabar nieko nedaro. Po jo mirties viskas sustojo. Kaip buvo, taip liko.

...Prisimenu, kaip su juo gerdavom vakaro aperityvą. Su tuo sodininku. Kai baigdavom dirbti, Anne visuomet klausdavo – gal ko nors išgerti norėtumėt? Pastiso, martinio, gal viskio? Ir mes atsakydavom – su malonumu. Pastisą visada gerdavom. Pastisas – gaivina. Namo jis neskubėdavo, tada vedęs nebuvo. Dabar kartais matau, važiuoja dar su vienu žmogum. Dulkės kyla, „Citroën" krypuoja, juodu link Anne vilos važiuoja. Manau, kad tas kitas žmogus – jo sūnus. Vežasi, kad padėtų. Kaip aš jam padėdavau. Sūnui turėtų būti tiek metų, kiek jam anais laikais buvo. Gal ir daugiau.

Tujų alėją irgi aš sumaniau. Tai buvo vėliau, kai jie basei-

ną išsikasė. Pasakiau, Pierre, iš tos pusės, kur, pro jūsų vilą prasukęs, toliau leidžias keliukas, labai atvira palei baseiną. Reikėtų pasodinti tujų alėją. Ir jis pasodino. Kad užaugtų, prireikė laiko. Matai, kokia dabar siena?

Bet, pasakiau, Pierre, ant krašto terasos, nuo kurios skleidžias vaizdas į slėnį ir kalnus, jokio medžio, nė krūmo sodinti negalima. Levandų juosta apkraštuoti pakaks. Taip jis ir padarė. Levandos dabar tenai auga. Nuo terasos labai platus, gražus vaizdas atsiveria.

...Ir dailininkė, ir skulptorė, ir architektė, ir dar kas tik norit.

– Taip, nuo terasos labai platus, gražus vaizdas atsiveria. Bet iš kur žinot, kad ten auga tiktai levandos? Kad nieko daugiau nepasodino? Ir kad išvis niekas ten nepasikeitę?

– Tikrai, labai seniai ten buvau. Nuo uolų jos terasos nesimato – tiktai baseinas. Terasą čerpių stogas užstoja. Tačiau aš žinau. Tikrai žinau. Kadangi ji nieko keisti nedrįsta. Niekada neišdrįs.

Kurį laiką tylėdama piešia. Ar spės? Jos pačios veido kontūrai vos tesilaiko – tarsi voratinklio siūlai, kuriuos vėjas netrukus suplėšys. Betgi vėjo tai nėr... Taip, vėjo nėra, tačiau viskas truputį siūbuoja. Galbūt pasauly yra kraštų, kuriuose ir be vėjo viskas truputį siūbuoja?

– Bet ji sudegins, – sako imdama kitą lapą. – Vis tiek sudegins.

– Ką sudegins?

– Namą sudegins. Ir viską sudegins.

Bijo to.

Bet sudegins.

Pasąmoningai nori sudegint.

Vilkeliu sukusis ruletė sustoja.

Ką pasakyt, nebežino.

Bet jaučia, kad šįkart ir nereikia nieko sakyti.

– Vienąkart jau vos nesudegino, – tęsia – nepastebėjusi, kad vilkiukas suktis nustojo. Gali būti, kad išvis nepajuto, jog sukos. Bet tikriausiai pajuto. Ir jis jai tebesisuka. Sustojo tik jam.

– Vienąkart jau vos nesudegino, – pakartoja, o gal tik jam pasirodo, kad pakartojo. Gal jos ištarti žodžiai ataidu jo ausų būgnelius antrą kartą suvirpino?

Nežino. Vis mažiau žino. Jam rodosi, kad kuo toliau pasakoja, tuo mažiau žino. Tuoj nebežinos nieko.

– Einu keliuku, matau, dulkės kyla. Niekas nepravažiavo, vėjo nėra, o dulkės pasisiūbuodamos kyla. Iš kur čia dabar dulkės? Paspartinau žingsnį. Staiga supratau – ne dulkės, o dūmai. Anne, Anne! – nė nepajutau, kaip jos kieme atsidūriau. Lyg ne keliuku atgal iki vartų užbėgusi, o tiesiai iš skardžio apačios ant terasos užšokusi būčiau. Anne, Anne! Ką tik iš baseino išlipus, ji rankšluosčiu gaubias. Prie čiaupo prišoku, atsuku, iš visų jėgų bėgdama žarną tempiu. Kiek ten tos terasos tėra, o atrodo – visa amžinybė. Ir galvoje – nebesuspėsiu, jau galas, nebesuspėsiu, jau galas. Pripuolus prie krašto, vandenį – į visas puses, vandenį – į visas puses. Ta čiurkšlė tokia plona, o dūmai vis plačiau skleidžiasi. Kas atsitiko?! Kas atsitiko?! – ji iš paskos puldinėja ir kaip išprotėjusi klykia. Netrukdyk, traukis! Gal netyčia pastūmiau, tik pamačiau, kad jau ant žemės pargriuvus. O aš vandenį, vandenį, ta čiurkšlė tokia plona, taip norėtųs, kad žarna plyštų ir visas vanduo, kiek jo pasauly yra, vienu ypu čia išsilietų.

Akyse raibuliavo, paskiau jau nebemačiau nieko. Nežinau, kiek laiko visa tai tęsės.

...Suklupau, kaktą į žemę įrėmiau. Ir siūbavau siūbavau. Irgi nežinau, kiek laiko taip siūbavau.

Kai galvą pakėliau, Anne, žarną paėmus, pirmyn atgal

terasos kraštu vaikšto. Vandenį lieja. Dūmų nebėr, niekas nebedega, o ji pirmyn atgal vaikšto ir vandenį lieja. Nuoga. Nueina, apsisuka, vėl eina, apsisuka. Ir vandenį lieja.

Anne, sustok, sakau.

Ji nesustoja.

Anne, sustok.

Ji nesustoja.

Anne, sustok! – išrėkiau.

Sustojo – tik tada sustojo, kai išrėkiau. Ir nesuprantančiom akim į mane žiūri. Žarna ant žemės, vanduo jai po kojomis liejas, ji stovi ir nesuprantančiom akim į mane žiūri.

Apkabinau, prie stalo nuvedžiau, pasodinau, chalatu apgaubiau, atnešiau viskio.

Gerk, Anne, sakau.

Negeria.

Gerk, Anne, sakau.

Negeria.

Tik kai trečią kartą liepiau, gerti pradėjo.

Labai gerai tą rytą prisimenu. Kaip šiandien viską prisimenu.

Kur neprisiminsi.

Dar kiek, ir nieko jau padaryt nebūtum galėjęs.

Viskas ten pelenais būtų pavirtę.

...Sausa tais metais vasara buvo. Labai sausa ir karšta.

Kaip šiemet.

Užverčia trečią standaus popieriaus lapą, kito nebeima.

Stingso.

– Kalbėkit, – paprašo jis.

– Ką kalbėt? – į jį atsuka žvilgsnį, tikriausiai tokiom pat nesuprantančiom akim kaip Anne aną tolimos vasaros dieną į ją, dabar pati į jį žiūri.

– Papasakokit dar. Apie Anne. Apie gaisrą...

– Jau viską papasakojau.

– Ne viską.

Tyli. Nieko nesako. Jis irgi tyli.

Paskui:

– Dūmai. Iš kur dūmai?

Ji nieko nesako.

– Kalbėkit. Prašau jūsų, kalbėkit. Dar. Apie Anne. Apie gaisrą kalbėkit.

– ...Svečių turėjo, svečiai labai anksti ryte išvažiavo. Mačiau, kaip išvažiavo. Prie fontano buvau. Vokiški numeriai, mašina pro mane pravažiavo. Vyras, moteris, du vaikai ant užpakalinės sėdynės. Į daržą ėjau. Tais laikais, kai dar stipresnė buvau, ten, apačioj, daržą turėjau. Dar ir dabar ten, apačioj, keliuku žemyn nusileidus, daržai tebėra. Bet tarp jų nebėra mano. Pardaviau. Sveikatos pritrūkau, pardaviau. Jau seniai pardaviau.

Svečiai išvažiavo, ji ruoštis pradėjo. Tais laikais namų tvarkytojos dar neturėjo. Kažkodėl pirmiausia groteles iškratyt nutarė. Stalo dar nenurinkus. Nuėjo prie skardžio, pelenus išvertė. Nepagalvojo, kad labai karšta, kad pelenai dar šilti, kad juose kibirkštis gali snaust.

...Palei skardį prilaikančią akmenų tvorą – brūzgynai. Pavasarį apkapoti ir palikti. Saulės išdeginti, sausi tarsi parakas...

Nepagalvojusi išvertė. Ant keliuko, ant tų brūzgynų. Vokiečiai išvažiavo, ji namus pradėjo tvarkyti. Nuo pat ryto labai karšta diena buvo, nenurinkusi stalo, į baseiną nusimaudyt nuėjo. Kai sukdama čiaupą ir griebdama žarną ją pamačiau, rankšluosčiu gaubėsi.

...Paskui viskį gėrėm. Prie iš vakaro nenukraustyto stalo.

Gerk, sakau, Anne, negeria.

Gerk, sakau, Anne.

Negeria.

Tik kai trečiąkart pasakiau...

Keista buvo gert viskį.

Rytą.

Prie iš vakaro nenukraustyto stalo.

Nuo to laiko ir nebemačiau jos. Nuo ano ryto, kai gėrėm viskį prie nenukraustyto stalo. Vokiečiams išvažiavus.

– Kodėl? Kodėl nuo to laiko?.. Juk jūs...

– Gal staiga suvokė, kad pasąmoningai nori sudegint.

Ir gerdama viskį pamatė, jog aš supratau, kad pasąmoningai nori sudegint.

– Kalbate...

Kalbate kaip iš romano.

Kodėl?

Pasakykit.

Kas dar atsitiko?

– Tu smalsus...

– Gerai, tiek to. O Elisabeth?

Elisabeth...

Ir staiga atsipeikėja.

– Užtenka. Baik. Dabar tai jau baik. Ir taip daug žinai. Net per daug. Eik iš čia. Nebetardyk, kokią teisę turi mane tardyt? – Dar tebesėdėdama kalba, bet jam rodosi, abiem rankom jį pro duris stumia: – Eik iš čia.

Eik ir pasakyk, kad noriu ją pamatyt.

Pasiremdama fotelio ranktūrio stojasi, tris veidus atverčia, jam tiesia.

– Čia tau. Dabar jau žinai net tai, kodėl pasakiau *užeik, jeigu eisi prošal*.

Lipa laipteliais, dešinėn suka, akmeniniu koridorium eina. Šviesos nėra, ji kelią žino, jis apgraibom eina.

– Ar galiu dar vieno dalyko paklaust?

Sustoja.

– Nemaniau, kad toks įkyrus būsi. Bet klausk.

– Kodėl pati pas ją nueiti negalit? Paimt ir nueit? Va taip...

– Nežinai? Tu nežinai? Nejaugi dar nežinai, kad kuo ilgiau žmogaus nematai, tuo sunkiau su juo susitikt?

Kopia aukštyn, laukia, kol žiburys įsižiebs.

Viską: uolas, slėnį, tolumoj dunksančius kalnus – miegas apglėbęs, tik ten, toli toli, mašinėlę regi važiuojant. Ji tokia mažytė ir tokia vieniša vingiuoja keliu, kad atrodo, niekada nieko šiose platybėse neprivažiuos. Ir niekada iš šios nakties neišvažiuos.

Labai tylu.

Staiga supranta, jog beviltiška laukti – ji iš savo tolimųjų pasaulių šįvakar grįžti vėluoja. Nežinia, kada grįš. Gali iš viso negrįžti, grįžti juk neprivalo... Sklęsdama erdvėm be galo, be krašto, ji nė pati turbūt dar nežino, kada parsiras ir ar išvis parsiras. Gal ji – už sekundės, už colio? Gal – už dešimčių valandų, šimtų mylių? Bet ar ne vis tiek? Ten, kur ji dabar, *arti* ir *toli* nieko nereiškia. Gali būti už šimtų mylių, ir žiburys tučtuojau įsižiebs. Gali būti čia pat, bet per visą naktį šviesos jos kieme nesulauksi. Jos langų iš čia nesimato; kad šviesa dega, gali numanyt tik iš to, kad ji kiemą tarsi mėnesiena, tamsą šienaujanti, gelsvina.

Tai su kuo aš kalbėjausi? Kur aš buvau? Kuo ilgiau laukia, kol uždegs šviesą, tuo netikriau jam viskas atrodo – lyg visą vakarą čia būtų stovėjęs ir jos sodą, pokalbį su ja būtų pusiau prasimanęs. Tiesą pasakius, kas gi jos sodas, jei ne dailininko dirbtuvė, kaip visos užgriozdinta ir netvarkinga, o iš to, ką pasakė, jis prisimena tik: mes su Serge pastatėm, ji vos nesudegino, pasakyk, kad noriu ją pamatyt.

...Tai – tas smunkantis smėlis, ant kurio kyla šio vakaro tavo vaizduotės pilis.

Tu į šią pilį atplaukei pasaulio laivu, iš dar vienos dienos uosto išplaukiančiu. Dabar jis į dar vienos nakties uostą įplaukęs. Kol brėkštanti aušra iš nakties gelmių pakels to laivo inkarą ir jis į kitos dienos uostą ims pamažu plaukt, švyturių jam nereikia. O kam švyturiai dieną? Tau, jo keleiviui, švyturių irgi neturėtų reikėti. Tad palik ją ramybėj. Teklajoja po savo kraštus...

Geriau pažvelk į tris savo veidus. Tris jos nupieštus veidus. Kiek tikras buvo šis vakaras, jau dabar nė pats sau pasakyt negali – kad šis vakaras buvo tikras, jie visada paliudyt galės. Tačiau nors smalsu, tu nedrįsti. Kaip nedrįsti prie riešo priglaust piršto ir įsiklausyt, kokiu ritmu plaka tavo širdis.

Jos nupieštus savo tris veidus tu išvysi tik Paryžiun sugrįžęs. Paryžiuje lietus tebelis. To lietaus, visos vasaros liūtis tęsiančio, smičiai taip įstrižai kirs ir taip širdį vers, kad vėl pasirodys, jog lietus visame pasaulyje lyja. Kad lietus niekur pasauly nelyti negali. Ir kad visi žmonės, šiam pasauly gyvenantys, yra šiek tiek nelaimingi. Žvilgsniu brauksi per trijų savo veidų linijas, jos nubraižytas, kaip Pierre paprašyta, ji nubraižė vilos ir sodo planus, ir tau rodysis, kad nuo menkiausio prisilytėjimo net akimis tavo bruožai kaip perdžiūvęs pergamentinis popierius byra. Ne tų veidų, kuriuos ji nupaišė, bet to, kurį jinai paišė. To tavo veido, kurio savo akimis tu pats niekada neišvysi. Nebent jo atspindį veidrody. Dar – vandeny.

Ir galbūt kaip tik tą akimirksnį, kai Paryžiuj, savo mansardoj, tu priešais save išdrįsi iš kartoninio ritinio išvyniot savo veidus, jos šį vakarą nupieštus, ji uždegs žiburį čia, šitoje oloje. Ir tu jį pamatysi. Dabar nematai, o tuomet pamatysi. Per šimtus, vos ne tūkstantį kilometrų.

Nors lietus, visą pasaulį merkiantis, lis.

– Atleiskite, kiekvieną rytą – tas pats. Ir – beveik nieko.

– Ačiū, visko čia per akis... Nieko daug man nereikia.

Bažnyčios varpas ką tik išmušęs devynias.

Ji nieko neklausia, jis nieko nesako.

Į kavą pilasi pieno.

Dangus labai giedras. Nė to debesėlio virš kalnų nebėra.

– Jau užgesino?

– Ten užgesino. Dega kitur. Šį rytą per radiją pranešė. Iš čia nesimato.

– Ar sugavo nors vieną?..

– Nežinau, bet būčiau girdėjusi...

– Jums pieno nereikia? – kaip kasryt iš mandagumo paklausia.

– Ačiū, ne, aš be pieno kavą geriu, – kaip kasryt mandagiai padėkoja.

Mažą ąsotėlį išneša į šaldytuvą.

Grįžta.

Ji nieko neklausia, jis nieko nesako.

Tik pasiteirauja:

– Ką dar šiuose kraštuose aplankyti patartumėt?

– Kad aš nežinau, ką jau aplankėt.

Vardija.

– Tiek daug?

– Nežinau, ar tai – daug.

– Daug.

Jis pasiteirauja be susidomėjimo, ji paklausia be nuostabos. Jie kalbasi, tačiau – jokių jausmų. Nors dar rytas, jau pakankamai karšta, kad iš parako ir be kibirkšties liepsna įsipliekstų, per daug karšta, kad jausmai išsiskleisti pajėgtų. Jie – kaip tie augalų lapai, kurie dar nesuglebę, bet kuriuos, numanydamas vidurdienio kaitrą, regi jau suglebusius.

– O fėjų kaminus matėte? – Į jį pakeldama akis klausia.

– Fėjų kaminus?

– Taip, fėjų kaminus.

– Kur jie yra?

– Kolorade.

– Toli nueiti galiu, bet taip toli – tikrai ne.

– Provanse irgi Koloradas yra. Visai netoli, tik sunku rasti. Norit, nuvešiu? Šiandien kaip tik jokių reikalų neturiu.

Ji nieko neklausia, jis nieko nesako.

– Penktadienis, šios savaitės reikalus jau sutvarkiau.

Staiga visi jo kūno nareliai pajunta jai dėkingumą, staiga jam pačiam pasirodo, kad kaip tik šito ir laukė. Staiga pasirodo, kad dar vienos alpaus ėjimo dienos jau neištvertų. Tačiau kaip sau nejučiom kilstelinčią ranką einant keliu tučtuojau stengias pamiršti, taip prisipažint sau ir pasakyt Anne, kad norėtų, nedrįsta. Jis turi eiti. Eiti ir eiti. Jo namai – eiti, savo namų jis nenori palikti.

Kol ūmai smilkteli – jeigu pasakys ne, Anne jos niekada nepriims.

Ir juodvi daugiau niekada nebeturės progos susitikt.

Bet kuo jis čia dėtas?

Ar jis Do ką nors pažadėjo?

Pagaliau kas jam darbo...

Tačiau sako:

– Būčiau dėkingas.

Sušmėžuoja platanų kamienai, vėl atsiveria vaizdas į kalnus, kartais šmėkšteli pastatai – pakelės užeigos, vilos, ką tik pravažiavo mažą apleistą bažnyčią. Žvelgdamas per šoninį langą, prisimena sodą. Ne Anne sodą su mėlyna baseino akim, ne vaiduokliškai rachitišką sodą, prie kurio vaikinukas jį trumpam buvo palikęs, ne Do sodą, kraštuojamą bežiedžių teptukų stiebų ant palangės, bet sodą, kurį šią naktį

sapnavo. Tai buvo labai gražus sodas, jis skydo ir virpuliavo nei ryto, nei dienos, nei vakaro šviesoje – toji šviesa buvo tokia gryna ir skaidri, kad net akis gėlė, kaip anądien akis gėlė iš po uolos ištryškęs pirmapradžio tyrumo vanduo. Negalėjai pasakyt, ar to sodo medžiai buvo jauni ar seni, lygu negalėjai pasakyt, kokios jame augo gėlės – pavasarinės, vasarinės ar rudeninės. O gal žieminės – ir žieminės gėlės tame saulės užlietame sode galėjo žydėti. Tokių sodų gal būta praeityje, prieš daug daug metų, ką gi mes žinome, tokius sodus – jeigu dar spės – gal mums padovanos ateitis, mes irgi nežinome, o jeigu tokių sodų yra ir dabar – tai nebent kraštuose, į kuriuos nė Do nenuskrieja...

Ir išsigąsta. Staiga pasirodo, kad jei dar apie tą sodą mąstys, jis kaip nėrinys, netyčia vieną siūlą patraukus, vėl į kamuolį atgal susivys – nieko iš to sodo neliks. Tik kamuolys su vąšeliu, kaip tą sodą atkurt nebežinančiu, liks. Šios nakties sapną kaip labai trapių ir gražių eilėraščių knygą atsargiai reikia užverst, sako sau – kad kitąkart vėl atsiversti galėtum. Jei kitas kartas dar bus.

Jam atrodo, kad kitas kartas dar bus.

...Tą sodą jam žūtbūtinai reikia išsaugot.

– Štai šiuo taku eikit, – sako Anne, dideliame *parkinge* sustabdžiusi mašiną. – Toj kavinėj jūsų palauksiu. Neskubėkit. Būkit, kiek jums patinka. Aš jau pripratusi. Nuomininkus dažnai čia atlydžiu. Kad neprailgtų, visada knygą pasiimu. Skaitydama nė nepajuntu, kaip laikas prabėga.

– Štai šiuo taku reikia eiti?

– Taip, šiuo. Žiūrėkit, ten planas kabo. Pamatysit, yra čia krioklių. Ir Sachara yra. Fėjų kaminai dar yra. Fėjų kaminai man gražiausi. Būtinai juos susiraskite.

Matė krioklius. Ir Sacharą jau matė. Dabar į fėjų kaminus žiūri.

Tai – mėnulio peizažas, tokių gamtovaizdžių žemėj nebūna.

Betgi matai, būna. Tu nė neįsivaizduoji, ką žemė, oras, vanduo ir ugnis gali nužiesti.

To nei Do, nei joks menininkas, dar daugiau kraštų nei ji apkeliavęs, sukurti negali.

Tik gamta gali.

Lygu joks paveikslas, jokia poema, jokia muzika dangaus gegnių aukščiau tavęs niekada nepakels, nei pakėlė tas kedras, po kuriuo atsigulęs staiga pajutai, kaip pilnatis ir tuštuma viena iš kitos ir viena kiton pradeda lietis. Pameni? Lyg pasaulio sūpuoklės sūpuotųs.

To nereikėtų norėt išsakyt. Yra daug dalykų, kurių išsakyti nereikėtų norėt.

Bet mes vis tiek norime – spalvomis, žodžiais, garsais...

Kadangi vienam to per daug.

Bet dabar nenorėk. Tik stovėk ir žiūrėk.

Jis stovi ir žiūri.

Kol vėl smilkteli:

Visas šitas gražumas prieš pabaigą.

Užtenka, – Do girdi sakant.

Betgi jie tokie trapūs, šitie ochros karjerai...

Šitie ir viso pasaulio.

– Gražu buvo?

– Labai gražu buvo.

– Ji norėtų ateiti pas jus.

Stabdis.

Pro juos lekia mašinos – lenkia, važiuoja iš priekio.

Į abi puses tolsta.

– Ji norėtų ateit pas mane?

– Nežinau. Sakė, norėtų jus pamatyt.

Ilgai žiūri į kelią.

Sankaba, pavara.

Traktorius laukuose, ta pati apleista bažnytėlė, prekyvietė pakelėj: obuoliai, persikai, abrikosai...

Link sienos prie židinio skrieja ramentas, į ją bloškiasi, krinta. Labai lėtai skrieja, bloškiasi, krinta – kaip sulėtintam filme.

Važiuoja tylėdami.

Jos veidas atrodo nuvargęs. Jei jos veidas būtų piktograma, ta piktograma nuovargį reikštų. Tik nuo ko ji pavargusi? Juk ji nieko nedirba, nebent kartais paravi. Pati sakė: ravėt – vienintelis darbas, kurį dirbt man patinka. Staiga smilkteli: ne darbai, kartojimasis ją nuvargino. Šitas begalinis tas pats. Vėl ir vėl. Kiek gali rašyt tuos pačius skelbimus, kiek gali važiuot pasitikt nuomininkų, kiek gali jiems vis tą patį kalbėt? Ir kiek gali ramentas link sienos prie židinio lėkt? Vos priartėji prie to, kas svarbiausia, ramentas link židinio lekia.

Staiga jam pasirodo, kad jis – nei pirmas, nei paskutinis. Kad ji nuomoja vien todėl, kad nepažįstami žmonės pas ją atvažiuotų. Ir kad tiems nepažįstamiems žmonėms ji išsisakyti galėtų. Lig dugno. Bet nuo fotelio svetainės kampe Elisabeth akys ją seka. Tarsi iš slėptuvės. Ar nejauti, nematai, kad jos širdį akmuo slegia? Tą akmenį nuo širdies ji nuritint norėtų. Tačiau kai tik...

Ramentas link sienos prie židinio lekia.

Gal jos net susitarusios? Bet turbūt ne. O jei susitarusios, tas susitarimas turėtų nebylus būti. Anne tai žino. Ir Elisabeth žino. Kad jeigu jinai savo kančią atskleistų ir akmenį

nuo širdies nuridentų, jai dėl ko gyvent nebeliktų. Dėl to jos viena kitos ir nekenčia. Ir viena be kitos apsieit negalėtų, viena kitą kenčia.

Spektaklis kartojas, tik aktoriai keičias.

Gal todėl taip ir sutriko?

Kadangi įprastas scenarijus plyšo: sakė, norėtų jus pamatyt.

Tiek metų, tiek nuomininkų, o pirmą kartą tai atsitiko. Štai dabar atsitiko.

– Dangaus šviesa labai graži, – sako, kai, pravažiavęs miestelį, kuris dabar jam jau didelis miestas atrodo, vingiuojančiu plentu link aukštų, stačių uolų kyla. Sako, kad ką nors pasakytų.

Ji tyli.

Tik prieš pat vartus sustabdžiusi mašiną taria:

– Atveskite ją. Pasakykite, kad ateitų. Šįvakar, dabar. Dabar arba niekad. Jeigu bus ir ateis, taip reikėjo. Jeigu nebus ir neateis, taip irgi reikėjo.

Mašina pro vartus įvažiuoja, eglės paunksnėj sustoja. Mašiną visada čia palieka.

Elisabeth sėdi šezlonge, šezlongas į kalnus ant terasos krašto pasuktas, ji nugara į juos sėdi. Skaito. Turėtų girdėt, kad parvažiavo, bet neatsigręžia.

– Gal galėčiau paprašyti trupučiuką padėti? – Ištraukus raktelį, verdama dureles klausia.

– Mielai, jei tik sugebėsiu.

– Sugebėt čia nieko nereikia, minutę sugaišim, ir viskas.

Išlipa. Jis irgi. Durelės du kartus trinkteli.

– Kviečiu jus, – atsisukusi taria. – Ar ji ateis, ar neateis. Aperityvo. Raudono ar balto martinio, armanjako, pastiso. Šituos namuos visko yra, jūs labai mandagus, visada atsisakote, neatsisakykite. Bent šį vakarą neatsisakykite...

– Ačiū.

– Taip, aperityvo valandą dangaus šviesa čia graži. Vakarop dangaus šviesa visada čia graži.

Atrakint ilgai negalėjo, turbūt nedažnai į šį skardinį lauko sandėliuką ateina, spyna užrūdijus.

– Gal aš pabandysiu?

– Palaukit, aš žinau, kokiu kampu raktą pasukti.

Raktą įvairiais kampais sukinėja, raktas vis stringa. Pagaliau spyna atsišauna. Ir jis įžengia senų daiktų karalijon.

Įžambiai sukrauti skėčiai nuo saulės, grotelės, galbūt tos pačios – vos nesukėlusios gaisro, tušti gėlių puodai, ant pakrypusios kabyklos sukabinti nudėvėti drabužiai, pageltusių laikraščių krūvos, pažemiui išsirangiusios žarnos – jų nebereikia, automatinį laistytuvą prieš kelerius metus įsirengusi.

– Jei tą staliuką ištraukti galėtumėt... Būčiau dėkinga.

Laukan išneša tinklinį hamaką, šezlongus sulaužytais kaulais, suglebusį čiužinį išvelka.

Yra daiktų, gyvenančių trumpiau už žmones, juos vis naujais keisti turi. Bet su atgyvenusiais daiktais atsisveikint sunku – kaip sunku praeitin nurašyti metus.

Gal su daiktais dar sunkiau atsisveikint nei su žmonėm?

Pagaliau ligi staliuko prisikasa.

Vėl atgal tempia čiužinį, įneša šezlongus, hamaką.

...Viską čia sutvarkyti reikėtų. Vieną dieną turėčiau pasakyti Alice. Kad ateitų ir sutvarkytų. Nors iš tiesų nieko čia tvarkyti nereikia. Reikėtų išvežt. Pasamdyti mašiną, sukraut ir išvežt. Į sąvartyną.

Taip galbūt dabar mąsto. Žiūrėdama, kaip jis lauke nuo staliuko nugraibstinėja voratinklius.

Galbūt.

O gal ne.

Nežino.

Tačiau beveik tikrai žino, kad neišveš.

Niekada neišveš.

Galbūt vieną dieną sudegins.

Kartu su namu.

Ir su visu sodu sudegins.

Viską sudegins.

Pasąmoningai nori sudegint.

Taip sako Do.

Bet ką gi ji žino?

Ir Do – iš kur, ką ji gali žinot?

Ką mes išvis vieni apie kitus žinom?

Jei patys apie save nieko nežinom.

– Palaukit, padėsiu.

– Ne, ne, nesunku. Vienam patogiau.

– Taip. Ana ten, prie levandų. Ant krašto.

– Čia bus gerai?

– Čia bus gerai.

– ...Tu pirmas, kuris pasisakei. Pasitaikydavo susipažint. Žinodavau – gyvena pas Anne. Tačiau niekad neklausdavau. Tik pasiteiraudavau, lyg nežinočiau – prošal ar čia apsistoję? Jie atsakydavo – čia. Ir daugiau nieko. Tu pirmas, kuris jos vardą ir pavardę ištarei.

Anne.

Melisso.

– Sveika, Anne.

– Sveika.

– Seniai nesimatėm.

– Taip, seniai nesimatėm.

– Nė nebežinojau, kaip tu atrodai.

– Aš irgi nebežinojau, kaip tu atrodai.

– Daug metų prabėgo.

– Taip, labai daug metų prabėgo.

– Bet niekas čia nepasikeitė.

– Pati gi žinai – kaip buvo, taip viskas čia liks. Juk pažadėjau.

– Net ir šitas aperityvo staliukas...

– Staliuką tai tau išnešiau. Kad būtų, kaip buvo. Žinai, vienądien pamaniau, kad labai jau pavargęs. Ir nuomoti pradėjau, nuomininkams jis per mažas. Nusipirkau teko stalą, žiūrėk, ten stovi.

– Tekas madingas, dabar visi teką perka.

– Kai pirkau, nežinojau, kad tekas į madą ateis.

– Tu kaip buvai, taip graži likai, Anne.

– Tu maloni. Kaip buvai, taip likai.

– Tu taip sakai.

– Išgerkim. Apie tai nekalbėkim. Geriau išgerkim ko nors. Pastiso, martinio, gal viskio? Nežinojau, ko tu norėsi, visus butelius, kiek turiu, išnešiau.

– Ačiū tau. Čia tiek visko, kad nė nebežinai, ko norėt. Galbūt šlakelį pastiso. Aniems laikams prisiminti.

– Pastisą vis mėgsti?

– Dabar mažai jau geriu.

– Aš kartais nepajuntu.

– Liūdna ir man kartais būna.

– Apie tai nekalbėkim.

– Tu turi kam išsisakyt, Anne?

– Į tavo sveikatą. Čin, čin, – kaip sakydavo Nathalie. Prisimeni Nathalie?

– Visus aš prisimenu. Kur ji dabar?

– Nežinau. Iš nieko naujienų – jokių.

– O atrodė, neišsiskirsim.

– Atrodė.

– Seniai visa tai buvo.

– Seniai...

– Nuotraukas bent pažiūri?

– Tik muzikos pasiklausau. Kurios anuomet klausydavom.

– Ką mes klausydavom?

– Ellą Fitzgerald mes klausydavom. Satie...

– Keista, visai pamiršau, ką mes klausydavom.

– Muzikos tu per daug niekad nemėgai. Tau – piešti, tapyti... Nori, uždėsiu?

– Gal ne. Kitąkart.

– Manai, dar susitiksim?

– Aš nežinau. Tai jis viską žino.

Gurkšteli viskio. Ledukai jau spėję ištirpti. Viskis darosi šiltas.

Motinos pripilta Elisabeth taurė stovi nepaliesta.

Jie keturiese sėdi. Prie mažo staliuko. Tačiau tik juodvi šnekas.

Saulė pamažu žemyn krypsta.

Elisabeth balta suknele vilki.

Anne – ta pačia, kuria vilkėdama jį pasitiko. Ryškiai raudona.

Do ilgu sijonu ir palaidinuke vilki. Jos ilgo sijono ir palaidinukės spalva vardo neturi. Pavadinkim ją pilkai ruda. Nors ir nelabai gražiai skamba.

Dirvinė pelė.

...Do tik atrodo, kad aš viską žinau. Iš tiesų aš nežinau nieko. Apie ką jos dar kalbėtis galėtų? Betgi visai nesvarbu, apie ką jos šnekėsis. Juodvi turėtų šnekėtis, kaip šnekasi žmonės, po ilgo nesimatymo vėl susitikę – apie viską ir nieką. Taip, dabar tau atrodo, kad žmonės, po ilgo nesimatymo vėl susitikę, šnekas apie viską ir nieką.

Kad ir:

– Sodas išaugo.

– Taip, sodas išaugo.

– Nicolas jį tebeprižiūri?

– Kai paskambinu, atvažiuoja.

– Kartais matau, kaip važiuoja. Kyla dulkės, „Citroën“ krypuoja, jis link tavo vilos važiuoja. Kai kada dar vienas žmogus greta sėdi. Tai – jo sūnus?

– Tai – jo sūnus. Jam padėt atvažiuoja. Olivier.

– Kai Pierre jį pasamdė, jis dar vedęs nebuvo.

– Tada dar vedęs nebuvo.

– O dabar jau sūnus...

– Taip, jau sūnus.

– Greit laikas bėga.

– Laikas greit bėga. Kuo toliau, tuo greičiau. Tau taip neatrodo?

– Atrodo. Man irgi atrodo, kad laikas kuo toliau, tuo greičiau bėga.

Arba:

– Įsidėk dar ledukų. Karšta, ledukai greitai ištirpsta.

– Ačiū. Man patinka, kaip jie tilindžiuoja. Kai pasuki taurę. Girdi? Lyg žiemos varpeliai karštą vasaros dieną skambėtų.

– Ne, tu tikrai nepasikeitei. Kalbėdavom apie paprasčiausius dalykus. Ir staiga ką nors labai gražaus pasakydavai. Pamanydavau, gal tau geriau rašyti reikėtų?

– Kalbu negalvodama. Gal kartais išsprūsta. Bet rašyt nemokėčiau.

– Daug tapai? Sako, iš namų retai išeini.

– Daugiau nieko neveikiu. Tik tapau, arba piešiu. Nežinau kam. Tikriausiai dėl to, kad daugiau nieko nesugebu...

– Tu gerai siuvi. Pameni, mane visą apsiūdavai?

– Siūt aš nemėgstu. Iš draugystės apsiūdavau.

Arba:

– Tada jaunos mes buvom.

– Tada jaunos mes buvom.

– Bet aš jaučiaus nelaiminga.

– Ir aš jaučiaus šiek tiek nelaiminga. Jaunystėj viską turi. Bet norisi kažko dar daugiau. Tik paskui supranti, kad nieko daugiau niekada neturėsi. Kad daugiau nieko turėt negali.

Ne, ne, tik jau ne taip, šitaip kalbėtis jos tikrai negalėjo.

Net ir po ilgo nesimatymo žmonės šitaip nesikalba. Ypač po nesimatymo. Ilgo.

Tačiau iš tikrųjų visai nesvarbu, apie ką abidvi kalbėjos.

Visai.

Svarbu – susitiko.

O ar kalbėjosi apie ledukus, ar apie sodininką ir jo sūnų, ar apie metus, taip greitai prabėgusius, ar apie gėles, ar apie šunyną, galėjo kalbėtis ir apie šunyną – greitai aštuonios, šunys tuoj skalyt pradės, – visai nesvarbu.

Svarbu – susitiko.

Ir dar svarbu, kad Do pagaliau paklausti išdrįso:

– Anne, gal galėčiau į namą įeit? Taip seniai viduj bebuvau...

Anne liks sėdėti. Jos veide nė vienas raumenėlis nekrustels. Tačiau jam atrodys, kad atsistojo. Ir rankas išskėtė.

– Tik ne dabar. Ne šį kartą. Aštuonios. Vakarienę ruošti turiu.

Ir pridurs, nors žinos, kad ir Do žino, jog – netiesa:

– Svečių šįvakar ateis.

Pameluos.

Kad suprastų.

Nei šįkart.

Nei niekada.

Do supras.

Gal ją palydėti būtų turėjęs?

Nepalydėjo.

Tik žiūrėjo, kaip tolsta – terasa eina, per vartus žengia, keliuku kopia, už aukštyn kylančio posūkio dingsta. Labai vieniša. Pasakius:

– Ką gi... Nebetrukdysiu. Ir man metas grįžt. Lik sveika, Anne. Ačiū.

– Tai tau ačiū, kad atėjai. Tikrai, seniai nesimačiusios buvom, pasimatyti reikėjo. Lik sveika.

– Sudiev.

– Sudiev.

Jos abi labai vienišos.

Ledukai nebaigtam gert Do stikle dar neištirpę. Mintyse pasuka taurę. Ledukai sutilindžiuoja.

Elisabeth sako:

– Ji nelaiminga. Bet nepikta. Tu nelaiminga. Bet ir pikta.

Anne nieko nesako.

Į kalnus Anne žiūri.

– Šiandien šeštadienis, turgaus diena. Su Elisabeth visada šeštadieniais turgun važiuojam. Ją kavinėj, kur su jumis susitikom, palaukti palieku. Vaisių, daržovių, sūrių visai savaitei prisiperku. Labai gražus turgus. Gal norėtumėt su mumis nuvažiuoti?

– Ačiū, šiandien norėčiau vienas pabūti. Nei eit, nei važiuot šiandien niekur nenoriu. Labai daug ėjau. Dėkui, kad vakar prie fėjų kaminų nuvežėt. Labai gražu buvo.

– Kaip norit. Ką prarandat, nežinot. Ką prarandam, mes niekad nežinom. Bet visko turėti negalim. Jeigu pavargot...

– Šiandien tik baseine norėčiau gulėt.

– Ką gi... Jūsų valia. Mes perpiet grįšim.

Dar viena diena. Saulėta ir karšta. Figos. Daug figų prikritę. Kai naktį link terasos krašto šlapintis ėjo, girdėjo, kaip

bumbsėdamos krinta. Iš po didelių lapų. Nelyg lopšių. Atsitrenkdamos į laiptelius, tako akmenis, pleišėjo. Tarsi granatos. Mūsų jausmų.

Apie jas dabar labai daug vapsvų dūzgia.

Šiuose kraštuose daug vapsvų.

Prisimena, Anne sakė, kad prieš porą metų net gaisrininkus – gelbėtojus kviestis turėjo. Po stogu lizdą įsitaisiusios buvo.

Trinkteli vienos, paskui antros durelės.

Mašina pro vartus išvažiuoja, už aukštyn kylančio posūkio dingsta, vėl vapsvas dūzgiant girdi.

Figmedis toli, bet vapsvas dūzgiant labai garsiai girdi.

Rytas išaušęs, diena dar neprasidėjusi. Laikas įtrūkęs. Niekas nekrusteli. Jis ant vandens nuogas guli. Į abi puses ištiesęs rankas. Tarsi pasiduotų. Prieš šį dužlų stinglumą. Akimirka ir amžinybė dabar – tas pats. Akimirka amžinybėn išsiskleidė. Amžinybė susitraukė akimirkon. Niekas nevyksta, nieko nebeįvyks. Veiksmažodžių nebeliko. Gali tik sakyt:

Dangus.

Uolos.

Tujų alėja.

Vanduo.

Jei nori, gali dar pridėt:

Labai aukštas dangus.

Labai stačios uolos.

Labai plati tujų alėja – kaip siena.

Labai tyras vanduo.

Ir viskas.

Bet tai nieko nereiškia.

Iš tiesų sakyti nieko nereikia.

Pasiduot dabar reikia.

Nebent suktis gali – be jokių pastangų. Tik panorėk, ir vanduo tave sukti ims. Ir regėsis, kad ne vanduo tave suka, o dangus virš tavęs sukas. Labai gražu bus. Ir iškilminga.

Tartum per pakylėjimą.

Vandens sukamas pamato mažą taškelį.

Tas taškelis toks mažas ir taip toli, kad atrodo – smeigtukas. Tik įsižiūrėjęs pastebi, jog ne smeigtukas – vos vos šlaitu apačion slysta. Labai pamažu slysta. Bet slysta.

Krusteli tujų šakelės – prabudimo nerimas tujomis perbėga.

Taškelis slysta, ilgėja, iš brūkšnelio žmogaus siluetu virsta.

Suraibuliuoja baseino vanduo.

Nuo eglės viršūnės purpteli šarka.

Kiaušinis dūžta, akimirka nuo amžinybės tartum trynys nuo baltymo skiriasi, akimirka ir amžinybė reaktyvinio lėktuvo greičiu viena nuo kitos žaibiškai toldamos skrieja.

Dirvinė pelė.

Do.

Tai Do eina.

Ir staiga viskas atgyja.

Iš baseino iššoka, rankšluosčiu gaubiasi.

Dar toli, apsirengti galėtų, kažkodėl nesirengia, tik į didelį rankšluostį, kryžiuodamas rankas, supasi.

Žiūri, kaip keliuku leidžiasi, pro vartus eina. Dabar jau mato, kad ant krūtinės pasikabinus krepšelį. Viena ranka šuniuką už pavadėlio vedasi. Aną vakarą toksai ramus buvęs šuniukas strykčioja, nutrūkti norėtų. Kita ranka gervuoges skabo. Paeina, sustoja, gervuoges skabo. Takas, kuriuo ji žingsniuoja, Anne valdų pakraščiu puslankį suka, juo, neužėjęs į kiemą, ten, apačioj, pro žemutinius vartus iš Anne valdų išeiti gali. Eis ir išeis. Gervuogių pasirinkt užsimanė.

Kur gervuogių yra, ten ir eina. Uogauja. Jo nė nepastebi. Kas jis jai, kad pastebėtų? Tik gervuogės jai dabar rūpi.

Taip sako sau. Dar sako sau, kad praeis. Eis ir praeis. Nors žino, kad nepraeis. Betgi žiūrėk, jau praėjo. Prie žemutinių vartų artėja.

Krūpteli.

...Aš nežinau.

Tai jis viską žino...

Išties ir tai žinojo.

Žinojo – taip bus. Žinojo, kad jos einamas takas ūmai stačiu kampu lūš. Kartu su taku – visas pasaulis. Bet vis tiek krūptelėjo.

Ko dabar krūptelėjai, jeigu žinojai, kad šitaip bus? Gal net truputį norėjai, kad šitaip būtų?

Kad stabteltų. Į tave atsisuktų. Ir tiesiai per žolę prie baseino mažyčiais žingsneliais pasuktų. Labai lėtai eitų. Tais mažyčiais žingsneliais pievą dygsniuodama.

Iš draugystės apsiūdavau.

Gaila žmonių, kurie su pašaukimu prasilenkia.

Dirvinė pelė...

Jos veidas tikrai labai prakaulus.

Pamano – dabar, kai prieš jį stovi, jam į akis žiūri.

– Visos sudžiūvusios, – sako. – Tik vieną kitą randi. Paunksnėse, kur neprasiskverbia saulės šviesa. Visas rankas į spyglius susibraižiau. Pažiūrėk, kokios rankos. Palaidine ilgomis rankovėmis apsivilkti turėjau. Nepagalvojau.

Maudeisi? Atsiprašau, kad sutrukdžiau. Niekam trukdyti nenoriu. Bet vos išeinu, sutrukdau. Žinau, kad apie mane ir taip sako: vos išeina, sutrukdo. Kuo labiau sutrukdyti nenoriu, tuo labiau sutrukdau.

Dar sykį atleisk, atvirai sakant, šįkart tave sutrukdyti norėjau...

– Nebekalbėkite. Sakykite tiesiai.

– Taip, tu viską žinai. Ir tai žinojai. Žinojau, kad ir tai žinai. Nuo tavęs gi viskas priklauso.

...Tau tik atrodo, Do, kad aš viską žinau. Ir kad nuo manęs viskas priklauso. Iš tiesų aš daug žinau. Ir nuo manęs daug kas priklauso. Tačiau nė aš ne viską žinau. Ir nuo manęs ne viskas priklauso. Tu turi savo gyvenimą, Do. Jį gyveni. Ir nuo tavęs pačios gal ne viskas, bet vis tiek priklauso šis tas. Daugiau ar mažiau. Visi mes turim savo gyvenimus. Gyvename juos. Ir nuo mūsų pačių gal ne viskas, bet vis tiek priklauso šis tas. Daugiau ar mažiau. Tikriausiai... Galbūt. Tačiau pakaks apie tai. Dabar jau sakyk. Pati pasakyk. Nors ir žinau, ką pasakysi.

Ir Do sako:

– Jos išvažiavo. Mačiau, kaip išvažiavo. Kiekvieną šeštadienį turgun važiuoja. Kiekvieną šeštadienį taku pereinu. Pro vienus vartus įeinu, pro kitus išeinu. Į kiemą neužsukdama.

– Nebekalbėkite. Sakykite. Sakykite tiesiai.

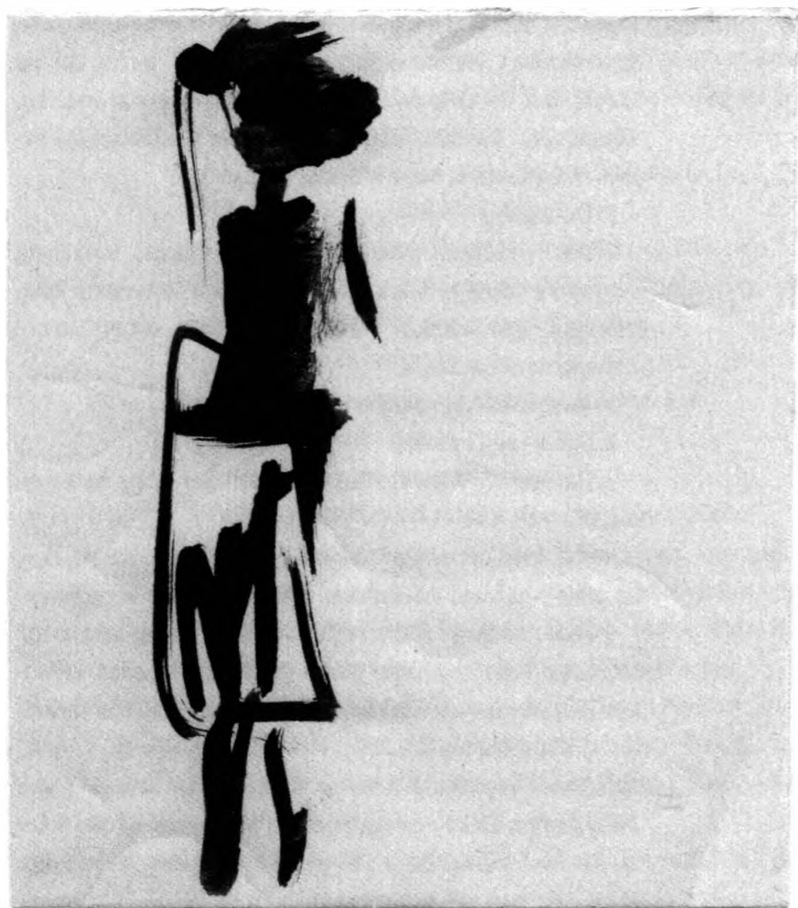
Ir dabar jau Do sako.

– Gal leistum man namus apžiūrėti? Seniai tų namų viduj buvau...

Matai, kaip būna, Do: žinojau, ką pasakysi, o kai pasakei, ką daryt – nežinau. Nebežinau. Iš tiesų nieko nė aš nežinau.

Ir kodėl sakai *tų?* Kodėl nesakai *šių?* Lyg jie ne šalia, o toli toli būtų. Kaip kad Anne sakė – *keliaukit*. Ne *eikit, keliaukit*. Tartum nuo jos vilos iki tavo griuvėsių driektųsi dešimtys, šimtai kilometrų.

...Tikrai, jos veidas labai prakaulus, sako sau, jai į akis žvelgdamas. Oda – pergamentinis popierius. Saulės šviesa dar kiek sustiprės, ir visi jos skruostikauliai persišvies. Iš tikrųjų net ne pergamentinis, o sviestinis popierius.

Jos skruostikauliai jau dabar šviečias. Aukšta kakta. Labai ploni, juodi antakiai – ne lenkti, o angliuku įkypom linijom įrėžti. Lyg trikampio įžambinės. Gilios akiduobės, iš kurių žvelgia akys, nieko neprašančios. Tik labai liūdnos. Iš akių dugno atsklindantis liūdesys blakstienų plaukelius vos vos virpina. Reikia gerai įsižiūrėt, kad pamatytum, jog liūdesys blakstienų plaukelius virpina. Rytmečio saulės šviesoj.

Taip, jis su Do Anne kieme stovi. Anne kiemas labai didelis jam staiga pasirodo. Nuo čia ligi namo reikia ne eit, o keliaut. Pirmiausia turi pereiti pievą, paskui užlipti laipteliais, prie kurių geltonuoja didelis, iš šaknų virstantis kaktusas – vis pamirštu paprašyt Nicolas, kad iškastų, nebegyvens, tik kankinsis, kam jį kankint? Paskui bus gėlynas, prie kurio apie nukritusias figas taip garsiai dūgzdamos ratus suka vapsvos, kiek toliau – kitas, aną vakarą nebaigtas ravėt, pagaliau – teko stalas, prie kurio jis su Anne kasryt geria kavą ir prie kurio prieš vakarienę su Elisabeth ji išneša halogeninę lempą. Pro duris iš svetainės. Kurioje – mėlynas stalas.

Labai didelis kiemas staiga pasirodo.

...Jos į turgų jau nuvažiavusios. Vietą, kur pasistatyti mašiną, Anne turbūt taip pat susiradusi. Ir Elisabeth kavinėj palikusi. Gal Elisabeth dabar į nuotrauką su ano amžiaus pradžios levandų kirtėjomis žiūri? Tačiau nors žiūri, tikriausiai mato tik tai, kad nuotrauka kabo. Levandų kirtėjų nemato. To, prie ko pripranta, akis nebemato. O Anne galbūt dabar perka sūrius? Jam norėtųsi, kad Anne dabar pirktųsi sūrius. Ir ne pagal skonį, bet pagal vardus rinktųsi. Koks sūrio vardas jai gražiausias būti galėtų? *Cantal*? *Emmental*? *Morbier*? Kažkodėl jam atrodo, kad gražiausias sūrio vardas jai *Rocamandour*. Ir kad jei sūnų būtų turėjusi, *Rocamandour* vardu jį pavadinusi būtų.

Kodėl tu nedrįsti? Ko gi delsi? Juk jau viskas nuspręsta. Seniai viskas nuspręsta.

Ji laukia, o tu fantazuoji.

Bet dar labiau jam norėtųsi, kad Anne sūrių, vaisių, daržovių jau prisipirkusi būtų. Visai savaitei. Ir kad dabar gėles pirktų. Prieš tai, kad lengviau būtų, krepšį bagažinėn nunešusi. Ir kad gėles taip pat pagal vardus rinktųsi. Kokios gėlės vardas jai gražiausias būti galėtų? *Jasmin, mimosa, camélia?* Kažkodėl jam atrodo, kad jeigu paklaustų, ji pasakytų, jog jai gražiausias gėlės vardas – *pensée*. Išvertus – mintis. Našlaitė – lietuviškai. Galbūt visos mūsų mintys šitame pasaulyje truputį našlaitės? Prisimena virpant jų lapelius. Šiek tiek panašiai kaip kosmosiukų... Našlaites Anne dabar perkasi.

– Eikite. Eikite ir žiūrėkite, – sako.

Ir ji apsigręžia, šuniuku vedina eina.

Rankšluostin susisukęs, jis jai iš paskos seka.

Jie visi trys taip keliauja – eina per didelę pievą, laipteliais lipa, pro figmedį, du gėlynus, teko stalą praeina. Jam atrodo, kad labai ilgai nuo baseino lig vilos slenksčio keliauja.

Pro bambukinių pinučių tarpelius krintanti saulės šviesa luisteliais skeldi. Luisteliai mėlyną stalą akija. Lyg ant jo švytinčių trupinių būtų priberta. Prieblandoj skendinčios svetainės gale – Elisabeth supamasis krėslas. Virš Elisabeth krėslo paveikslas kabo. Jeigu nežinotum, kas jame nutapyta, tik įsivaizduoti galėtum. Bet ir kai šviesu, įsivaizduoti turi, kas jame nutapyta. Didelis bedaiktis paveikslas virš Elisabeth krėslo kabo, tik spalvų potėpiai, linijų sukiniai – viską įsivaizduoti gali. Prie minkštasuolio krašto, kur Anne paprastai sėdi, toršeras stovi. Su kiek pakrypusiu kūginiu abažūru. Šalia toršero – lentynos, tose lentynose – knygos, albumai, daugumos jų nugarėlės pageltusios. Ir aibė visokių

menkniekių: skulptūrėlių, mažyčių vazelių, dėžučių... – to, ką suaugusių žmonių žaislais pavadinti galėtum.

Daikčiukų tose lentynose daug.

Sakome – suvenyrai.

Se souvenir – prisiminti.

Dabar jau žino, kad metų metus šitoj svetainėj niekas nejudinta. Gal net norėdamas pajudint nebegalėtum – laikui bėgant, daiktai ir daikčiukai kaip augalai savo vietose įsišaknija. Išrauk, ir numirs.

Tik didelis židinys tokį vaiskų vasaros rytą čia nereikalingas atrodo. Jeigu nebūtų, gal dairytumeis ir spėliotum, ko gi čia trūksta. Bet kai yra, nereikalingas atrodo. Kaip žarsteklis, dumplės, semtuvė, o ir tos malkos nišoj šalia. Iš stirtos patvory Nicolas atneštos ar karučiais, kuriuos prie sandėliuko matė, atvežtos. Ir sukūrenti nespėtos. Kitos žiemos laukiančios. Betgi žiema negreit dar ateis. Niekada neateis. Žiemų čia nebūna. Todėl visa tai: židinys, židinio įrankiai, malkos – nereikalinga atrodo. Tačiau be viso to kažko trūktų. Tikriausiai atrodytų, kad kažko trūksta.

– ...Pierre paprašė. Dorothée, vienądien sako, nubraižyk man mano namo planus. Ruduo buvo. Spalio pabaiga ar lapkritis būti galėjo, prisimenu, lijo. Labai bjauriai lijo. Kambary, kur virtuvė dabar, mudu stovėjom. Virtuvės langą lietaus čiurkšlės kapojo. Danguje labai juodi debesys vartės, vėjas, atrodė, stogą nuplėš. Už to lango dar nieko nebuvo, vien tik dykynės, brūzgynai, sodą vėliau pasodinom. Labai apsiniaukus, rūškana diena buvo. Tartum maiše. Pagalvok ir peržiem nubraižyk, sako. Pavasarį norėčiau pradėti statyt. Į durų staktą pečiais atsirėmęs, atmenu, prašo. Ir dabar dar matau, kaip nuo jo lietpalčio skvernų lašai kapsi. Iš lauko ką tik atėjęs. Šlapias. Iki paskutinio siūlelio permirkęs. Ką jis per tokį orą lauke veikti galėjo? Iš po stalo

taburetę ištraukiau. Ant jos atsisėdau. Kokių namų, Pierre, tu norėtum? Nubraižyk, sako, kaip tau atrodo. Kokiuos tu pati norėtum gyventi.

– ...Būdavo, pasiteirauju: Pierre, ar gerai šitaip bus? Ir jis linkteli galvą – gerai. O kai klausdavau, kaip manai, Pierre, jis: o kaip tu? Ir kai pasakydavau, visada: aš – taip pat. Kartodavo, aš atvažiavėlis. Tu šitam krašte gimus. Daryk taip, kad prie šio krašto derėtų. Kad prie šio krašto pritiktų. Ir kad šiam kraštui patiktų. Taip ir sakydavo – kad šiam kraštui patiktų. Arba – mes seniai jau pažįstami. Tu gi žinai, ko aš noriu. Sykiais pridurdavo, ir ko Anne nori, žinai, tu taip pat seniai ją pažįsti. Bet Anne... Anne tai beveik nesikišdavo. Namai – vyro rūpestis, sakydavo Anne. Su ja apie viską kalbėdavom, geresnių draugių, kokios anais laikais buvom, būti negali, bet vos prabildavau apie namus, ji: namais rūpinas Pierre, tarkis su Pierre.

– ...Aną paveikslą jam nutapiau. Jo trisdešimt trejų metų proga. Ta galinė siena labai tuščia buvo, reikėjo ką nors pakabint. Ir nutapiau jam paveikslą. Su Serge atnešėm. Sakau, Pierre, tavo trisdešimt trejų metų proga nutapiau tau šitą paveikslą, ant galinės sienos jį pakabinti reikėtų. Pastatėm ant židinio krašto. Žiūrėjo, labai ilgai į šitą paveikslą žiūrėjo. Paskui sako, ačiū tau, Dorothée. Ir pakabinom. Tą pačią popietę. Pakabinę šampano išgėrėm. Keturiese: aš, Pierre, Anne, Serge. Vakare daugiau žmonių atvažiavo. Balius buvo. Tada nežinojom, kad nedaug jam telikę. Kas galėjo žinot.

– ...Vienądien klausia, o kas čia bus? Sakau, židinys čia, Pierre, bus. Truputį nustebo. Židinys? Taip, sakau, židinys. Ugnį aš mėgstu. Man patinka į ugnį žiūrėt. Kaip į vandenį valandų valandas į ugnį galėčiau žiūrėt. Tik niekada nepagalvojau, kad židinys mano namuos būti galėtų. Gerai,

pastatykit man židinį, sako. Ir mudu pastatėm. Aš nupiešiau. Serge jį sumūrijo. Sakau, Serge viską mokėjo. Statytojas buvo. Visa jų giminė statytojai buvo. Tėvas, senelis... Brolis. Jo brolis taip pat. Visi jie viską mokėjo.

– ...Galima sakyt, prie šito židinio mirė. Per pačias Kalėdas, irgi daug žmonių buvo. Židinys degė. Jis pelenus žarstė. Tuo žarstekliu. Mudu su Serge jį ligoninėn vežėm. Be Anne. Kai tai atsitiko, Anne prie eglutės sėdėjo, ant eglutės girliandų lemputės mirksėjo. Labai gražią eglutę jie tais metais turėjo. Anne tiktai suklykė – Pierre! Kai jis suglebo. Ir pati iš karto suglebo. Paskui isteriškai juoktis pradėjo. Ji jau žinojo, kad daryk ką nedaręs. O mes jį ligoninėn vežėm. Miestelio ligoninėj – čia nieko negalim, į Avinjoną! Visą kelią, kol greitąja į Avinjoną važiavom, Anne juoką girdėjau. Garsiau nei sirena juokės. Nė nežinau, kaip nuvažiavom. Nes kelio taigi nebuvo. Tamsoje į tamsą važiavom. Paskui labai daug šviesos buvo. Kai pasakė, kad viskas.

– ...O už šito stalo kiek mūsų žaista... Matai, už šito mėlyno stalo. Su rulete. Sakau, Pierre, šitoj svetainėj didelio stalo reikėtų. Jis sako, nupiešk, Dorothée, man didelį stalą. O Serge tegul jį padaro. Ir aš nupaišiau. O Serge jį padarė. Su rulete. Paskutinę minutę ją sumaniau. Serge sako, kaipgi dabar vidury šito beveik gatavo stalo ruletę aš tau įtaisysiu? Įtaisysi, sakau. Ir įtaisė. Visų galų meistras buvo. Ir mes prie jo žaisdavom. Prie šito mėlyno stalo. Vakarais. Ištisomis naktimis.

Paspaudžia.

Ruletė vilkeliu ima suktis. Atsitiesia, per kelis žingsnius atsitraukia. Žiūri. Ruletė labai ilgai sukas. Sukas ir sukas. Atrodo, niekada nesustos. Aną vakarą toks ramus buvęs šuniukas strykčioja, nuo pavadėlio nutrūkti norėtų. Ant stalo krašto didelė vaza stovi. Labai graži. Krištolinė. Jam trupu-

tėlį baugu. Šuniukas štai šoktels, tą vazą nuvers. Krištolas šukėm pažirs. Mato, kaip krištolas šukėmis žyra. Tačiau Do nebesvarbu niekas.

Įėjo.

Po tiek metų įėjo.

Ir toliau eina.

Dabar tai jau eis.

– ...Štai čia Pierre kambarys buvo, – skleisdama širmą sako. Durų nėra, vietoj durų – storo audeklo širma. – Ir čia – viskas tas pat... Nieko nepakeitė. Angelus tuos matai? Angelus jis mylėjo. Iš visokių kraštų žmonių čia atvažiuodavo, jam angelus veždavo. Visokių kraštų angelai tenai kabo. Tarytum altoriuj. Bet Pierre nemėgo, kai sakydavau, kad tai – jo altorius. O aš tyčia sakydavau. Kiekvienąkart, kai įeidavau. Neklausk, kodėl tai sakydavau, pati nežinau. Į Dievą jis netikėjo. O gal ir tikėjo? Dievas – tai dvelksmas, sakydavo. Dvelksmui nei altorių, nei bažnyčių nereikia.

Do dar kažką apie Pierre, apie jo kambarį kalba. Pusiau suprasdamas, pusiau nebesuprasdamas girdi. Apie laiptus ji kalba. Kad tais laiptais Pierre kartais popiečio siestai užlipdavo. Į mezaniną, jų su Serge sugalvotą. Apie tą langą ir stalą priešais jį dar Do kalba. Kad grįždama iš baseino, pro langą matydavo, kaip Pierre prie jo kažką rašo. Eilėraščius? Ir eilėraščius jis rašydavo. To kaimelio – žiūrėk, ten, kitapus slėnio, kalnuos – vardas Caseneuve. Virš Caseneuve debesis plaukia. Matai? Staiga sustoja. Pakimba. Smakrą kumštin įrėmęs, Pierre į tą debesį žiūri. Paskui eilėraštį rašo.

O Anne dabar našlaites turguje perka. Pakelia vazonėlį, padeda, pakelia kitą, vėl padeda. Bet gal jau bus išsirinkus? Turėtų būt išsirinkus. Kadangi labai jau daug laiko praėjo nuo to, kai sugalvojai, kad ji šiuo metu našlaites pirkti turėtų. Visa amžinybė. Dabar su gėlininku galbūt Anne kalbas.

Nuo senų laikų jį pažįsta, negalėtų tik užmokėt ir nieko nepasakius nueit. O gal laiškus? Tai – Do? Taip, tai – Do. Labai daug laiškų gaudavo. Kartais iš jų pašto dėžutės paimdavau. Jų pašto dėžutė prie vartų tebekabo. Ar tiesa, kad žmonės dabar laiškų neberašo? Tai Do klausia? Taip, tai Do klausia.

Šuniukas strykčioja, jie vėl svetainėn sugrįžta, iš svetainės eina į virtuvę, koridoriun žengia. Koridorius iš viso tamsus, reikėtų šviesą uždegti, kur šviesa, jis nežino. Do viską čia žino, tačiau šviesos nedega, jis jai iš paskos patamsy pusiau apgraibom eina. Kam šituose namuose reikėjo tokio ilgo koridoriaus? Jei paklaustų, galbūt pasakytų. Tačiau jis neklausia, jis išvis nekalba. Tik jinai kalba. Yra gėlių, kurių lapeliai be vėjo virpa, pamano. Vėjo šiandien nėra, našlaičių lapeliai Anne rankose virpa. Pierre eilėraštį apie debesį rašo, jį vakare perskaitys, našlaičių lapeliai Anne rankose virpa. Mato, kaip virpa. Žmonės dabar laiškų beveik neberašo. Žmonės dabar kompiuterius turi. Ir nešiojamuosius telefonus. Savo telefoną jis išjungęs. Do duris atidaro, ant slenksčio sustoja. O čia, šitam sode, – kosmosiukų lapeliai. Viskas čia, šituos namuos ir sode prie jų, šiek tiek virpuliuoja. Ir šviesa, iš Anne kambario krintanti, taip pat virpuliuoja. Koks Anne kambarys, jis matyti nenori. Tu esi tikras, kad durelės du kartus trinktelėjo? Ar šitam gyvenime dėl ko nors tikras būti gali? Do dar kažką kalba, ką Do kalba, jis nebegirdi. *Ce n'était pas trop long, ma chérie?* Anne dabar jau kavinėj. Ne, aš pripratus. Gal pasako, gal nepasako. Bet ir be pasakymo Anne, taip pat jis žino, – pripratus. Gi nieko kita nedaro, tik laukia. Kaip mes visi. Laukiame to, kas niekada neateis. Kadangi to, kas ateina, mums nepakanka. Labai gražus vaizdas pro Anne kambario langą atsiveria. Tai Do sako? Taip, tai Do sako. Bažnyčia su varpine matosi.

Ką dar Do pasakys? Ką dar Do pasakys, jis išgirst nebenori. Nebeišgirs. Staiga labai jau garsiai biliardo kamuoliukai kavinėje sutrinksi. Našlaičių lapeliai jo akyse vos vos virpuliuoja, biliardo kamuoliukai jo smilkiniuos sproginėja. Pierre eilėraštį rašo. Virš Caseneuve debesis kabo. Tuoj dar vienas duris ji pravers.

– Užtenka! Dabar eikit! Jau eikit... Sakau, eikit iš čia!

...Kol ji neatsisuko.

Kol jųdviejų žvilgsniai nesusikirto.

Ramentas prieky, žingsnis, už susikūprinusios nugaros likęs ramentas švysteli priekin, jau grius...

Dabar juodu lauke stovi. Šuniukas strykčioja, šuniukas nuo pavadėlio nutrūkti norėtų.

Labai vaiskus rytas. Šviesos tiek daug ir ji tokia ryški, kad nebematai nieko.

– Ačiū jums.

Tai Do sako?

Taip, tai Do sako.

O gal ne?

Nežino.

Nieko jis nebežino.

Do su šuniuku tolstant junta, kaip nuo pečių didelis rankšluostis slysta.

Daiktų – tiktai tiek?

Nieko aš daug neturiu. Ir nieko labai daug man nereikia.

Būna, kiti atvažiuoja savaitei, o visus namus į lagaminus susikrauna.

Namų, kuriuos į lagaminus susikrauti galėtum, aš neturiu.

Tik truputėlį daiktų.

Taip, šiek tiek daiktų tai turiu.

Juos susimest reikia.

Greitai susimeta daiktus.

„Dėkoju Jums. Turėjau skubiai išvažiuot. Atleiskit. Už viską atleiskit."

Nepasirašo. Kaip pasirašyti, nežino. Tik pinigus šalia padeda.

Raktas.

Taip, raktas.

Dar raktas.

Vos nepamiršau.

Kur raktą palikt jis galėtų? Po kokiu nors akmeniu, gėlių puodu? Ar gali po akmeniu, gėlių puodu palikt svetimų namų raktą? Po akmeniu, gėlių puodu ne savo namų raktą palikt jam baugu. Gastronomėly? Tik kodėl išvis dėl to galvą suki? Juk žinai, kad raktą jam norėtųs palikti kavinėj, iš kurios jį pasiėmė Anne. Su biliardo stalu ir ano amžiaus pradžios levandų kirtėjom. Tegul raktą ten ir palieka. Jeigu jam jau taip norisi.

„P. S. Raktą palieku kavinėj. Iš kurios mane Jūs pasiėmėt."

Dabar – eiti.

Kuo greičiau eiti.

Ir kuo toliau.

Eina. Ne keliu eina, o stačiu taku pakriūtėmis leidžias. Už kaimelio, ties posūkiu, yra takas, kuriuo tiesiai į miestą nueiti gali. Pirmą rytą, kai prisipažino, jog vairuoti nemoka, Anne jam pasakė. Arčiau. Vingiais sukti nereikia. Tuo taku kartą jau leidos. Bet pamatė gyvatę. Nežino, nuodingą ar nenuodingą. Tačiau vis tiek išsigando. Ir daugiau nėjo. Dabar vėl eina. Pakriūtėmis leidžias.

– Jau išvažiuojat?

– Iš kur žinote, kad išvažiuoju?

– Jeigu tiek atvažiuojančių ir išvažiuojančių būtumėt matęs, kiek aš mačiau per savo gyvenimą, ir jūs be vargo atspėtumėt, kas atvažiuoja, kas išvažiuoja.

– Raktą palikti norėčiau.

Anne.

Melisso.

– Kada pasiims?

– Nežinau, kada pasiims.

– Jūs susitarę?

Pečiais gūžteli.

– Visaip pasitaiko. Būna, kad nepasiima. – Skalaudamas bokalus sako. – Susitaria, palieka, o nepasiima. Štai ten raktus kabinu. Matot, kiek jų? Nepasiimtų. Bet Anne aš pažįstu. Atiduosiu. Anne visada su nuomininkais čia susitinka. Turgun eidama Elisabeth pas mane irgi palieka. Ir šiandien buvo, neseniai išvažiavo.

– Žinau...

– Un verre de rosé.

– Bien sûr.

– Un autre.

– Bien sûr.

Apie ką vieną, paskui kitą taurę rožinio vyno gerdamas jis mąstyti galėtų? Dviem taurėms išgerti laiko juk reikia. Vieno stiklo jam per mažai buvo, matai, antrą pasiėmė. Ir tu nebežinai, apie ką dabar jis mąstyti galėtų. O gal tegul apie nieką nemąsto? Argi visada žmonės mąsto? Juk pasitaiko, kad žmonės apie nieką nemąsto.

Tegul kol kas jis apie nieką nemąsto.

Bet šiaip tai...

Būna keistų sutapimų.

Atmeni, kai jis su Do po Anne namus vaikščiojo, tu Paryžiaus kavinėj sėdėjai. Gegužės pradžia buvo, irgi šeš-

tadienis, tu vyną gėrei. Tik ne rožinį, baltą. Rožinio vyno Paryžiuj tu niekada negeri, jeigu nori gaivaus, visada balto pasiimi. Tau atrodo, kad rožinį vyną tik Provanse gerti gali. Kaip ir pastisą. Ir tau visada šiek tiek keista rožinį vyną ar pastisą žmones Paryžiuje geriant matyti.

Bet nesvarbu.

Toj kavinėj taip pat laikrodis ant sienos kabėjo. Ne toks kaip ten, Provanso kavinėj, iš kurios jį pasiėmė Anne. Paryžiaus kavinėj laikrodis be rodyklių ir be ciferblato kabėjo. Atrodo, tokius laikrodžius skaitmeniniais vadina. Tas skaitmeninis laikrodis nėjo, skaičiai nesikeitė.

Ir sutapk gi, kad kaip tik tuo metu, kai prisiminei, jog Provanso kavinėj, iš kurios jį pasiėmė Anne ir kurion jis kas rytą taurės rožinio vyno išgert užsuka, irgi laikrodis neina, pamatei pro duris įžengiant vyrą su kopėčiom. Tas vyras tamsiai mėlynu kombinezonu vilkėjo. Barmenas jį pasitiko, su juo pasisveikino, į neinantį laikrodį ranka mostelėjo. Vyras kopėčias į sieną atrėmė, ant jų užsilipo, laikrodį nuo vinių nukabino, atsuktuvu varžtelius ėmė sukti. Tačiau jam kažkas ten nesisekė. Pastebėjęs, kad vyrui tamsiai mėlynu kombinezonu kažkas ten nesiseka, barmenas prie pat kopėčių pritraukė staliuką, nusiavė, iš pradžių ant kėdės, paskui ant to staliuko užlipo. Kavinėj žmonių buvo nedaug, visi galvas pasukę žiūrėjo, kaip juodu laikrodį taiso. Į kleboną su zakrastijonu buvo panašūs.

Kartais apie nieką mes negalvojam, kartais keistos mintys ateina. Prisimeni, kai barmenas batus varstytis ėmė, šiek tiek susijaudinai – o kas, jeigu jo kojinės purvinos ar praplyšusios bus? Laimė, barmeno kojinės nuostabiai švarios ir nepraplyšusios buvo. Kaip naujos. Pamanei, kad visada švariom kojinėm būtinai reikia mūvėti. Kadangi niekad nežinom, kas mums atsitiks, kada batus nusiauti prireiks.

Ir dar pamanei...

Tu su kitais žmonėmis žiūri, kaip tie du vyrai laikrodį taiso, jis su Do po Anne namus vaikšto. Do labai daug kalba, jis nieko nesako. Ir galbūt dar nė pats nenumano, o tu jau visiškai tikras esi, jog kavinėn su biliardo stalu ir ano amžiaus pradžios levandų kirtėjom jis netrukus ateis. Prieš išvažiuodamas negalės neužsukt. Ton kavinėn, iš kurios prieš kelias dienas jį pasiėmė Anne. Paskutinės rožinio taurės išgert. Tiesa, dar nežinojai, kad ir antros paprašys.

Ir pamanei, kad kai jis rožinį vyną gurkšnos ir tu nebesugalvosi, apie ką jam mąstyt, į tą Provanso kavinę vyras, vilkintis tamsiai mėlynu kombinezonu, irgi galėtų ateit. Pataisyt neinančio laikrodžio. Tau atrodė, jog tai – sutapimas, kurį išpildyt turi. Gražu gi matyt, kaip vyras su kopėčiom ant peties karštą šeštadienio popietę į beveik tuščią kavinę Provanso miestely įžengia. Turgus jau pasibaigęs, žmonės išsivažinėję, kai kurie papietavę, kiti dar pietauja, o tas vyras laikrodžio pataisyti ateina.

Bet dabar, kai jis iš tiesų rožinį vyną gurkšnoja, manai, kad toj kavinėj laikrodis kaip nėjo, taip turi neit. Tu tai žinai, jis taip pat žino. Jūs abu tai žinot, nors ir nežinot kodėl. Bet abiem jums atrodo, kad laikrodis toj Provanso kavinėj turi stovėt. Kaip tu ten sakei? Laikas čia teka, bet nieko iš pirmykščių lizdų nepajudina? Kažkaip panašiai...

Pagaliau koks jūsų reikalas?

Jei kada panorės, barmenas pats vyrą su kopėčiom ant peties pasikvies. Ir galbūt tas vyras su kopėčiom tamsiai mėlynu kombinezonu vilkės.

Tuščia rožinio taurė.

Atsisveikindamas linkteli.

Barmenas atsakydamas kilsteli ranką.

Labai ilgai žvyruota šalikele eina. Eina ir eina. Mašinos jį iš priekio ir nugaros lenkia, prašvilpia, labai greit į abi puses tolsta. Kai dideli sunkvežimiai švysteli, atgalinė vėjo banga bloškia. Vos išsilaiko. Karšta. Daug dulkių. Ne žingsniuoja, o kojas velka. Kad dulkės kiltų. Pats nežino, kodėl jam noris, kad dulkės kiltų. Nors nuo jų batai balti. Ir džinsai vos ne iki kelių. Nuo tų dulkių akys jau ašaroja. Bet vis tiek kojas velka. Eina ir eina. Nudelbęs galvą, sukandęs dantis.

Ne visus bilietus pakeisti gali.

Taip jam prie langelio pasakė.

Kartais atžagaria ranka per akis perbraukia.

Paskui sau nejučiom ima mosuoti. Išgirsta važiuojant, atsisuka, stabteli, mosteli, mašina pravažiuoja. Išgirsta važiuojant, atsisuka, stabteli, mosteli, mašina pravažiuoja. Labai ilgai šitai tęsias. Kol galiausiai atsisuka, mosteli.

Stabdis.

Mašina šalikele slysta.

Kartais daryt neturi teisės.

Bet kartais atrodo, kad ir nedaryt neturi teisės.

– Į Paryžių man reikia.

– Į Paryžių? Iki Paryžiaus – šimtai kilometrų.

– Pavežkit. Pavežkit, kiek galit.

– Aš į Cavaillonq važiuoju.

Jis nežino, kur yra Cavaillonas.

Bet nesvarbu.

Niekas dabar nebesvarbu.

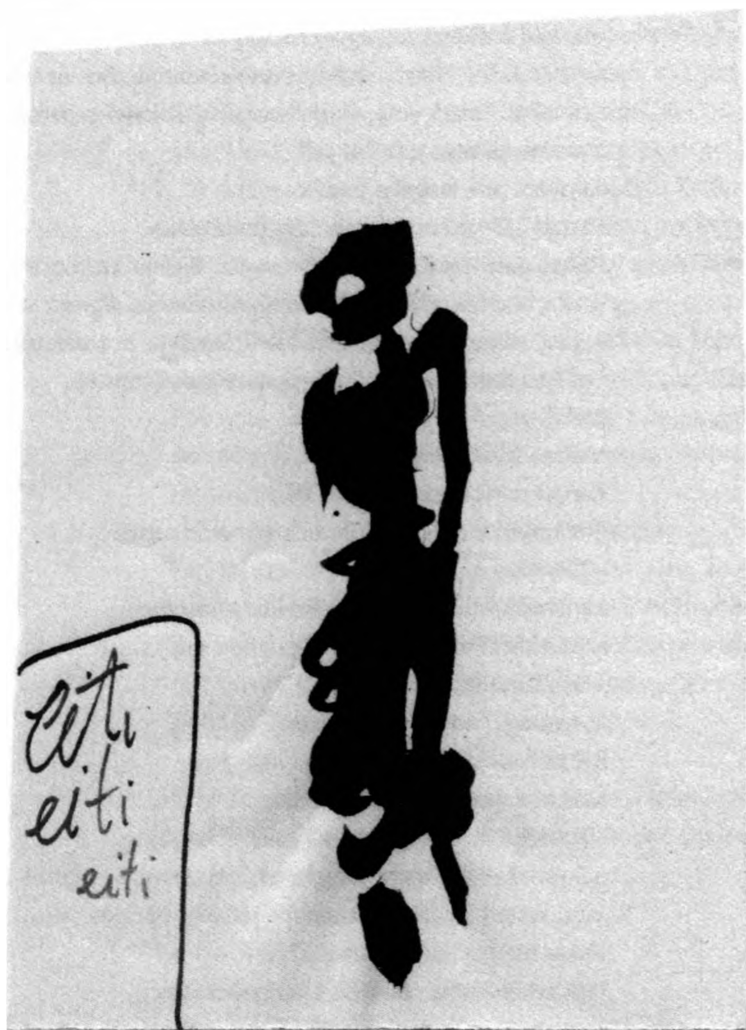
– Pavežkit iki Cavaillono. Jei galit.

...Sušmėžuoja platanų kamienai, vėl atsiveria vaizdas į kalnus, kartais šmėkšteli pastatai – pakelės užeigos, vilos...

Viskas matyta.

Tiek sykių matyta, kad akys jau nebemato.

Žvelgdamas pro šoninį langą, išvysta sodą.

eiti
eiti
eiti

eiti

Ne Anne sodą su mėlyna baseino akim, ne vaiduokliškai rachitišką sodą, prie kurio vaikinukas jį trumpam buvo palikęs, ne Do sodą, kraštuojamą bežiedžių teptukų stiebų ant palangės, bet sodą, kurį aną naktį sapnavo. Tai buvo labai gražus sodas, jis skydo ir virpuliavo nei ryto, nei dienos, nei vakaro šviesoje – toji šviesa buvo tokia gryna ir skaidri, kad net akis gėlė, kaip anądien akis gėlė iš po uolos ištryškęs pirmapradžio tyrumo vanduo. Negalėjai pasakyt, ar to sodo medžiai buvo jauni ar seni, lygu negalėjai pasakyt, kokios jame augo gėlės – pavasarinės, vasarinės ar rudeninės. O gal žieminės – ir žieminės gėlės tame saulės užlietame sode galėjo žydėti. Tokių sodų gal būta praeityje, prieš daug daug metų, ką gi mes žinome, tokius sodus – jeigu dar spės – gal mums padovanos ateitis, mes irgi nežinome, o jeigu tokių sodų yra ir dabar – tai nebent kraštuose, į kuriuos nė Do nenuskrieja. Jei sodas gali būti skaidrus ir permatomas nelyg stiklas, tai toks jis ir buvo, jei sodas gali būti aidus nelyg varpo dūžis, tai toks jis ir buvo, jei sodas gali būti virpantis ir švelnus nelyg vėjo pučiamas šilkas, tai toks jis taip pat buvo. Tame sode buvo didžiulės sūpuoklės, ant jų sūpavosi Elisabeth, ji vilkėjo balta suknele, tos sūpynės vis aukščiau ir aukščiau kilo, galiausiai ją išmetė – Elisabeth nė aiktelt nespėjo, rankas tarsi sparnus išskleidė ir į dangų nuskriejo: žemės trauka ją paleido, tik ramentas terasos pakriaušėn nukrito – matė nelyg sulėtintam filme. Po tą sodą vaikštinėjo Anne, ji savo ilgais pianistės pirštais iš tolo, nedrįsdama prisiliesti, glostė paukščius, labai panašius į flamingus, kaip flamingai jie ant vienos kojos stovėjo, kita smailiu trikampiu sulenkta buvo, ji vis tolyn ir tolyn pro tuos paukščius ėjo, bekraščio sodo gilumoj tarp tų paukščių dingo, sutirpo. Tame sode prie molberto stovėjo Do, jinai tapė, jai tapant paveikslas iš plokščio paviršiaus į trimatę

eiti

erdvę pamažu skleidės, tartum visais langais ir visomis durimis atsilapojantys rūmai į keturias pasaulio šalis vėrėsi, galiausiai ji į tuos rūmus žengė: kaip Elisabeth, Anne irgi pradingo – lyg tylanti šio pasaulio melodija, visatos įsčių namo šaukiama, jas visas tris viena po kitos atgaline trauka nusinešusi būtų.

Jis liko vienas. Nors ir anksčiau buvo vienas. Taip, su jomis buvo. Sykiu labai toli nuo jų ir jos vienos nuo kitų buvo. Čia pat ir be galo toli – nelyg salos be lieptų. Gal taip atrodė dėl to, kad sodas labai didelis buvo? Galbūt. Bet greičiausiai tai ne.

...Akimirksnį pasidingojo, kad tai – jo vaikystės sodas, tarsi iš šiaudelių nupintas, kažkur patvorin, į tolimas praeities nuobraidas vėjo nublokštas. Staiga prisimintas. Tas sodas gi leidos tokia pat nuožulnia plokštuma, kokia leidos ir jo senelių – seniai iškirstas, tik atminty gyvas. Senelės sodas, senelio jis neprisimena, senelis mirė, kai jis dar gimęs nebuvo. Bet dabar, kai važiuoja, jis žino, kad ne vaikystės sodas tai buvo, jam tik pasidingojo, kad tai buvo sodas, jo vaikystę per rudenų pradalges peršviečiamais, pakriūtėn riedančiais alyviniais obuoliais nuridenęs. Kad vaikystės, pasirodė tiktai todėl, kad lygu nepajunti, kaip vaikystė pradeda tolti, nepamatai, o jos nebėr, taip ir tas sodas ėmė, Elisabeth, Anne, Do dingus, neįtikėtinai skaidrioje šviesoje blukti, tirpti, prabudimo nebūtin grimzti. Tai buvo ne vaikystės, tai buvo belaikis, nežemiškas sodas. Tai buvo *y* ylos veriamas sodas.

Juto, kad tuoj prabus, bauginos prabusti. Akys jau merkėsi, jis nenorėjo, kad jos atsimerktų – kaip aną vakarą, kai žiūrėjo į rutulinės simetrijos princą ir troško visą jį savin susisemti, taip dabar jam rūpėjo bent laikinai sustabdyt šio saldaus sodo tirpsmą – kad jo gėlės, taip gražiai žydinčios,

jog nuo tokio gražumo atrodė nelyg erdvėje atsivėrusios stigmos, kad jo medžiai, savo vainikais susiliejantys į žalią dangaus stogo paskliautę, kad jo į flamingus panašūs elegantiški baltais sparnais ir raudonom karūnom paukščiai, ant vienos kojos stovintys, arba grakščiai laibas ilgas kojas trikampiais lankstantys, tarp ūkais sūkuriuojančių geizerių vaikštantys, į jį įsilietų, ir jis bet kada į tą sodą vėl įžengti galėtų. Tačiau pusiau dar sapnuodamas, pusiau jau prabudęs žinojo – nespės.

Niekada į tą sodą nebeįžengs.

Ir visos paslaptys, kurios tame sode atsiverti galėjo, jam amžinai užsivėrusios liks.

...Ar nebus taip, kad tik sapnuose šio pasaulio paslaptis suprasti gali? Jeigu paslaptis suprasti iš viso įmanoma. O galbūt paslaptys tam ir yra, kad jų niekada nesuprastum? Jei paslaptį supranti, galbūt ji nė paslaptis nebuvo?

– Štai šituo taku eikit, – sako Anne, sustabdžiusi mašiną.

Degalinės. Šlagbaumai. Kavos automatai. Žmonės, su kuriais jisai kalbas, kuriems jaučias dėkingas ir kurių veidus vos išlipęs pamiršta. Labai ilgas kelias. Pravažiavus Lijoną, niaukstytis ima. Bretanėje lyja. Kuo arčiau prie Paryžiaus, tuo stipriau lyja. Valytuvai švytuoja, vos vandenį braukt spėja. Liūtis tuoj viską apsems. Dabar jau tamsu.

Kiek valandų, jis nežino.

Gal – vėlus vakaras?

Gal.

Gal jau naktis?

Gal.

Sakau, jis nežino.

Nė aš nežinau.

Kiek iki Paryžiaus jam liko, mudu irgi nežinom.

Galbūt kelios dešimtys kilometrų...

Gal dar šimtas ar du...

Bet ar šitai svarbu?

Jūs irgi juk žinot, kad šitai visai nesvarbu.

Kaip žinot ir tai, kad važiuoja, tų trijų moterų paslapties neįminęs.

Bet jam atrodo, kad, neįminęs jų paslapties, jis apie jas žino daugiau, negu jų paslaptį būtų įminęs. Juk labai paprasta būtų, jei mes vieni nuo kitų galėtume nutiesti kelius, tokius lygius ir tiesius kaip šis, kuriuo jis dabar, lietui pliaupiant, į Paryžių važiuoja. Greitkelius – autostradas, autobanus. Bet kaipgi nutiesi tokius lygius kelius per karjerus, kuriuos mes savyje ir tarp savęs tuo pat metu ir kasam, ir užverčiam? Tačiau per tuos karjerus kelių gal iš viso tiesti nereikia? Jam dabar rodos, kad, tų neįmanomų kelių nenutiesę, mes apie save ir vieni apie kitus žinom daugiau, nei žinotume, jei juos nutiesti pajėgtume. Stengdamiesi juos nutiesti, tik sugadintume viską. Ir tie karjerai nebebūtų nei tokie skaudžiai gražūs, nei tokie aidžiai bylūs, kokius jis matė.

Vakar ar užvakar.

Kai Anne jį ten nuvežė.

Į apleistus ochros karjerus.

Iš kurių žemė, oras, vanduo ir ugnis stebuklus nužiedė.

Sahara tuos karjeruos yra. Ir krioklių ten yra. Fėjų kaminai dar yra.

– Gražu buvo?

– Labai gražu buvo.

Tačiau gal išvis apie tai kalbėti nereikia?

Gal viską sapno sodu pabaigti reikėjo?

...Labai norėjau, kad jums tas sodas patiktų.

...Norėjau, kad pamanytumėt: tik pasakose būna šitokie sodai.

Bet sodu nepabaigiau, o pabaigt vis tiek dabar kaip nors reikia.

Jau reikia.

Baik taip, kaip norėtųsi jam.

Ne kaip tau ir ne mums – jam.

Kaip jam norėtųsi, kad mes su juo atsisveikintumėm?

Bent dabar tau atrodo, kad su mumis atsisveikinant jam norėtųs žiūrėti pro langą, už kurio vien tamsą mato, ir savęs klaust, kas šitus namus, nesibaigiančios liūties žliaugiamus, suprojektavo. Kas jų architektas, kas juos pastatė? Jam norėtųs, kad tie nesibaigiančios liūties žliaugiami namai už lango skalautųs, kaip skalaujas vandeniniais dažais ant stiklo nupieštas paveikslas, kurį lietus plauna. Ar bluktų – kaip labai stiprios saulės šviesoj blunka žlugtas, sode ant virvės vėjuj išdžiaustytas. Dar jam norėtųs paklaust, ar visada šitaip būna: kad kai žlungame patys, atrodo, jog su mumis žlunga visas pasaulis?

O visiškai baigiant jam dar norėtųs, kad mašina, galbūt sukdama vingį, leistųsi nuo stataus kalno. Kad jo ausyse vėl suskambtų Wong Kar-Way filmo muzika. Kad, pažvelgęs pro priekinį stiklą į kelią, jis pamatytų labai daug žiburėlių. Ir kad tie žiburėliai jam pasirodytų nelyg naktinės plaštakės, halogeninės lempos švieson skriejančios. Į lempą atsiblоškiančios, krintančios.

...Ir ten, tuose kraštuose, dabar jau tikriausiai tamsu. Pameni, koks aukštas nakties dangus tuose kraštuose? Labai daug žvaigždžių. Šitiek žvaigždžių Paryžiaus danguj niekad nebūna. Nė jokio kito didelio miesto.

Toli iš didelių miestų išvažiuot reikia, kad šitiek žvaigždžių danguje pamatytum.

Anne į žvaigždes pasižiūri.

Halogeninę lempą Anne vidun įneša.

Prie mėlyno stalo sustoja.

Ilgais pianistės pirštais Anne ruletę paliečia.

Paspaudžia.

Ruletė pradeda suktis.

Labai ilgai sukas.

Taip pat ilgai, kaip šią popietę – kai Do ją pasuko.

Rodėsi, jog niekada nesustos.

Ir dabar rodosi – niekada nesustos.

Suksis ir suksis.

Visas šitas gražumas prieš pabaigą.

Kad gyvenom laimingus laikus, mes suprantam tik jiems pasibaigus.

Kartojasi?

Taip, jau kartojasi.

Bet jam norisi tai pasakyti.

Darsyk.

Jau paskutinį.

Leiskime jam tai pasakyti.

Juk gerai.

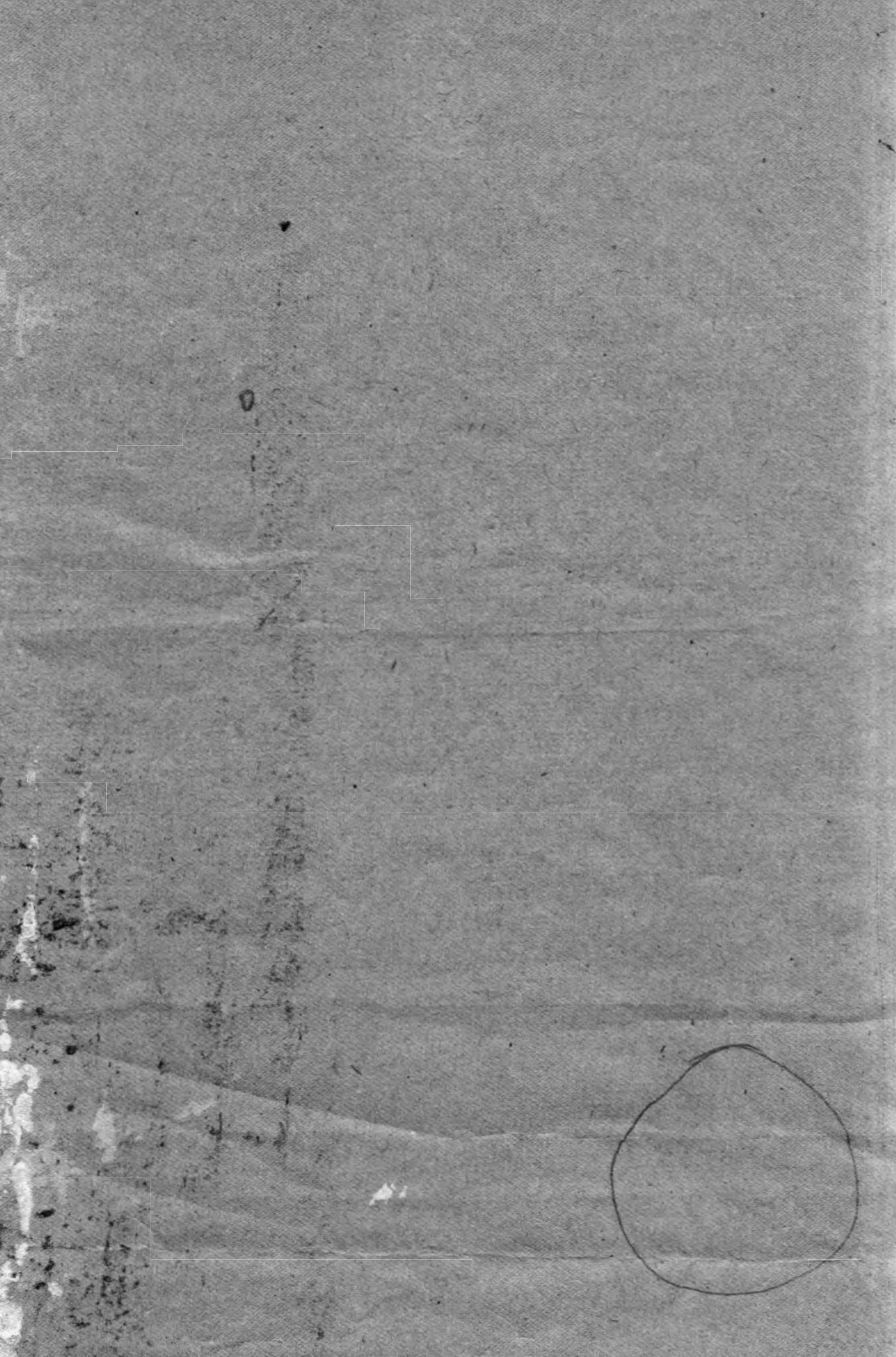
Labai gerai, kad atsisveikinant su mumis jam dar norisi kažką pasakyt.

Kad išvis jam dar kažko norisi.

Net po tokio ilgo ėjimo.

PAPIEVIS, VALDAS

Pa221

EITI: ROMANAS / VALDAS PAPIEVIS;

PRANO GAILIAUS PIEŠINIAI. –

VILNIUS: LIETUVOS RAŠYTOJŲ SĄJUNGOS

LEIDYKLA, 2010. – 160 P.: ILIUSTR.

ISBN 978-9986-39-639-9

Paryžiuje gyvenantis rašytojas Valdas Papievis – romanų *Ruduo provincijoje, Vienos vasaros emigrantai,* apysakų knygos *Užmaršties slėnis* autorius. Naujojo romano *Eiti* veiksmas vyksta Provanse.

UDK 888.2-3

Valdas Papievis / **eiti** / romanas

/ leidykla dėkoja mėnraščiui „Metai“

už žurnalinį romano variantą

/ leidyklos redaktorė Janina Riškutė

/ piešiniai Prano Gailiaus

/ dizainas Romo Oranto

/ maketavo Dalia Kavaliūnaitė

2010 05 25. 5 apsk. leidyb .l.

773-ioji leidyklos knyga.

Išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla

K. Sirvydo 6, LT-01101 Vilnius.

www.rsleidykla.lt / info@rsleidykla.lt

Spausdino UAB „Petro ofsetas“,

Žalgirio 90, LT-09303 Vilnius.

Šimtamečio kedro šakos, plačiai plačiai išsikerojusios.
Pro jas atsiveriantys tamsėjančio dangaus lopinėliai.
Juos pradedančios akyti pirmosios žvaigždės.
Kasnakt dygsniuojamas dangaus siuvinys.
Visą laiką tas pats ir visą laiką kitoks.
Išbluksiantis priešaušrio šviesoje.
Vakare iš naujo pradėsimas.
Ir taip – iki laikų pabaigos.
Ničniekas nepasikeis.
Ir kol čia dar esi....
Ir kai nebebūsi...
O dabar patylėk.
Ir užsimerk.
Įsiklausyk.
Į tylą.
Į...

